

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maakaasumarkkinalain muuttamisesta ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 ja 16 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maakaasumarkkinalakia ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on siirtyä maakaasumarkkinoiden avautuessa 1 päivänä tammikuuta 2020 keskitettyyn tiedonvaihtoon maakaasun vähittäismarkkinoiden keskeisten markkinaprosessien, kuten toimittajan vaihtojen ja muuttojen toteuttamisessa ja mittaustietojen välityksessä. Tavoitteena on myös siirtyä jakeluverkoissa toimivien vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden maakaasutaseiden keskitettyyn selvitykseen. Vähittäismyyjiä ja jakeluverkonhaltijoita palvelemaan perustettaisiin maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö eli niin sanottu datahub, jonka toiminnasta vastaisi järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija. Vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat velvoitettaisiin hoitamaan mainitut markkinaprosessinsa maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön kautta. Koska yksiköllä olisi lakiin perustuva monopoliasema näiden palvelujen tuottamisessa, palvelujen ehdot ja hinnoittelumenetelmät vahvistettaisiin ennen niiden käyttöönottamista. Yksikön toiminnan valvonta annettaisiin kansallisena sääntelyviranomaisena toimivalle Energiavirastolle.

Maakaasumarkkinalaissa säädettäisiin maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvien henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta ja maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvien tietojen käsittelystä maakaasun toimitusten mittauksessa, tasevastuun täyttämässä, maakaasukaupan tiedonvaihdossa ja niihin liittyvissä muissa maakaasukaupan markkinaprosesseissa sekä taseselvityksessä. Esityksessä ehdotetaan säännöksiä, jotka antaisivat maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle ja maakaasualan yrityksille oikeusperusteen käsitellä henkilötietoja, kun ne hoitaisivat edellä mainittuja lakisääteisiä tehtäviään ja velvoitteitaan.

Maakaasukaupan keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvät muutokset maakaasumarkkinalakiin ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettuun lakiin on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa. Tavoitteena on, että muutokset tulisivat voimaan mahdollisimman pian 1 päivänä tammikuuta 2020 tapahtuvan maakaasumarkkinoiden kilpailulle avautumisen jälkeen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
Keskitetyn tiedonvaihdon kehittäminen.....	6
Maakaasuntoimituksia koskevat ilmoitukset vähittäismyynnissä.....	6
Maakaasuntoimitusten mittaustietojen ilmoittaminen.....	7
Maakaasujärjestelmän taseselvitys.....	7
Henkilötietojen käsittely maakaasualan yrityksissä.....	7
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	9
Euroopan unionin maakaasun sisämarkkinoita koskeva lainsäädäntö.....	9
Euroopan unionin yleinen tietosuojasetus.....	11
Eri maiden datahubratkaisut.....	13
Suomi.....	13
Muut pohjoismaat.....	13
Viro.....	14
Alankomaat.....	14
2.3 Nykytilan arviointi.....	15
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	16
3.1 Tavoitteet.....	16
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	17
Vähittäismarkkinoiden tiedonvaihtomalli.....	17
Henkilötietojen käsittelystä säätäminen.....	18
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	20
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	22
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	22
Vaikutukset maakaasualan yrityksiin.....	22
Vaikutukset kotitalouksiin ja yrityksiin maakaasun käyttäjinä.....	23
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	24
4.3 Ympäristövaikutukset.....	24
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	24
5 ASIAN VALMISTELU.....	25
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	25
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	26
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	27
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	27
1.1 Maakaasumarkkinalaki.....	27
1.2 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta.....	47
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	48
3 VOIMAANTULO.....	48
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	48
4.1 Henkilötietojen suoja.....	48
4.2 Elinkeinovapaus.....	53
4.3 Omaisuuden suoja.....	53
Omaisuuden käyttörajoitukset.....	53
Sopimusvapaus ja sopimusten pysyvyys.....	54

HE 104/2019 vp

4.4	Hallinnolliset seuraamukset	55
4.5	Lainsäädäntövallan siirtäminen.....	56
4.6	Säätämisyjärjestyksen arviointi.....	56
LAKIEHDOTUKSET		57
	maakaasumarkkinalain muuttamisesta.....	57
	sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 ja 16 §:n muuttamisesta	62
LIITE		64
RINNAKKAISTEKSTIT		64
	maakaasumarkkinalain muuttamisesta.....	64
	sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 ja 16 §:n muuttamisesta	73

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Maakaasumarkkinalaki (587/2017) avaa maakaasumarkkinat Suomessa kilpailulle 1 päivänä tammikuuta 2020, kun Suomen ja Baltian maiden kaasuverkot yhdistävä Balticconnector-kaasuputki otetaan käyttöön. EU:n maakaasun sisämarkkinoita koskeva lainsäädäntö (maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/73/EY, jäljempänä *maakaasun sisämarkkinadirektiivi*, sekä maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 715/2009, jäljempänä *maakaasuverkkoasetus* ja siihen perustuva delegoitu lainsäädäntö) edellyttää maakaasumarkkinoiden perustuvan kilpailuihin maakaasuntoimituksiin. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmansien osapuolten siirto- ja jakeluverkkoihin pääsyä varten luodaan julkaistuihin tariffeihin perustuva järjestelmä, jota voidaan soveltaa kaikkiin vaatimukset täyttäviin asiakkaisiin ja jota sovelletaan puolueettomasti ja syrjimättömästi verkon käyttäjien välillä.

Maakaasun vähittäismarkkinoilla keskeisiä toimijoita ovat jakeluverkonhaltijat, vähittäismyyjät ja loppukäyttäjät. Jakeluverkonhaltija vastaa maakaasun siirtämisestä jakeluverkossaan eli maakaasunjakelusta ja -kulutuksen mittauksesta. Vähittäismyyjä puolestaan huolehtii maakaasun hankinnasta jakeluverkkoihin liittyneille loppukäyttäjille. Jotta vähittäismyyjä pystyy laskuttamaan asiakkaaltaan oikean määrän maakaasua ja hankkimaan itse vastaavan määrän maakaasua, tulee jakeluverkonhaltijan toimittaa vähittäismyyjälle tämän asiakkaan kulutustiedot. Verkonhaltijan tulee asettaa kulutustiedot samanaikaisesti myös asiakkaan saataville. Maakaasun vähittäismarkkinoilla toimii Suomessa tällä hetkellä yhteensä noin 24 jakeluverkonhaltijaa ja vähittäismyyjiä. Jakeluverkonhaltijoiden ja vähittäismyyjien välinen tiedonvaihto ulottuu enintään vajaaseen 7 000 jakeluverkkoihin liitettyyn käyttöpaikkaan.

Kilpailuun perustuvilla maakaasumarkkinoilla siirtokapasiteettia varaavat tukkumarkkinaosa-uolet sekä kaasuntuottajat syöttävät eri lähteistä peräisin olevaa maakaasua ja muuta kaasua maakaasuverkkoihin ja loppukäyttäjät puolestaan saavat käyttämänsä maakaasun verkoista. Tuottajien tuottama, toimittajien myymä ja loppukäyttäjien käyttämä maakaasu ja muut kaasut sekoittuvat maakaasuverkoissa. Verkkoon syötetty maakaasu voidaan ennen toimitusta loppukäyttäjälle myydä useaan kertaan eteenpäin. Vähittäismyyjän toimitus loppukäyttäjälle koostuu käytännössä useiden erilaisten maakaasutuotteiden yhdistelmästä, jonka vähittäismyyjä on hankkinut eri markkinoilta. Maakaasumarkkinalaki sääntelee sitä, miten maakaasuverkkojen kautta tapahtuvat toimitukset ja käyttö selvitetään.

Maakaasuntoimitusten selvitys tapahtuu taseselvitysjaksoittain. Maakaasumarkkinoiden osapuolten kaasun hankinnan ja käytön tulee olla tasapainossa keskenään taseselvitysjakson päättyessä. Selvitysjaksona on kaasutoimituspäivä. Vuodessa on siten 365 taseselvitysjaksoa. Verkkoon syötetyn maakaasun ja verkosta kulutukseen otetun maakaasun määrät kohdistetaan maakaasuntoimittajille ja loppukäyttäjille mittausten perusteella. Maakaasumarkkinoilla syntyy asiakaskohtaisesti koko ajan runsaasti mittaustietoa. Etäluennan piirissä olevien asiakkaiden maakaasunkulutus mitataan jakeluverkoissa vähintään kerran vuorokaudessa ja usein tunneittain.

Maakaasuntoimitusten selvitykseen liittyvä tieto voi olla henkilötietoa (esimerkiksi yksityishenkilön kulutusta koskeva mittaustieto), yrityksen liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa (esi-

merkiksi yrityksen kulutusta koskeva tieto taikka tieto toimittajan taikka tämän asiakkaan niimestä) sekä tietoa, joka ei kuulu kumpaankaan näistä kategorioista (esimerkiksi yrityksen kulutusta koskeva mittaustieto, jos se ei ole luonteeltaan liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa).

Edellä kuvattu maakaasuntoimitusten selvitys muodostaa yhtenäisen järjestelmän, jossa osapuolien eli tuottajien, toimittajien, verkkohaltijoiden ja loppukäyttäjien tulee toimia määrämukoitoisten menettelytapojen mukaisesti, jotta markkinat ylipäänsä voisivat toimia kilpailuun perustuvien toimitusten pohjalta. Näitä prosesseja säännellään maakaasumarkkinalain mittausta, tasevastuuta (vastuu hankkia järjestelmään sama määrä maakaasua, jonka myy toiselle tai käyttää itse), taseselvitystä ja maakaasukaupan tiedonvaihtoa (myyjänvaihdot, muutot, toteutuneet kulutukset, kulutusennusteet jne.) koskevilla säännöksillä. Nämä säännökset muodostavat kokonaisuuden, jota on välttämätöntä soveltaa yhtenäisesti kaikkiin toimijoihin, jotta kilpailuun perustuvat maakaasumarkkinat voisivat toimia.

Kilpailulle avattavien maakaasumarkkinoiden edellyttämän vähittäismarkkinoiden tiedonvaihdon ratkaisuksi säädettiin maakaasumarkkinalaisia järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ylläpitämään ns. datahubiin perustuva keskitetyn tiedonvaihdon malli. Maakaasumarkkinalain 29 §:n mukaan järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasujärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii maakaasujärjestelmän tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä, maakaasujärjestelmän taseselvityksestä ja maakaasukaupan kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvistä tehtävistä (järjestelmävastuu). Lain 33 §:n mukaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävänä on lisäksi maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen.

Maakaasukaupan keskitetty tiedonvaihtoratkaisu on valmis otettavaksi käyttöön maakaasumarkkinoiden avautuessa. Gasum Oy:n ja maakaasualan yritysten yhteistyössä valmisteleva keskitetty tiedonvaihto kattaisi maakaasun vähittäismarkkinoiden keskeiset markkinaprosessit kuten toimittajan vaihtojen ja muuttojen edellyttämän tiedonvaihdon ja mittaustietojen välityksen sekä jakeluverkoissa toimivien vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden maakaasutaseiden keskitetyn selvityksen. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut toteutettaisiin sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja suppeampina. Loppukäyttäjät eivät käyttäisi itse maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja, vaan saisivat kulutustietonsa edelleen vähittäismyyjältään tai jakeluverkonhaltijaltaan. Henkilötietoina keskitetyssä palvelussa rekisteröitäisiin ainoastaan etäluennan piiriin kuuluvien luonnollisten henkilöiden kulutustietoja. Tällaisia asiakkaita kuuluisi keskitettyjen palvelujen piiriin alkuvaiheessa enintään muutamia tuhansia.

Hallituksen esityksen tavoitteena on täsmentää maakaasukaupan keskitettyyn tiedonvaihtoon ja maakaasuntoimitusten selvitykseen liittyvää maakaasumarkkinalain sääntelyä. Lakiin on muun muassa tarpeen tehdä muutoksia, joilla tehdään EU:n yleisen tietosuojasetuksen henkilötietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin asetuksen liikkumavaran puitteissa kansallisia mukautuksia maakaasun vähittäismarkkinoiden yhtenäisen tiedonvaihdon mahdollistamiseksi.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Vuoden 2017 maakaasumarkkinailailla avataan kaasumarkkinat kilpailulle ja luovutaan maakaasun sisämarkkinadirektiivin poikkeuksista vuoden 2020 alusta Balticconnector -kaasuputken valmistuessa. Maakaasumarkkinalakiin perustuen otetaan käyttöön kaasun markkinapaikat ja sisämarkkinasäännöt. Tähän saakka Suomessa ei ole kehittynyt kilpailuun perustuvien maakaasumarkkinoiden rakenteita, koska maakaasun siirtoa ei ole aiemmin avattu kilpailuille maa-

kaasun toimituksille. Avointen markkinoiden edellyttämät markkinarakenteet joudutaan luomaan ennen kuin maakaasun toimitusten kilpailu tulee mahdolliseksi. Vielä nykyisin markkinoilta puuttuvat virtuaalisen kauppapaikan edellyttämät toiminnot, tasapainotusmarkkinat, maakaasutaseiden selvitys sekä siirtokapasiteetin jakamisen ja pullonkaulojen hallinnan menettelytavat. Myös maakaasun toimitusten mittausta perustuu edelleen monilta osin yhden toimittajan malliin perustuviin ratkaisuihin.

Keskitetyn tiedonvaihdon kehittäminen

Maakaasumarkkinalaissa säädetään järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävistä. Järjestelmävastuuseen kuuluvat vastuu maakaasujärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä vastuu maakaasujärjestelmän tasevastuuseen ja maakaasujärjestelmän taseselvitykseen kuuluvista tehtävistä ja vastuu maakaasukaupan kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvistä tehtävistä. Maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämisestä säädetään lain 33 §:ssä, jossa kuvataan tiedonvaihdon kehittämisvelvollisuuden alaan kuuluvia tehtäviä. Laissa ei ole kuvattu tyhjentävästi kaikkia kehittämisvelvollisuuden sisältämiä tehtäviä. Lain 33 §:ssä säädetään myös tiedonvaihdon kehittämiseksi kerättävistä maksuista, joilla voidaan kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto. Lain 8 §:n mukaan järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi järjestää keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi.

Maakaasukaupan keskitetty tiedonvaihtoratkaisu on valmis otettavaksi käyttöön maakaasumarkkinoiden avautuessa. Gasum Oy:n ja maakaasualan yritysten yhteistyössä valmisteleva keskitetty tiedonvaihto kattaisi maakaasun vähittäismarkkinoiden keskeiset markkinaprosessit kuten toimittajan vaihtojen ja muuttojen edellyttämän tiedonvaihdon ja mittaustietojen välityksen sekä jakeluverkoissa toimivien vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden maakaasutaseiden keskitetyn selvityksen.

Maakaasuntoimituksia koskevat ilmoitukset vähittäismyynnissä

Maakaasukaupan tiedonvaihdosta on osapuolia velvoittavat säännökset maakaasumarkkinalaissa ja valtioneuvoston asetuksessa. Jakeluverkonhaltijoiden ja vähittäismyyjien välinen tiedonvaihto ulottuu enintään vajaan 7 000 jakeluverkkoihin liitettyyn käyttöpaikkaan. Maakaasumarkkinoilla syntyy asiakaskohtaisesti koko ajan runsaasti mittaustietoa. Etäluennan piirissä olevien asiakkaiden maakaasunkulutus mitataan jakeluverkoissa vähintään kerran vuorokaudessa ja usein tunneittain.

Maakaasumarkkinoiden osapuolen ja verkonhaltijan ilmoitusvelvollisuudesta säädetään maakaasumarkkinalain 58 §:ssä. Sen mukaan maakaasumarkkinoiden osapuolen ja verkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen sekä maakaasukauppojen taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Kukin ilmoitus on tehtävä sille asetetussa määräajassa sekä sille säädettyä ilmoitusmenettelyä noudattaen. Maakaasuntoimitukseen liittyvän ilmoitusvelvollisuuden tarkemmasta sisällöstä ja ilmoittamisesta käytettävistä menettelyistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan edellyttämiä ilmoituksia lähetetään osapuolten välillä muun muassa käyttöpaikan maakaasuntoimituksen alkamisesta ja päättymisestä maakaasun toimittajan vaihtamisen ja asiakkaan muuton yhteydessä sekä ilmoitettaessa käyttöpaikkatietojen muutoksista ja maakaasun toimituksen katkaisusta.

Maakaasuntoimitusten mittaustietojen ilmoittaminen

Verkonhaltijoille on säädetty maakaasumarkkinalain 17 §:ssä velvollisuus järjestää maakaasuverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasun toimitusten mittausta sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Laskutuksessa tarvittavat mittaustiedot on ilmoitettava maakaasun toimittajalle käyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti. Jotta vähittäismyyjä pystyy laskuttamaan asiakkaaltaan oikean määrän maakaasua ja hankkimaan itse vastaavan määrän maakaasua, tulee jakeluverkonhaltijan toimittaa vähittäismyyjälle tämän asiakkaan kulutustiedot. Verkonhaltijan tulee asettaa kulutustiedot samanaikaisesti myös asiakkaan saataville. Maakaasun vähittäismarkkinoilla toimii Suomessa tällä hetkellä yhteensä noin 24 jakeluverkonhaltijaa ja vähittäismyyjiä. Jakeluverkonhaltijoiden ja vähittäismyyjien välinen tiedonvaihto ulottuu enintään vajaaseen 7 000 jakeluverkkoihin liitettyyn käyttöpaikkaan.

Mittaustietojen ilmoittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksen säännökset voivat koskea käyttöpaikan, varastointilaitteiston ja kaasua maakaasuverkkoon syöttävän laitteiston varustamista mittauslaitteistolla, mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia teknisiä vaatimuksia, mittauslaitteiston lukemista, mittaustiedon hyödyntämistä ja mittauspalveluissa käytettävää aikajaotusta.

Maakaasumarkkinalain 19 §:n mukaisesti loppukäyttäjällä on oikeus ilman erillistä korvausta saada käyttöönsä tai antaa muulle taholle oikeus saada omaa maakaasun kulutustaan koskeva mittaustieto, jonka verkkonhaltija on kerännyt maakaasun käyttöpaikan mittauslaitteistosta. Tieto luovutetaan käyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti sellaisessa muodossa, joka vastaa toimialan ja verkkonhaltijan yleisesti noudattamaa menettelytapaa. Pykälässä säädetään Energiavirastolle valtuus antaa tarkempia määräyksiä tietojen muodosta ja tietojen luovuttamisessa noudatettavasta menettelystä.

Maakaasujärjestelmän taseselvitys

Maakaasumarkkinalain 32 §:n mukaisesti järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasujärjestelmän maakaasutaseen sekä maakaasujärjestelmässä toimivien maakaasukaupan osapuolien maakaasutaseiden selvittämisestä kunkin taseselvitysjakson osalta. Taseselvitysjaksona on kaasutoimituspäivä. Taseselvityksen tulee perustua maakaasun mittaukseen etälueenalla sekä toimituksia koskeviin ilmoituksiin. Pykälää sovelletaan 1.1.2020 alkaen maakaasumarkkinoiden avautuessa. Tarkempia säännöksiä taseselvityksestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Henkilötietojen käsittely maakaasualan yrityksissä

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (jäljempänä *yleinen tietosuojasetus*), jota sovelletaan 25 päivästä toukokuuta 2018, sekä tietosuojalaki (1050/2018) sääntelevät henkilötietojen käsittelyä yleislainsäädäntönä.

Maakaasualan yrityksissä käsitellään asiakkaiden henkilötietoja monin eri perustein. Suurelta osin henkilötietojen käsittely tapahtuu osana liiketoimintaa. Erityispiirteinä maakaasualalla ovat toimijoille säädetty erityisvelvoitteet, esimerkiksi maakaasumarkkinalaissa säädetty tiedonvaihtovelvoite, jotka voivat vaikuttaa maakaasualan yritysten toiminnassa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn.

Maakaasuliiketoimintojen eriyttämistä koskevat vaatimukset tuovat oman lisänsä henkilötietojen käsittelyyn. Toimintojen eriyttäminen laajentaa niiden toimijoiden joukkoa, jotka osallistuvat asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn. Esimerkiksi saman konsernin vähittäismyyntiyhtiö ja jakeluverkkoyhtiö voivat olla itsenäisiä henkilötietojen käsittelyyn osallisia toimijoita.

Henkilötiedon käsite on laaja. Kyse on tiedoista, jotka voidaan tunnistaa välittömästi tai välillisesti henkilöä koskeviksi. Välillisestä tunnistamisesta on kyse esimerkiksi silloin, kun maakaasualan yritys voi kahden hallussaan tai saatavilla olevan tietojoukon avulla tunnistaa kohtuullisin toimenpitein tiedot tiettyä henkilöä koskeviksi, vaikka niitä ei olisi alun perin tallennettu henkilön yksilöivän tunnisteiden avulla. Asiakastietoja käsitellään useimmiten osana vähittäismyyjän tai jakeluverkonhaltijan asiakasrekisteriä. Tyypillisesti maakaasualan yritykset katsovat kaikki henkilöasiakkaista ja tällaisille asiakkaille tarjotuista palveluista tallennetut tiedot henkilötiedoiksi. Näitä ovat muun muassa nimi ja yhteystiedot, laskutukseen ja maksuihin liittyvät tiedot, sopimustiedot, palveluiden toimittamiseen ja tilaamiseen liittyvät tiedot, asiakkaan kanssa käyty kirjeenvaihto kuten sähköpostiviestintä sekä chat- ja puhelutallenteet ja henkilön maakaasunkulutusta ja -tuotantoa koskevat tiedot, kun ne voidaan välillisestikin ja esimerkiksi maakaasualan yrityksen käytössä olevien rekistereiden avulla tunnistaa henkilöä tai henkilön taloutta koskeviksi. Kun mittautustieto kerätään esimerkiksi aluekohtaisesti yhdistettynä postinumeroon ja ilman, että eritellään yksittäisten käyttöpaikkojen tietoja, kyse ei lähtökohtaisesti ole henkilötiedosta.

Rekisterinpitäjänä pidetään maakaasualan yritystä sen käsitellessä henkilöasiakkaidensa tietoja. Lähtökohtaisesti kukin yritys on itsenäinen rekisterinpitäjä suhteessa käsittelemiinsä henkilötietoihin. Jos kyse on konsernista, kukin konserniyhtiö on lähtökohtaisesti toiminnassaan käsittelemiinsä loppuasiakastietoihin nähden itsenäinen rekisterinpitäjä.

Maakaasualan yrityksissä tietojenkäsittely voidaan ulkoistaa. Palveluita tarjoaviin toimijoihin kuuluvat muun muassa maakaasunkulutuksen etäluenta tarjoavat palveluntarjoajat, asiakaspalvelun tarjoajat, markkinointipalveluiden tarjoajat, verkonrakennuspalveluiden tarjoajat, laskutus- ja perintäpalveluiden tarjoajat, tietojenvälitysoperaattorit sekä ulkoistetut ICT- ja arkistointipalvelut. Nämä palveluntarjoajat toimivat kirjallisen sopimuksen perusteella toimeksiantosuhteessa maakaasualan yrityksiin nähden ja ovat siten myös osallisia henkilötietojen käsittelyssä.

Vähittäismyyntiin markkinaprosessien edellyttämää tiedonvaihtoa tapahtuu maakaasumarkkinalakiin perustuen jakeluverkonhaltijoiden ja vähittäismyyjien sekä muiden maakaasumarkkinaosapuolten välillä. Jakeluverkonhaltijan on järjestettävä maakaasuverkossa taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasuntoimitusten mittaus sekä mittautustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Jakeluverkonhaltijan toimenpiteiden perusteella maakaasunkäyttöön liittyvät tiedot siirretään asiakkaan maakaasun toimittavan vähittäismyyjän tietoon. Laskutuksessa tarvittavat mittautustiedot on ilmoitettava maakaasun toimittajalle käyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti. Jakeluverkonhaltija voi tarjota mittauspalvelua joko omana työnään tai hankkia sitä palveluna. Palvelu voidaan hankkia tällöin myös maakaasukaupan osapuolelta. Käytännössä kyse on lakisääteisestä tiedonvaihdosta, joka tarkoittaa myös henkilötietojen luovuttamista esimerkiksi jakeluverkonhaltijalta asiakkaalle maakaasua toimittavan vähittäismyyjän käyttöön.

Asiakassuhde oikeuttaa käsittelemään sen kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Lisäksi maakaasualan yritys voi käsitellä henkilötietoja siinä määrin kuin on tarpeellista sen lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseksi. Lakisääteiseksi velvoitteeksi katsotaan myös viranomaisen lain mukaisesti maakaasualan yritykselle määräämien velvoitteiden ja pyyntöjen täyttäminen. Jos henkilötietojen käsittelyä ei voida perustaa asiakassuhteesta tai lainsäädännöstä johtuvien velvoitteiden hoitamiseen, maakaasualan yrityksellä on oltava rekisteröidyn suostumus henkilötietojen

käsittelyyn. Suostumus tarvitaan esimerkiksi silloin, kun henkilötietoja luovutetaan ulkopuolille esimerkiksi markkinointitarkoitusta varten.

Kulutustietojen kerääminen ja luovuttaminen ovat jakeluverkonhaltijan lakisääteisiä velvoitteita eivätkä edellytä asiakkaan suostumusta silloin, kun ne tapahtuvat maakaasumarkkina-alueella säädettyssä tarkoituksessa ja puitteissa. Mittaustietojen luovuttaminen laajemmassa kuin maakaasumarkkina-alueella edellyttämässä laajuudessa menee sekä lakisääteisten että asiakkuuteen liittyvien velvoitteiden ulkopuolelle. Tällöin edellytetään asiakkaan suostumusta.

Rekisterinpitäjän tulee arvioida tietojen säilytysaikoja tietojen tarpeellisuuden perusteella. Tietoja ei saa tallentaa kauemmin kuin on tarpeellista niiden käsittelytarkoituksen huomioon ottaen. Henkilötiedot tulee poistaa, kun ne eivät enää ole tarpeellisia niille määriteltyjen tarkoitusten kannalta. Rekisterinpitäjän tulee hävittää henkilörekisteri, joka ei ole enää rekisterinpitäjän toiminnan kannalta tarpeellinen, jollei siihen talletettuja tietoja ole erikseen säädetty tai määrätty säilytettäväksi. Maakaasun kulutuksen mittaustiedon säilytysajasta ei tällä hetkellä ole erikseen säädetty. Maakaasun toimittajien velvollisuudesta säilyttää sopimustiedot maakaasujohdannaisiin liittyvistä liiketoimistaan tukkuasiakkaiden ja siirtoverkonhaltijoiden sekä varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoiden kanssa vähintään viiden vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jonka kuluessa liiketoimi on suoritettu, säädetään maakaasumarkkina-alueen 43 §:ssä.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Euroopan unionin maakaasun sisämarkkinoita koskeva lainsäädäntö

Maakaasun sisämarkkinadirektiivi sisältää hyvin yleisluontoiset säännökset maakaasun vähittäismarkkinoiden organisoinnista ja vähittäismarkkinoiden asiakkaiden suojelusta. Vähittäismarkkinoiden käytännön toteutus ja verkkoon pääsyn edellyttämän tiedonvaihdon järjestäminen on pääosin jätetty jäsenvaltioiden harkintavaltaan.

Direktiivin 32 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmansien osapuolten siirto- ja jakeluverkkoihin ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksiin pääsyä varten luodaan julkaistuihin tariffeihin perustuva järjestelmä, jota voidaan soveltaa kaikkiin vaatimukset täyttäviin asiakkaisiin ja jota sovelletaan puolueettomasti ja syrjimättömästi verkon käyttäjien välillä. Kaikki asiakkaat katsotaan vaatimukset täyttäväksi asiakkaiksi, joilla on oikeus kilpailuttaa maakaasunhankintansa.

Direktiivin 25 artiklan mukaan jakeluverkonhaltijan on toimitettava mille tahansa toiselle jakeluverkonhaltijalle, siirtoverkonhaltijalle sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston ja/tai varastointilaitteiston haltijalle tarpeelliset tiedot sen varmistamiseksi, että maakaasun siirto ja varastointi voi tapahtua yhteenliitetyn verkon varman ja tehokkaan käytön kanssa yhteensopivalla tavalla. Jakeluverkonhaltijan on myös toimitettava verkon käyttäjille tiedot, joita nämä tarvitsevat päästäkseen tehokkaasti verkkoon ja myös käyttääkseen sitä tehokkaasti. Direktiivin 27 artiklan mukaan jakeluverkonhaltijan on pidettävä liiketoiminnan harjoittamisen yhteydessä saatut kaupallisesti arkaluontoiset tiedot luottamuksellisina ja estettävä omaa toimintaansa koskevien, mahdollisesti kaupallista etua tuottavien tietojen luovutus syrjivällä tavalla.

Direktiivin 3 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että a) asiakkaan halutessa sopimusehtojen mukaisesti vaihtaa toimittajaa kyseinen verkonhaltija tai kyseiset verkonhaltijat saattavat muutoksen voimaan kolmen viikon kuluessa, ja b) asiakkaalla on oikeus saada kaikki merkitykselliset kulutustiedot. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että a ja b alakohdassa tarkoitettujen oikeuksien turvataan kustannusten, työmäärän ja ajan osalta syrjimättömästi kaikille asiakkaille.

Direktiivin 45 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että siirtoverkon- ja jakeluverkonhaltijoiden, maakaasun toimittajien ja asiakkaiden sekä mahdollisten muiden markkinaosaosapuolten asema ja vastuu määritellään sopimusjärjestelyjen, asiakkaille annettujen sitoumusten, tietojen vaihdon ja taseselvitystä koskevien sääntöjen, tietojen omistusoikeuden ja mittausvastuun osalta. Kyseiset säännöt on julkistettava, niillä on pyrittävä helpottamaan asiakkaiden ja toimittajien pääsyä verkkoihin, ja sääntelyviranomaisten tai muiden asiaankuuluvien kansallisten viranomaisten on voitava arvioida ne.

Direktiivin liitteen 1 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että asiakkailta on käytettävissä omat kulutustietonsa ja he voivat, nimenomaisesti sopimuksesta ja kuluitta, antaa mille tahansa rekisteröidylle kaasuntoimittajalle oikeuden saada mittaritietonsa. Tiedonhallinnasta vastaava osapuoli on velvollinen antamaan nämä tiedot kyseiselle yritykselle. Jäsenvaltioiden on määriteltävä tietojen muoto sekä menettely, jonka mukaisesti toimittajat ja kuluttajat voivat saada tietoja. Kuluttajalta ei saa periä lisämaksua tästä palvelusta. Edelleen jäsenvaltioiden on varmistettava, että asiakkaille tiedotetaan asianmukaisesti todellisesta kaasunkulutuksesta ja kustannuksista riittävän usein, jotta he voivat säännellä omaa kaasunkulutustaan. Nämä tiedot on annettava sopivin väliajoin ottaen huomioon asiakkaan mittauslaitteiston ominaisuudet. Tällaisten toimenpiteiden kustannustehokkuus on otettava asianmukaisesti huomioon. Kuluttajalta ei saa periä lisämaksua tästä palvelusta.

Direktiivin liitteen 1 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että otetaan käyttöön älykkäitä mittausjärjestelmiä, jotka edistävät kuluttajien aktiivista osallistumista kaasuntoimitusten markkinoille. Tällaisten mittausjärjestelmien käyttöönoton edellytyksenä voi olla markkinoille ja yksittäisille kuluttajille aiheutuvien pitkän aikavälin kustannusten ja hyötyjen taloudellinen arviointi tai sen arviointi, mikä älykäs mittaus tapa on taloudellisesti järkevä ja kustannustehokas ja missä määräajassa jakelu voidaan toteuttaa. Arvioinnin nojalla jäsenvaltioiden tai niiden nimeämän toimivaltaisen viranomaisen on laadittava älykkäiden mittausjärjestelmien käyttöönoton aikataulu. Jäsenvaltioiden tai niiden nimeämän toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava alueellaan käyttöön otettavien mittausjärjestelmien yhteentoimivuus ja otettava asianmukaisesti huomioon sovellettavat standardit ja parhaat käytännöt sekä maakaasun sisämarkkinoiden kehittämisen tärkeys.

Kaasunsiirtoverkkojen tasehallintaa koskevan verkkosäännön vahvistamisesta annetussa Euroopan komission asetuksessa (EU) 2014/312 annetaan muun muassa taseselvitystä koskevia säännöksiä. Komission asetuksessa (EU) 2015/703 vahvistetaan yhteentoimivuuteen ja tiedonvaihtoon liittyviä sääntöjä koskeva verkkosääntö. Asetuksessa säädetään muun muassa vierekkäisten siirtoverkonhaltijoiden ja siirtoverkonhaltijoiden ja niiden vastapuolten välisestä tiedonvaihdosta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/27/EU energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta 9 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että sähkön ja maakaasun loppuasiakkaille tarjotaan, mikäli se on teknisesti mahdollista, taloudellisesti järkevää ja oikeassa suhteessa mahdollisiin energiansäästöihin, kilpailukykyisesti hinnoitellut käyttäjäkohtaiset mitarit, jotka kuvaavat tarkasti niiden todellista energiankulutusta ja antavat tiedot sen todellisesta ajoittumisesta.

Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annettiin 27 päivänä huhtikuuta 2016 ja sitä on tullut soveltaa 25 toukokuuta 2018 alkaen. Asetus on osa viime vuosina meneillään ollutta tietosuojaa koskevaa kokonaisuudistusta. Komissio on pyrkinyt tällä lainsäädäntöhankkeella yhdenmukaistamaan, vahvistamaan ja saattamaan ajan tasalle eurooppalaista henkilötietojen suojaa koskevaa lainsäädäntöä. Kokonaisuudistuksen tavoitteena on ollut luoda Euroopan unionille ajanmukainen, vahva, yhtenäinen ja kattava tietosuojakehys. Uudistus on ollut tarpeellinen informaatioteknologian nopean kehityksen ja jäsenvaltioiden hajanaisten henkilötietojen suojaa koskevien säädösten ja niiden epäyhtenäisen soveltamisen vuoksi. Tavoite näkyy muassa yksilön oikeuksien lujittamisena ja täytäntöönpanon valvonnan tehostamisena. Täytäntöönpanon valvontaa on tehostettu muun muassa valvontaviranomaisen toimivaltuuksia vahvistamalla ja erilaisilla institutionaalisilla järjestelyillä. Tietosuoja-asetuksen tavoitteena on myös vahvistaa sisämarkkinoita. Lisäksi komission kunnianhimoisena tavoitteena on ollut asettaa globaalit standardit henkilötietojen suojalle.

Yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisala on laaja. Tietosuoja-asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka on kokonaan tai osittain automaattista.

Yleisen tietosuoja-asetuksen tavoitteena on tehdä henkilötietojen suojasta erottamaton osa organisatorisia menettelyitä ja teknistä kehitystä. Asetuksessa säädetään esimerkiksi sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta. Rekisterinpitäjän on henkilötietojen käsittelyä suunnitellessaan arvioitava teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä siten, että tietosuojaperiaatteet toteutuisivat tehokkaasti.

Yleisen tietosuoja-asetuksen keskeisiä henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita ovat käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimoinnin periaate, täsmällisyys, lainmukaisuuden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaate, säilytyksen rajoittaminen sekä eheys ja luottamuksellisuus. Käyttötarkoitussidonnaisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä henkilötietoja saa käsitellä myöhemmin näiden käyttötarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla. Tietojen minimointia koskevan periaatteen mukaan kerättävien henkilötietojen tulee olla asianmukaisia, olennaisia ja tarpeellisia niiden käsittelytarkoituksen kannalta. Henkilötietoja ei siten voida kerätä esimerkiksi ainoastaan siltä varalta, että niiden käyttö voisi myöhemmin osoittautua hyödylliseksi. Tietojen täsmällisyyttä koskeva periaate tarkoittaa, että rekisterinpitäjän on huolehdittava tietojen täsmällisyydestä. Epätarkat ja virheelliset tiedot on oikaistava tai poistettava viipymättä. Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta, kohtuullisuutta ja läpinäkyvyyttä koskeva periaate puolestaan edellyttää, että henkilötietojen käsittely on lainmukaista ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvää. Henkilötietojen läpinäkyvällä käsittelyllä tarkoitetaan sitä, että rekisteröity saa tietoja itseään koskevasta henkilötietojen käsittelystä. Läpinäkyvyyden perustekijöihin kuuluvat vaatimukset, joiden mukaan tietojen on oltava helposti saatavilla ja ymmärrettäviä sekä selkeästi muotoiltuja. Säilytyksen rajoittamista koskevan periaatteen mukaan henkilötietoja voi säilyttää sellaisessa muodossa, jossa rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin pitkään kuin se on tarpeellista käsittelytarkoituksen toteutumisen kannalta. Eheyttä ja luottamuksellisuutta koskeva periaate korostaa henkilötietojen käsittelyn turvallisuudesta huolehtimista.

Yleinen tietosuoja-asetus perustuu riskipohjaiselle lähestymistavalle. Riskipohjaisen lähestymistavan keskeinen ajatus on, että rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä voi sovittaa toi-

HE 104/2019 vp

menpiteet, joilla se suojaa henkilötietoja, käsittelyyn sisältyvän riskin mukaisiksi. Rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on kyettävä osoittamaan, että valitut toimenpiteet henkilötietojen suojaamiseksi ovat olleet oikeasuhtaisia käsittelyyn liittyviin riskeihin nähden.

Rekisteröidyllä on myös yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan oikeus saada pääsy itseään koskeviin kerättyihin henkilötietoihin ja siirtää tiedot järjestelmästä toiseen.

Rekisterinpitäjälle seuraa yleisestä tietosuoja-asetuksesta eräitä uusia velvoitteita. Uusia velvoitteita ovat muun muassa velvollisuus tehdä tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi ja sitä seuraava valvontaviranomaisen ennakkokuuleminen, velvollisuus nimetä tietosuojavastaava eräissä tapauksissa ja velvollisuus ilmoittaa tietoturvaloukkauksesta valvontaviranomaiselle ja rekisteröidylle.

Yleisestä tietosuoja-asetuksesta seuraa velvoitteita suoraan myös henkilötietojen käsittelijälle. Henkilötietojen käsittelijä käsittelee tietoja rekisterinpitäjän lukuun. Henkilötietojen käsittelijän on esimerkiksi laadittava seloste käsittelytoimista. Henkilötietojen käsittelijän on myös vastattava käsittelyn turvallisuudesta. Asetuksessa säädetään myös yksityiskohtaisesti rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän välisestä sopimuksesta.

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus edellyttää, että käsittelyllä on yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen oikeusperuste. Keskeiset säännökset oikeusperusteista on annettu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa. Yleistä tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista, kun henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtiin, eli silloin, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi tai kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdissa säädetään kansallisista mukautuksista asetuksen mukaiseen sääntelyyn. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c ja e alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely muun muassa muissa erityisissä käsittelytilanteissa siten kuin IX luvussa säädetään. Artiklan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitetun käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa tai, kun kysymys on 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetusta käsittelystä, sen on oltava tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista. Mukautukset voivat koskea muun muassa yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta, käsiteltävien tietojen tyyppiä, asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä, joille ja tarkoituksia, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa, käyttötarkoitussidonnaisuutta, säilytysaikoja sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet, kuten toimenpiteet muita IX luvussa esitettyjä erityisiä tietojenkäsittelytilanteita varten. Unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Eri maiden datahubratkaisut

Maakaasun keskitettyjä tiedonvaihtoyksiköitä ei tiettävästi ole otettu muissa Euroopan maissa käyttöön. Sen sijaan sähkömarkkinoiden puolella useissa Euroopan maissa on otettu käyttöön tai suunniteltu käyttöön otettavaksi erilaisia datahubratkaisuja. Alankomaissa on tarkoitus ottaa käyttöön yhdistetty sähkö- ja maakaasukaupan datahub vuonna 2020. Tärkeimpiä syitä datahubien käyttöönotolle on ollut sähkökaupan tiedonvaihdon laadun parantaminen ja vähittäismarkkinamallin tukeminen. Datahubien toiminnallisuudet vaihtelevat huomattavasti. Osa datahubratkaisuisista toimii lähinnä laajennettuna käyttöpaikkarekisterinä, kun taas toiset ratkaisut sisältävät laajoja toiminnallisuuksia. Maakaasumarkkinoiden tiedonvaihtoratkaisujen puuttuessa esityksessä on tarkasteltu sähkömarkkinoiden erilaisia datahubratkaisuja.

Suomi

Suomen sähkömarkkinoilla valmistellaan siirtymistä keskitettyyn tiedonvaihtoon. Sähkömarkkinalakiin (588/2013) lisättiin vuonna 2019 säännökset keskitetystä tiedonvaihdon yksiköstä eli niin sanotusta datahubista, jonka toiminnasta vastaa järjestelmävastaava kantaverkonhaltija (laki sähkömarkkinalain muuttamisesta 108/2019). Datahub toteutetaan laajan toiminnan ratkaisuna. Datahub palvelee vähittäismyyjiä, jakeluverkonhaltijoita ja niiden asiakkaita. Keskitettyyn tiedonvaihtoon siirrytään sähkön vähittäismarkkinoiden keskeisten markkinaprosessien, kuten toimittajan vaihtojen ja muuttojen toteuttamisessa ja mittaustietojen välityksessä ja jakeluverkoissa toimivien vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden sähkötaseiden selvityksessä. Vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat ovat velvollisia hoitamaan mainitut markkinaprosessinsa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön kautta. Koska yksiköllä olisi lakiin perustuva monopoliasema näiden palvelujen tuottamisessa, palvelujen ehdot ja hinnoittelumenetelmät vahvistetaan ennen niiden käyttöönottamista. Yksikön toimintaa valvoo kansallisena sääntelyviranomaisena toimiva Energiavirasto.

Muut pohjoismaat

Pohjoismaissa sähkökaupan datahubeja ollaan ottamassa käyttöön Suomen lisäksi Ruotsissa. Tanskassa ja Norjassa sähkökaupan datahub on jo käytössä. Kaikki Pohjoismaissa suunnitellut tai toteutetut sähkökaupan datahubratkaisut ovat laajan toiminnan ratkaisuja. Toiminnallisuuserot maiden välillä liittyvät lähinnä taseselvitykseen. Tämä johtuu siitä, että tuntimittauksen toteutuksessa ollaan Pohjoismaissa eri vaiheissa.

Pohjoismaiden sähkökaupan datahubeissa yhteisiä perustoiminnallisuuksia ovat käyttöpaikka-, asiakas- ja sopimustietojen ylläpito, mittaustietojen tallennus ja välitys markkinaosapuolille, jakeluverkojen taseselvitys, myyjänvaihto- ja muuttoprosessien hallinnointi sekä toiminnan laadun valvonta. Pohjoismaiden datahubien operoinnista ja kehittämisestä vastaa maan järjestelmävastaava kantaverkonhaltija. Osassa maista datahubin käytännön teknistä operointia hoitaa kantaverkonhaltijan omistama tytäryhtiö tai kantaverkonhaltija hankkii sen palveluna.

Tanskassa sähkökaupan datahubin ("DataHub") ensimmäinen versio otettiin käyttöön vuonna 2013. Tanskan siirtyessä myyjäkeskeiseen vähittäismarkkinamalliin vuonna 2016 otettiin käyttöön datahubin toinen versio. Toinen versio tukee myyjäkeskeistä vähittäismarkkinamallia mahdollistamalla yhteislaskun muodostamisen. Datahubin toteutuksesta vastasi järjestelmävastaava kantaverkonhaltija Energinet.dk, joka myös vastaa sen päivittäisestä käytöstä. Järjestelmän teknisen operoinnin ja ylläpidon Energinet.dk hankkii palveluna. Datahubin operointi ja kehittäminen rahoitetaan Energinet.dk:n perimillä kantaverkkomaksuilla. Energinet.dk laatii tiedonvaihtoon liittyviä markkinasääntöjä ja valvoo niiden noudattamista. Yhtiöllä on päätösvalta da-

HE 104/2019 vp

tahubin toiminnan ja kehittämisen ohjaamisessa. Asiakkaat ovat olleet Tanskan datahubiin pääosin tyytyväisiä. Datahub on nopeuttanut markkinaprosesseja ja vähentänyt ongelmia. Tiedon laatu on parantunut, mikä on näkynyt asiakkaille virheettöminä laskuina.

Norjassa sähkökaupan datahub ("Elhub") otettiin käyttöön helmikuussa 2019. Norjan datahub tullaan toteuttamaan Tanskan tavoin vaiheittain. Suunnitelman mukaan ensimmäisen version jälkeen datahubia on tarkoitus kehittää tukemaan myyjäkeskeistä vähittäismarkkinamallia, joka perustuu pakolliseen yhteislaskutukseen. Norjassa datahubin toteutuksesta sekä operoinnista ja kehittämisestä vastaa järjestelmävastaava kantaverkonhaltija Statnett. Järjestelmän operointia tulee hoitamaan Statnettin kokonaan omistama tytäryhtiö Elhub AS. Datahubin käytöstä maksavat kaikki pääkäyttäjryhmät: jakeluverkonhaltijat, sähkönmyyjät ja kolmannet osapuolet. Norjan datahubin keskeisimmät toiminnallisuudet ovat samankaltaiset kuin muidenkin Pohjoismaiden datahubeissa. Muiden Pohjoismaiden ratkaisusta poiketen Norjan datahubissa ei kuitenkaan hoideta katkaisu- ja kytkentäpyyntöjä.

Ruotsin sähkökaupan datahubin ("Elmarknadshubb") on arvioitu olevan käytössä aikaisintaan vuoden 2020 lopussa. Järjestelmän operoinnista ja kehittämisestä vastaa järjestelmävastaava kantaverkonhaltija Svenska Kraftnät. Datahubin rahoitusta ei ole vielä päätetty. Keskeisimmät toiminnallisuudet eivät juuri eroa muiden Pohjoismaiden datahubien toiminnallisuuksista. Tanskan ja Norjan datahubien tavoin myös Ruotsin datahubiin on suunniteltu myyjäkeskeistä vähittäismarkkinamallia tukevia toiminnallisuuksia.

Viro

Virossa sähkökaupan datahub ("Andmeladu") otettiin käyttöön vuonna 2013 sähkömarkkinoiden avautuessa kilpailulle. Pohjoismaihin verrattuna Viron datahubratkaisu on suppeampi. Datahub toimii lähinnä tietovarastona mittaus-, käyttöpaikka- ja sopimustiedoille. Varsinaisia sopimusprosesseja, kuten muuttoihin tai myyjänvaihtoihin liittyviä prosesseja ei Viron datahubissa toteuteta, vaan sopimusprosessit toteutetaan kahdenvälisinä suoraan markkinaosapuolten kesken. Myöskään reaaliaikainen tiedonvaihto ole mahdollista Viron datahubissa. Pohjoismaista poiketen Viron datahubin toiminnallisuuksiin ei kuulu toiminnan laadun valvonta ja viranomaisraportointi. Järjestelmän operoinnista ja ylläpidosta vastaa järjestelmävastaava kantaverkonhaltija Elering AS. Datahubin operointikustannukset on sisällytetty Eleringin perimiin kantaverkkomaksuihin. Verkonhaltijat rahoittavat datahubin jatkokehitysinvestoinnit.

Alankomaat

Alankomaissa sähkökaupan datahub otettiin käyttöön vuonna 2013 tukemaan myyjäkeskeiseen markkinamalliin siirtymistä. Aluksi datahub toimi lähinnä laajennettuna käyttöpaikkarekisterinä, mutta siihen on lisätty myöhemmin myös muita toiminnallisuuksia. Pohjoismaisiin ratkaisuihin verrattuna toiminnallisuuksia on kuitenkin vähemmän. Alankomaissa on tarkoitus ottaa käyttöön yhdistetty sähkö- ja maakaasukaupan datahub vuonna 2020. Alankomaiden lainsäädäntö asettaa tiettyjä rajoitteita datahubin käytölle. Esimerkiksi sähkömittareiden etäluentaa on rajoitettu. Datahubin operoinnista ja kehityksestä vastaa Energie Data Services Nederland B.V, joka on kanta- ja jakeluverkkoyhtiöiden yhdessä omistama yhtiö ja joka keskittyy markkinaprosessien tukemiseen liittyvien ICT-palveluiden tuotantoon. Datahubin rahoittavat verkonhaltijat. Datahubin kustannukset määritetään kustannusperusteisesti palveluittain ja ne jaetaan niitä käyttäville tahoille käytön suhteessa. Periaatteena on, että datahubin käyttömaksuilla katetaan vain datahubin operointi ja ylläpito, kun taas suuret kehitysinvestoinnit rahoitetaan erikseen käyttäjiltä kerättäviltä maksulla.

2.3 Nykytilan arviointi

Vuoden 2017 maakaasumarkkinalaki avaa maakaasumarkkinat kilpailulle vuoden 2020 alusta lähtien, kun Balticconnector-yhdysputki otetaan käyttöön. Markkinoiden avaamiseksi Suomen on maakaasun sisämarkkinadirektiivin 32 artiklan mukaan varmistettava, että kolmansien osapuolten siirto- ja jakeluverkkoihin ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksiin pääsyä varten luodaan julkaistuihin tariffeihin perustuva järjestelmä, jota voidaan soveltaa kaikkiin vaatimukset täyttäviin asiakkaisiin ja jota sovelletaan puolueettomasti ja syrjimättömästi verkon käyttäjien välillä. Kaikki asiakkaat katsotaan vaatimukset täyttäviksi asiakkaiksi, joilla on oikeus kilpailuttaa maakaasunhankintansa. Maakaasumarkkinalakiin perustuen otetaan käyttöön maakaasun markkinapaikat ja sisämarkkinasäännöt. Suomessa ei ole kehittynyt kilpailuun perustuvien maakaasumarkkinoiden rakenteita, koska maakaasun siirtoa ei ole aiemmin avattu kilpaileville maakaasun toimituksille. Avointen markkinoiden edellyttämät markkinarakenteet on luotu puhtaalta pöydältä, jotta maakaasun toimitusten kilpailuttaminen tulee mahdolliseksi. Voimassa oleva maakaasumarkkinalaki edellyttää luomaan myös markkinoiden toimivuuden edellyttämät rakenteet vähittäismyyjien toimitusten mahdollistamiseksi jakeluverkoissa. Näitä rakenteita ovat vähittäismarkkinoiden markkinaprosessien edellyttämien tiedonvaihtopalveluiden, maakaasutaseiden selvityksen ja mittauksen järjestäminen.

Vuonna 2017 annettu maakaasumarkkinalaki sisältää säännökset maakaasumarkkinaosapuolten tasevastuusta, maakaasun toimitusten selvityksestä ja mittauksesta sekä markkinaprosesseihin liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista. Maakaasumarkkinalaki sisältää myös säännökset vähittäismarkkinoiden keskitetyn tiedonvaihdon toteuttamisesta, joiden pohjalta Gasum Oy on kehittynyt maakaasukaupan datahubia yhteistyössä maakaasualan yritysten kanssa. Voimassa olevaan lakiin ei kuitenkaan sisälly sellaisia tarkempia säännöksiä keskitetystä tiedonvaihdosta ja velvollisuudesta sen käyttöön, jotka varmistaisivat keskitetyn tiedonvaihdon tehokkaan käyttöönoton markkinoiden avautuessa.

Maakaasun vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat ovat tottuneita käsittelemään asiakkaidensa henkilötietoja ja toimimaan rekisterinpitäjinä. Henkilötietojen käsittely on tähän saakka ollut hajautettuna henkilöasiakkaita palveleviin maakaasualan yrityksiin, eikä tarvetta avoimilla markkinoilla tarvittavan maakaasualan yritysten välisen tiedonvaihdon järjestämiseen ole ollut. Vuoden 2017 maakaasumarkkinalaissa vähittäismarkkinoiden tiedonvaihdon ratkaisuksi säädettiin keskitetyn tiedonvaihdon malliin perustuva ratkaisu. Henkilötietojen käsittelyn osalta maakaasumarkkinalakiin ei kuitenkaan nykyisin sisälly sellaisia säännöksiä, jotka loisivat yleisen tietosuojasetuksen vaatimusten mukaisen oikeusperusteen näiden tietojen käsittelylle maakaasukaupan keskitetyssä tiedonvaihdossa. Yleisen tietosuojasetuksen vaatimukset on muutenkin huomioitava maakaasun keskitettyä tiedonvaihtoa käyttöön otettaessa. Maakaasumarkkinalakia on tältä osin tarpeen täsmentää.

Unionin ja kansallisen maakaasulainsäädännön lähtökohtana on, että maakaasun loppukäyttäjällä on oikeus hyödyntää itseään koskevia kulutustietoja. Maakaasun sisämarkkinadirektiivin liitteen 1 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että asiakkailla on käytettävissään omat kulutustietonsa ja he voivat, nimenomaisesti sopimuksesta ja kuluitta, antaa mille tahansa rekisteröidylle kaasu- tai kaasunmittajalle oikeuden saada mittaritietonsa. Verkonhaltijoille on säädetty maakaasumarkkinalain 17 §:ssä velvollisuus järjestää maakaasuverkossa taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasun toimitusten mittaus sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Maakaasumarkkinalain 19 §:ssä säädetään loppukäyttäjän oikeudesta omaa kulutustaan koskevan tiedon hyödyntämiseen. Säännöksen mukaan loppukäyttäjällä on oikeus saada tai antaa muulle taholle oikeus saada ilman erillistä

korvausta maakaasun kulutustaan koskeva mittautieto, jonka verkonhaltija on kerännyt maakaasun käyttöpaikan mittauslaitteistosta. Tieto luovutetaan käyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti sellaisessa muodossa, joka vastaa toimialan ja verkonhaltijan yleisesti noudattamaa menettelytapaa. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihinsa ja 20 artiklassa rekisteröidyn oikeudesta siirtää häntä koskevat tiedot järjestelmästä toiseen. Maakaasumarkkinalain 19 §:n säännös sisältää yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittamaan oikeusperusteeseen perustuvan, saman artiklan 2 ja 3 kohtien tarkoittaman säännöksen, jolla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan säännöksiä. Maakaasumarkkinalain 19 §:n sääntely tarkentaa yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan soveltamista, eikä sääntely rajoita 15 artiklaan perustuvaa rekisteröidyn oikeutta saada pääsy tietoihinsa. Sääntely ei myöskään rajoita 20 artiklaan perustuvaa rekisteröidyn oikeutta siirtää häntä koskevat tiedot järjestelmästä toiseen, koska 20 artiklaa sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, jonka oikeusperusteena on rekisteröidyn suostumus tai sopimus. Maakaasumarkkinalain 19 §:n säännöstä ei siten ole tarvetta muuttaa yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta.

On käytännössä vaikeaa erotella maakaasumarkkinoiden markkinaprosessien edellyttämää tietojenkäsittelyä henkilötietojen, liikesalaisuustietojen ja näihin kategorioihin kuulumattomien tietojen käsittelyyn. Maakaasumarkkinoiden markkinaprosesseissa käsiteltävien tietojen käsittelyä koskevat säännökset muodostavat kokonaisuuden, jota on välttämätöntä soveltaa yhtenäisesti kaikkiin toimijoihin, jotta kilpailuun perustuvat maakaasumarkkinat voisivat toimia. Maakaasukaupan markkinaprosesseissa tapahtuva henkilötiedon käsittely ei tämän vuoksi voisi perustua yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen tietosuojalain säännöksiin. Lisäksi on otettava huomioon, että vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa käsiteltävä tieto on luonteeltaan pääosin muuta kuin henkilötietoa. Tässä tilanteessa maakaasun vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa käsiteltävän tiedon käsittely olisi perusteltua järjestää määrämuotoisesti ja yhtenäisesti sekä valita käsittelymenettely siten, että se täyttäisi kaikilta osin henkilötietojen käsittelylle asetetut vaatimukset yleisen tietosuoja-asetuksen säätämän kansallisen liikkumavaran huomioiden. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan sääntelyn tarjoama kansallinen liikkumavara huomioon ottaen maakaasumarkkinoiden tiedonvaihtoa ja markkinaprosesseja koskeva sääntely maakaasumarkkinalaissa on sovittavissa yhteen yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain sääntelyn kanssa.

Energiaviraston valvontavallan ulottumisesta maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin ja niiden ehtoihin sekä palveluista kerättäviin maksuihin on säädettävä erikseen. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettua lakia on tältä osin tarpeen muuttaa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on täsmentää maakaasukaupan tiedonvaihtoon ja maakaasuntoimitusten selvitykseen liittyvää maakaasumarkkinalain sääntelyä. Lakiin ehdotetaan muutoksia, joilla tehtäisiin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin asetuksen liikkumavaran puitteissa kansallisia mukautuksia kilpailuun perustuvien maakaasuntoimitusten mahdollistamiseksi jakeluverkoissa ja maakaasun vähittäismarkkinoiden yhtenäisten tiedonvaihdon menettelyjen mahdollistamiseksi.

Hallituksen esityksen keskeisenä tavoitteena on antaa täydentävät säännökset maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista maakaasun vähittäismarkkinoilla. Vähittäismyyjiä ja jakeluverkonhaltijoita palvelemaan on perustettu maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö eli niin sanottu datahub, jonka toiminnasta vastaa järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija.

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että maakaasun vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseihin liittyvässä keskitetyssä tiedonvaihdossa käsitellään asiakkaiden henkilötietoja ja markkinaosapuolien liikesalaisuuksia asianmukaisesti ja että maakaasualan yritysten tähän toimintaan liittyvien tietojärjestelmien, tietoliikenneyhteyksien ja rajapintojen tietoturvan taso järjestetään asianmukaisesti.

Hallituksen esityksen tavoitteena on tarkentaa säännöksiä loppukäyttäjän oikeudesta päättää itseään koskevien mittaus- ja kulutustietojen ja sopimustietojen hyödyntämisestä sekä määritellä ne tilanteet, joissa verkkonhaltijoilla ja maakaasumarkkinoiden osapuolilla on oikeus luovuttaa hallussaan olevaa loppukäyttäjiin yhdistettävissä olevaa mittaus- ja kulutustietoa ja maakaasun-toimittajan vaihtamiseen tarvittavaa tietoa.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönotossa pyritään asiakkaiden palvelujen laadun parantamiseen ja monipuolistamiseen, vähittäismarkkinoiden markkinaprosessien kustannustehokkuuteen ja tiedonvaihdossa käsiteltävän tiedon hyvään laatuun. Tavoitteena on, että loppukäyttäjä- ja osapuolitiedon käsittely on tehokasta, tietoturvallista ja tietosuojalainsäädännön periaatteiden mukaista.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Vähittäismarkkinoiden tiedonvaihtomalli

Vuoden 2017 maakaasumarkkinalaki avaa maakaasumarkkinat kilpailulle vuoden 2020 alusta lähtien. Maakaasumarkkinalakiin perustuen otetaan käyttöön maakaasun markkinapaikat ja sisämarkkinasäännöt. Suomessa ei ole kehittynyt kilpailuun perustuvien maakaasumarkkinoiden rakenteita, koska maakaasun siirtoa ei ole aiemmin avattu kilpaileville maakaasun toimituksille. Avointen markkinoiden edellyttämät markkinarakenteet joudutaan luomaan puhtaalta pöydältä, jotta maakaasun toimitusten kilpailuttaminen tulee mahdolliseksi. Maakaasumarkkinalaki edellyttää luomaan myös markkinoiden toimivuuden edellyttämät rakenteet vähittäismyyjien toimitusten mahdollistamiseksi jakeluverkoissa. Näitä rakenteita ovat vähittäismarkkinoiden markkinaprosessien edellyttämien tiedonvaihtopalveluiden, maakaasutaseiden selvityksen ja mittauksen järjestäminen.

Maakaasumarkkinalain 29 §:n mukaan vähittäismarkkinoiden tiedonvaihto toteutetaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toteuttaman keskitetyn tiedonvaihtopalvelun muodossa. Keskitetyn tiedonvaihtopalvelun vaihtoehtona olisi vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden keskinäiseen tiedonvaihtoon perustuva hajautettu tiedonvaihtomalli.

Maakaasumarkkinalaisissa on päädytty ottamaan käyttöön heti markkinoiden avaamisen yhteydessä keskitetyt tiedonvaihtopalvelut. Vaihtoehto on nähty sähkömarkkinoilla tapahtuvan kansainvälisen kehityksen perusteella modernimmaksi, palvelujen laadun kannalta paremmaksi ja Suomen vähittäismarkkinoiden pienuus huomioon ottaen kustannustehokkaammaksi vaihtoehdoksi. Keskitetyn tiedonvaihtomallin valintaa puoltavat erityisesti hajautettua vaihtoehtoa paremmat toiminnalliset ominaisuudet.

Keskitetyssä tiedonvaihtomallissa vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat kommunikoivat vain maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön kanssa. Sinne toimitettavalle ja sieltä haettavalle tiedolle on mahdollista määritellä standardoidut avoimet rajapinnat, joita voidaan hyödyntää palvelujen kehittämiseen ja tarjoamiseen. Keskitetty tiedonvaihtomalli olisi hajautettua mallia joustavampi tulevan kehityksen ja muutosten suhteen. Se mahdollistaa keskitetyn, tehokkaan ja hyvin johdetun muutostenhallinnan.

Keskitetty tiedonvaihtomalli edistää maakaasun vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa siirrettävän tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä maakaasuntoimitusten selvityksen tarkkuutta. Keskitetty tiedonvaihtomalli yksinkertaistaa ja nopeuttaa asiakkaan sopimustapahtumia ja lisää asiakkaan saaman palvelun virheettömyyttä. Mittauksiin liittyvien tietojen keskitetty saatavuus tukee erilaisia energiatehokkuus- ja energiansäästötoimenpiteitä ja -palveluja.

Keskitetty tiedonvaihtomalli lisää vähittäismyyjien tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua. Markkinaprosesseissa käytettävä ydintieto sijaitisi keskitetyssä tietovarastossa, josta se olisi markkinaosapuolten saatavilla yhdenvertaisesti ja samanaikaisesti. Keskitetty palvelualusta edistäisi kilpailua vähittäismarkkinoilla ja kannustaisi toimijoita uusien palvelujen kehittämiseen.

Keskitetty tiedonvaihtoratkaisu lisää maakaasun vähittäismarkkinoiden riippuvuutta tietotekniikasta. Maakaasun vähittäismarkkinoiden toimivuus ja tiedonvaihtopalvelujen käyttäjien liiketoiminta olisivat pitkälti riippuvaisia keskitetyn yksikön tietojärjestelmien toiminnasta ja tietoturvasta. Keskitetystä tietovarastosta ja -järjestelmästä huolimatta kyberturvallisuuden ja tietoturvan arvioidaan olevan paremmin hallittavissa keskitetyn tiedonvaihdon mallissa kuin hajautetussa mallissa. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen osalta vastuu tietoturvasta ja kyberturvallisuudesta on yhdellä taholla, kun taas hajautettujen tiedonvaihdon ratkaisujen osalta vastuu jakaantuu eri markkinaosapuolten sekä tietoliikenneoperaattoreiden välillä eikä kokonaisuudesta vastaavaa tahoja ole. Hajautetussa mallissa vastuun jakaantuminen eri toiminnanharjoittajien ja tietoliikenneoperaattoreiden välillä ei välttämättä olisi selkeä. Keskitetyn tiedonvaihtoratkaisun arvioidaan myös parantavan tietoturvaan liittyvää valvontaa. Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja valmisteltaessa keskitetyn järjestelmän hyökkäyspinta-ala on arvioitu tietoturvahyökkäysten suhteen pienemmäksi hajautettuun järjestelmään verrattuna.

Henkilötietojen käsittelystä säättäminen

Maakaasun vähittäismarkkinoiden tiedonvaihdossa käsiteltäisiin myös vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden asiakkaiden henkilötietoja. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö ylläpitäisi henkilörekisteriä. Henkilötietoina keskitetyssä palvelussa rekisteröitäisiin etäluennan piiriin kuuluvien luonnollisten henkilöiden kulutustietoja sekä kulutuskohteiden käyttöpaikkatunnuksia, joiden avulla käyttöpaikan kulutustiedot voidaan yhdistää asiakkaisiin vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden asiakasrekistereissä. Etäluennan piiriin kuuluvia luonnollisia henkilöitä kuuluisi keskitettyjen palvelujen piiriin alkuvaiheessa varsin pieni määrä, enintään muutamia tuhansia.

Vaihtoehtoina henkilötietojen käsittelyn sääntelyn toteuttamiselle maakaasun vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa ovat toimiminen yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain yleissääntelyn pohjalta sekä yleissääntelyn täydentäminen maakaasun vähittäismarkkinoita koskevilla erityissäännöksillä yleisen tietosuoja-asetuksen säättämän kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 14/2018 vp.), että henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Valiokunta on pitänyt lähtökohtaisesti riittävänä sitä, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Myös sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellaisen säätäminen vain välttämättömään yleisen tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Maakaasuntoimitusten selvitykseen liittyvä tieto voi olla henkilötietoa (esimerkiksi yksityishenkilön kulutusta koskeva mittaustieto), yrityksen liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa (esimerkiksi yrityksen kulutusta koskeva tieto taikka tieto toimittajan taikka tämän asiakkaan nimestä) sekä tietoa, joka ei kuulu kumpaankaan näistä kategorioista (esimerkiksi yrityksen kulutusta koskeva mittaustieto, jos se ei ole luonteeltaan liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa). Käytännössä olisi vaikeaa erotella maakaasumarkkinoiden markkinaprosessien edellyttämää tietojenkäsittelyä henkilötietojen, liikesalaisuustietojen ja näihin kategorioihin kuulumattomien tietojen käsittelyyn. Jotta se olisi ylipäänsä mahdollista, olisi tietojenkäsittelyä varten rakennettava kaksi erillistä järjestelmää, joihin sovellettaisiin kahta erillistä tietosuojanormistoa. Erillisten järjestelmien rakentaminen ja ylläpitäminen tulisi toiminnanharjoittajille ja heidän asiakkailleen kalliimmaksi kuin yhden yhtenäisen järjestelmän rakentaminen ja ylläpitäminen. Erillisten järjestelmien rakentaminen olisi epätarkoituksenmukainen ratkaisu myös sen vuoksi, että molempiin järjestelmiin kohdistuisi samankaltainen asianmukaisen ja riskeihin suhteutetun tietosuojan varmistamisen tarve.

Maakaasuntoimitusten selvitys muodostaa yhtenäisen järjestelmän, jossa osapuolien eli tuottajien, toimittajien, verkonhaltijoiden ja loppukäyttäjien tulee toimia määrämuotoisten menettelytapojen mukaisesti, jotta markkinat ylipäänsä voisivat toimia kilpailuun perustuvien toimitusten pohjalta. Näitä prosesseja säännellään maakaasumarkkinain mittausta, tasevastuuta (vastuu hankkia järjestelmään sama määrä maakaasua, jonka myy toiselle tai käyttää itse), tase selvitystä ja maakaasukaupan tiedonvaihtoa (myyjänvaihdot, muutot, toteutuneet kulutukset, kulutusennusteet jne.) koskevilla säännöksillä. Nämä säännökset muodostavat kokonaisuuden, jota on välttämätöntä soveltaa yhtenäisesti kaikkiin toimijoihin, jotta kilpailuun perustuvat maakaasumarkkinat voisivat toimia.

Maakaasukaupan markkinaprosesseissa tapahtuva henkilötiedon käsittely ei tämän vuoksi voisi perustua yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen tietosuojalain säännöksiin. Yleistä tietosuoja-asetusta ja kansallista tietosuojalakia kansallisen liikkumavaran puitteissa täydentävä kansallinen sääntely olisi maakaasukaupan markkinaprosesseissa käsiteltävän henkilötiedon osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvien henkilötietojen käsittelyä koskeville kansallisille mukautuksille olisi näin ollen yleisen edun mukainen tavoite ja mukautukset olisi rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö ei toimisi sopimussuhteessa loppukäyttäjiiin. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen toteuttamista varten olisi tämän vuoksi tarpeen säätää yksikköä varten peruste kerätä, käsitellä ja luovuttaa henkilötietoja. Henkilötietojen kerääminen, käsittely ja luovuttaminen olisivat näissä yhteyksissä tarpeen maakaasumarkkinoiden toiminnan ja asiakkaiden maakaasuntoimitusten toteuttamisen kannalta. Yksikön toimintaa ei voisi perustaa yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittaman henkilötietojen käsittelijän aseman pohjalle, koska yksikön toiminta jäisi tässä tapauksessa riippumaan vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden tahdosta tehdä sopimus henkilötietojen käsittelystä yksikön kanssa.

Henkilötietojen kerääminen maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikköön ei aiheuttaisi korkeaa riskiä rekisteröidyn oikeuksille tai vapauksille, koska kysymys ei ole arkaluonteisesta henkilötiedosta ja tietoturvan tasolle voitaisiin asettaa vähintään vastaavat riskiin suhteutetut vaatimukset kuin yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetaan henkilötietojen käsittelyyn käytettäville tietojärjestelmille.

Edellä kuvatuilla perusteilla maakaasun vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa käsiteltävän tiedon käsittely olisi perusteltua järjestää määrämuotoisesti ja yhtenäisesti sekä valita käsittelymenettely siten, että se täyttäisi kaikilta osin henkilötietojen käsittelylle asetetut vaatimukset yleisen tietosuoja-asetuksen säätämän kansallisen liikkumavaran huomioiden.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on antaa täydentävät säännökset maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista maakaasun vähittäismarkkinoilla. Vähittäismyyjiä ja jakeluverkonhaltijoita palvelemaan on perustettu maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö eli niin sanottu datahub, jonka toiminnan järjestämisestä vastaa järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija. Maakaasun vähittäismarkkinoilla siirrytään markkinoiden avautuessa kilpailulle keskitettyyn tiedonvaihtoon keskeisissä markkinaprosesseissa, kuten toimittajan vaihdoissa, muuttojen toteuttamisessa ja mittaustietojen välityksessä. Samalla siirrytään jakeluverkoissa toimivien maakaasukaupan osapuolien maakaasutaseiden keskitettyyn selvitykseen. Vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat velvoitettaisiin hoitamaan mainitut markkinaprosessinsa maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön kautta. Koska maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä olisi lakiin perustuva monopoliasema näiden palvelujen tuottamisessa, palvelujen ehdot ja hinnoittelumenetelmät vahvistettaisiin ennen niiden käyttöönottamista. Tämä toimivalta annettaisiin kansallisena sääntelyviranomaisena toimivalle Energiavirastolle.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen keskeisiä toimintoja olisivat käyttöpaikatietojen, ja eräiden sopimustietojen ylläpito, mittaustietojen tallennus ja välitys markkinaosapuolille, jakeluverkon taseselvitys, myyjänvaihto- ja muuttoprosessin hallinnointi ja tämän toiminnan laadun valvonta. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut toteutettaisiin sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja suppeampina. Loppukäyttäjät eivät käyttäisi itse maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja, vaan saisivat kulutustietonsa edelleen vähittäismyyjältään tai jakeluverkonhaltijaltaan.

Maakaasun vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa ja siihen liittyvässä tiedonvaihdossa käsiteltäisiin henkilötietoja ja maakaasualan yritysten ja loppukäyttäjien liikesalaisuuksia. Tiedonvaihdolle säädettäisiin yhtenäiset menettelytavat, joita sovellettaisiin yhtenäisesti tiedonvaihdossa käsiteltävään tietoon sen oikeudellisesta statuksesta riippumatta. Asiakkaiden henkilötietojen ja markkinaosapuolien liikesalaisuuksien käsittelyn tietosuoja ja maakaasualan yritysten käsittelyyn käyttämien tietojärjestelmien, tietoliikenneyhteyksien ja rajapintojen tietoturvan taso asetettaisiin näiden tietojen luonteen edellyttämälle asianmukaiselle tasolle, joka täyttäisi yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset vaatimukset.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palveluissaan käsittelemistä tiedoista muodostuisi yksikön ylläpitämä henkilörekisteri siltä osin kuin palveluissa käsiteltävät tiedot olisivat oikeudelliselta statukseltaan henkilötietoja. Henkilötietoina keskitetyssä palvelussa rekisteröitäisiin ainoastaan etäluennan piiriin kuuluvien luonnollisten henkilöiden kulutustietoja. Tällaisia asiakkaita kuuluisi keskitettyjen palvelujen piiriin alkuvaiheessa enintään muutamia tuhansia. Maakaasumarkkinalaissa säädettäisiin maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvien henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta ja maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvien tietojen käsittelystä maakaasuntoimitusten mittauksessa, tasevastuun täyttämässä, maakaasukaupan tiedonvaihdossa ja niihin liittyvässä maakaasukaupan markkinaprosesseissa sekä taseselvityksessä. Esityksessä ehdotetaan säännöksiä, jotka antaisivat maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle oikeusperusteen käsitellä henkilötietoja ja jotka velvoittaisivat vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat luovuttamaan maakaasukaupan markkinaprosessien hoitamiseksi välttämättömiä tietoja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle.

Maakaasualan yrityksellä tulisi olla loppukäyttäjän nimenomainen suostumus luovuttaa toiselle loppukäyttäjään yhdistettävissä oleva mittaus- tai kulutustieto, joka koskee loppukäyttäjän maakaasunkäyttöä sekä muu tieto, jota loppukäyttäjä tarvitsee maakaasuntoimittajan vaihtamiseen, jos maakaasualan yritys on saanut mainitun tiedon haltuunsa suorittaessaan tai täyttäessään maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviään tai velvoitteitaan. Laissa määriteltäisiin ne tilanteet, joissa maakaasualan yritys saisi luovuttaa näitä tietoja toiselle ilman loppukäyttäjän suostumusta.

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus edellyttää, että käsittelyllä on yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen oikeusperuste. Maakaasumarkkinalaissa säädetyt eri tehtävät ja velvoitteet, joita maakaasualan yrityksille laissa annetaan osana maakaasuntoimitusten selvitystä koskevaa sääntelykokonaisuutta, muodostaisivat asianomaisen maakaasumarkkinalain säännöksen osalta yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua lakisääteisen velvoitteen, joka puolestaan muodostaisi oikeusperusteen käsitellä henkilötietoja. Käsittelyn tarkoitus määriteltäisiin kussakin oikeusperusteen muodostavassa säännöksessä.

Maakaasumarkkinalakiin ehdotettujen säännösten osalta sääntelyn tarkoituksena olisi määritellä henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteeksi nimenomaan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan perustuva oikeusperuste. Maakaasualan yrityksellä voisi olla niiden lisäksi myös muita yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisia oikeusperusteita käsitellä henkilötietoja (esimerkiksi suostumus tai asiakassopimus) maakaasumarkkinalain sääntelemissä tilanteissa. Hallituksen esityksen tarkoituksena olisi kuitenkin, että käsittelyn oikeusperusteen muodostaisivat maakaasumarkkinalakiin perustuvia tehtäviä suoritettaessa tai täytäntöön pantaessa asianomaiset maakaasumarkkinalain säännökset yleisen tietosuoja-asetuksen yleisten oikeusperusteiden asemesta, jotta olisi mahdollista säätää asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista kansallisista mukautuksista henkilötietojen käsittelyyn.

Maakaasumarkkinalain säännöksillä annettaisiin yksityiskohtaisempia säännöksiä yleisessä tietosuoja-asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamisesta niissä erityisissä henkilötietojen käsittelytilanteissa, joissa maakaasualan yritykset käsittelevät henkilötietoja maakaasumarkkinalaissa säädettyjen lakisääteisten tehtäviensä ja velvollisuuksiensa noudattamiseksi. Yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiä sovellettaisiin mainittujen henkilötietojen käsittelyyn maakaasualan yrityksissä sellaisenaan kaikissa muissa tilanteissa kuin niissä, joissa henkilötietojen käsittelyä on mukautettu maakaasualan yrityksen maakaasumarkkinalaissa säädettyjen lakisääteisten tehtävien ja velvollisuuksien noudattamiseksi. Mukautukset eivät myöskään antaisi oikeutta käsitellä mainittuja henkilötietoja mukautetulla tavalla muissa kuin oikeusperusteen muodostavissa säännöksissä määritellyissä tarkoituksissa.

Maakaasualan yritys voisi käsitellä maakaasumarkkinalaissa säädettyjen lakisääteisten tehtäviensä ja velvollisuuksiensa hoitamiseen keräämiään henkilötietoja myös muihin tarkoituksiin, jos sillä on muu yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen oikeusperuste kyseisten henkilötietojen käsittelyyn. Tällainen muu oikeusperuste ei kuitenkaan oikeuttaisi poikkeamaan maakaasumarkkinalakiin perustuvasta velvoitteesta tai sääntelystä.

Tietosuojavaltuutettu valvoisi henkilötietojen käsittelyä maakaasualan yrityksissä. Tietosuojavaltuutetun tehtävistä ja toimivaltuuksista olisi säännökset yleisessä tietosuoja-asetuksessa sekä tietosuojalajissa.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset maakaasualan yrityksiin

Suomen vähittäismarkkinoilla toimii tällä hetkellä noin 23 jakeluverkonhaltijaa ja noin 21 maakaasun vähittäismyyjää. Yhtiöt toimivat pääsääntöisesti vertikaalisesti integroituina yhtiöinä. Jakeluverkkotoiminnan liikevaihto on ollut noin 92 miljoonaa euroa vuonna 2018. Järjestelmä-vastaavan siirtoverkonhaltijan Gasum Oy:n siirtoliiketoiminnan liikevaihto on puolestaan ollut vastaavana aikana noin 208 miljoonaa euroa. Vähittäismyynnin liikevaihto on puolestaan ollut vuonna 2018 129 miljoonaa euroa.

Maakaasun keskitetyn tiedonvaihtoyksikön perustamisen osalta taloudellisia vaikutuksia on arvioitu hallituksen esityksessä maakaasumarkkina-asiaksi (HE 50/2017 vp). Vuoden 2017 hallituksen esityksessä arviottiin, että maakaasukaupan edellyttämiin uusiin järjestelmäpalveluihin kuten markkinapaikan ylläpitämiseen, tasapainotusmarkkinan ylläpitämiseen sekä maakaasutaseiden selvityksen ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon järjestämiseen tarvitaan lisää resursseja. Maakaasualan yritykset joutuvat uusimaan uuteen markkinamalliin siirryttäessä energiahallintajärjestelmiään ja maakaasukaupan tiedonvaihtoon liittyviä menettelyjään. Lisäresursseja arviottiin tarvittavan myös kilpailujen toimitusten edellytyksenä olevaan etäluentaan perustuvan mittauksen laajentamiseen. Näistä maakaasutaseiden selvitys, maakaasukaupan keskitetty tiedonvaihto ja etäluentaan perustuva mittaus säädettiin järjestettäväksi keskitettynä datahub-ratkaisuna mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Maakaasun tukkumyyjän ja siirtoverkonhaltijan Gasum Oy:n myyntitoimintojen ja siirtotoiminnan energiahallintajärjestelmien eriyttämisen toisistaan on yhtiön mukaan arvioitu maksavan 4–6 miljoonaa euroa. Muutoksen on arvioitu kattavan maakaasun siirtoverkkotoiminnan, kaasun tukkumyyntitoiminnan ja kaasupörssin järjestelmämuutokset. Edellä mainittujen muutosten lisäksi maakaasun vähittäismyynti- ja jakeluyhtiöt joutuvat markkinarakenteiden luomisen johdosta uusimaan omia energiahallinta- ja laskutusjärjestelmiään. Näiden kustannusten määrästä ei saatu arviota. Kustannukset eivät ole merkittäviä, jos yritykset pystyvät hyödyntämään nykyisiä käytössä olevia energiahallinta- ja laskutusjärjestelmiään.

Nyt ehdotettujen muutosten vaikutuksen ei arvioida poikkeavan jo aiemmin esitetyistä keskitetyn tiedonvaihtoratkaisun perustamisesta johtuvista vaikutuksista. Esityksellä annetaan täydentävää sääntelyä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista maakaasun vähittäismarkkinoilla.

Keskitetty tiedonvaihtoratkaisu tuottaa taloudellisia hyötyjä, jotka ovat laadullisia ja jotka vaikutuksiltaan välillisinä ajoittuvat pitkälle aikavälille. Keskitetty tiedonvaihtoratkaisu lisää vähittäismyyjien tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua, sillä keskitetyssä tiedonvaihtomallissa markkinaosapuolet kommunikoivat vain maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön kanssa. Markkinoiden toimivuuden paraneminen ilmenee vähittäismyyjien välisen kilpailun lisääntymisenä. Keskitetty tiedonvaihtoratkaisu tukee erityisesti aktiivisesti toimivien vähittäismyyjien liiketoimintaa.

Keskitetyn tiedonvaihtoratkaisun käyttöönotto helpottaa uusien vähittäismyyjien tuloa markkinoille yhdenmukaistamalla ja selkeyttämällä markkinaosapuolten välisiä prosesseja ja tiedonvaihtoa. Keskitetty tiedonvaihtoratkaisu voi myös pitemmällä aikavälillä vähentää maakaasualan yritysten tarvetta investoida omiin tietojärjestelmiinsä.

HE 104/2019 vp

Keskitetty tiedonvaihtomalli luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia erilaisia energiapalveluja tarjoaville yrityksille. Nämä voivat hyödyntää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä olevia tietosisältöjä omassa palveluliiketoiminnassaan asiakkaalta, vähittäismyyjältä tai jakeluverkonhaltijalta saamansa valtuutuksen nojalla. Keskitetyssä tiedonvaihtomallissa palveluntarjoajien ei tarvitse sopeuttaa toimintatapaansa ja järjestelmiään toiminnanharjoittajakohdaisesti. Tämä pienentää palveluntarjoajien kustannuksia ja helpottaa palveluiden tarjoamista asiakkaille.

Vaikutukset kotitalouksiin ja yrityksiin maakaasun käyttäjinä

Suomessa on noin 23 200 maakaasua käyttävää asiakasta. Näistä 16 400 käyttää maakaasua yksinomaan ruoanvalmistukseen. Maakaasua lämmityksen polttoaineena käyttäviä kotitalouksia ja asuinkiinteistöjä on Suomessa noin 5 100. Maakaasun vähittäismarkkinoiden osuus maakaasun käytöstä oli noin 8 prosenttia vuonna 2018. Liesikäyttäjien osuus maakaasun käytöstä vuonna 2018 oli puolestaan 0,015 prosenttia.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönotossa pyritään asiakkaiden palvelujen laadun parantamiseen ja monipuolistamiseen, vähittäismarkkinoiden markkinaprosessien kustannustehokkuuteen ja tiedonvaihdossa käsiteltävän tiedon hyvään laatuun. Esityksellä ehdotetaan tarkennettavaksi säännöksiä loppukäyttäjän oikeudesta päättää itseään koskevien mittaus- ja kulutustietojen ja sopimustietojen hyödyntämisestä sekä määritellä ne tilanteet, joissa verkonhaltijoilla ja maakaasumarkkinoiden osapuolilla on oikeus luovuttaa hallussaan olevaa loppukäyttäjiin yhdistettävissä olevaa mittaus- ja kulutustietoa ja maakaasun toimittajan vaihtamiseen tarvittavaa tietoa. Esityksellä ehdotetaan jakeluverkonhaltijoille ja vähittäismyyjille velvollisuutta käyttää keskitetyn tiedonvaihtoyksikön palveluita. Siten esityksellä pyritään varmistamaan, että keskitetty tiedonvaihtoratkaisu toteutuisi kustannustehokkaasti.

Kotitalouksille keskitetyn tiedonvaihtomallin vaikutukset näkyvät välillisesti kilpailun lisääntymisenä. Kilpailun lisääntyminen vaikuttaa ennen kaikkea palvelun laatuun mutta myös maakaasun hintaan. Palvelun laatua parantavat nopeammat sopimusprosessit ja parempi mittaustietojen saatavuus. Sopimustapahtumiin liittyvät virhe- ja ongelmatilanteet vähenevät. Mittaustiedon laadun parantuminen vähentää myös asiakkaisiin kohdistuvia laskutusvirheitä ja jälkikäteiskorjauksia. Virheiden määrän vähentymistä ei kuitenkaan ole mahdollista arvioida kvantitatiivisesti.

Keskitetyn tiedonvaihtomallin välilliset vaikutukset yrityksiin maakaasun käyttäjinä ovat kilpailun lisääntymisen ja palvelutarjonnan monipuolistumisen osalta hyvin samansuuntaisia kuin kotitalouksiin. Mahdolliset muut vaikutukset riippuvat yrityksen koosta. Pienet yritykset hyötyvät keskitetystä tiedonvaihtomallista kotitalousasiakkaiden tavoin. Suurissa yrityksissä keskitetyn tiedonvaihtomallin tuomat lisähyödyt ovat vähäisempiä, sillä nämä voivat nykyisinkin sopia maakaasun toimittajan kanssa asiakaskohdaisista palveluista.

Keskitetty tiedonvaihtomalli parantaa maakaasua käyttävien yritysten saaman palvelun laatua ja monipuolistaa tarjontaa. Keskitetty tiedonvaihtomalli mahdollistaa yrityksille kotitalouksien tavoin nykyistä aktiivisemmän roolin maakaasun käyttäjinä. Mahdollisuudet seurata yrityksen maakaasun kulutusta tehostuvat ja monipuolistuvat. Usean toimipisteen yrityksissä kulutustiedot ovat maakaasun toimittajan saatavilla keskitetysti yhdestä paikasta. Keskitetty tiedonvaihtomalli helpottaa kulutustietojen yhdistämistä ja energiakatselmusten tekemistä.

Keskitetty tiedonvaihtomalli vaikuttaa kotitalouksien ja yritysten maakaasun hankinnan kustannuksiin välillisesti lisäämällä kilpailua vähittäismarkkinoilla ja alentamalla vähittäismyyjien

prosessikustannuksia. Keskitetyn tiedonvaihtomallin vaikutus maakaasun vähittäishintaan arvioidaan vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden kustannussäästöjen perusteella pienehköksi. Keskeiset vaikutukset asiakkaisiin ovat suurelta osin välillisiä ja niiden aikajänne on pitkä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Keskitetyn tiedonvaihtoratkaisun vaikutukset viranomaisten toimintaan ovat vähäiset ja ne kohdistuvat ensiksikin Energiavirastoon, jonka tehtäväksi tulee maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön toiminnan valvonta. Siinä keskeisimpänä valvontatehtävänä on vahvistaa yksikön palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ja palvelujen ehdot. Energiaviraston tehtävänä olisi myös maakaasumarkkinalain noudattamisen valvonta. Se valvoisi esimerkiksi, että jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät noudattaisivat maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyviä tehtäviään ja veloitteitaan.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuna kansallisena valvontaviranomaisena Suomessa toimii tietosuojavaltuutettu. Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan kansallinen valvontaviranomainen muun muassa valvoo asetuksen soveltamista. Esityksen ei arvioida lisäävän merkittävästi tietosuojavaltuutetun tehtäviä, sillä maakaasualan yrityksissä tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn valvonta kuuluu jo nykyisellään valtuutetun tehtäviin.

Keskitettyyn tiedonvaihtoratkaisuun voidaan sisällyttää myös viranomaisraportointia helpottavia toimintoja, jolloin osa maakaasualan yritysten viranomaisille raportoimista tunnusluvuista saadaan jatkossa suoraan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköstä. Myös Tilastokeskus voi tilastoviranomaisena hyödyntää yksikön tuottamaa tietoa.

Keskitetystä tiedonvaihtomallista ei aiheudu viranomaisille lisäresurssien tarvetta.

4.3 Ympäristövaikutukset

Keskitetyllä tiedonvaihtoratkaisulla ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia. Välillisenä vaikutuksena keskitetty tiedonvaihtoratkaisu tehostaa maakaasunkulutuksen seurantaan kotitalouksissa ja yrityksissä sekä tukee erilaisten energiatehokkuus- ja energiahallintapalveluiden kehittämistä ja tarjoamista.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Keskitetyllä tiedonvaihtoratkaisulla ei ole lyhyellä aikavälillä makrotaloudellisia vaikutuksia työllisyyteen ja työelämään. Pitkällä aikavälillä keskitetyn tiedonvaihtoratkaisun välilliset vaikutukset työllisyyteen voivat kasvaa, sillä se avaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia energiatehokkuus- ja energiahallintapalveluja kehittäville yrityksille.

Keskitetyn tiedonvaihtoratkaisun merkittävimmät yhteiskunnalliset vaikutukset liittyvät tietoyhteiskuntakehitykseen. Ratkaisu edistää maakaasun käyttöön liittyvien sähköisten asiointipalveluiden kehittämistä ja tarjoamista maakaasunkäyttäjille. Keskitetty tiedonvaihtomalli mahdollistaa myös kolmansien osapuolten palvelukehityksen. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön rekisterissä olevien tietojen luonne kuitenkin rajaa tietojen hyödyntämismahdollisuuksia. Yksikön rekisterissä oleva tieto koostuu suurelta osalta vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden ja heidän asiakkaidensa välisistä sopimustiedoista sekä loppukäyttäjien kulustiedoista. Rekisterin tietosisältö on suurelta osalta henkilöasiakkaiden henkilötietoa ja yritysten liikesalaisuuksia sisältävää tietoa. Julkisyhteisöjä koskevat sijaintitiedot voivat vääriin käsiin päätyessään muodostaa turvallisuusriskin. Näiden syiden vuoksi maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tietosisältöjen hyödyntäminen ja tietojen luovuttaminen on säänneltävä tarkasti. Rekisterissä olevan tietosisällön luonne estää vähittäismarkkinoista kertyvän

massadatan avaamisen kolmansien osapuolien vapaasti hyödynnettäväksi avointen rajapintojen kautta.

Keskitetty tiedonvaihtoratkaisu lisää maakaasun vähittäismarkkinoiden ja yhteiskunnan riippuvuutta tietotekniikasta. Maakaasun vähittäismarkkinoiden toimivuus ja palvelujen käyttäjien liike-toiminta olisivat riippuvaisia yksikön tietojärjestelmien toiminnasta ja tietoturvasta. Keskitystä tietovarastosta ja -järjestelmästä huolimatta kyberturvallisuuden ja tietoturvan arvioidaan olevan paremmin hallittavissa keskitetyn tiedonvaihdon mallissa kuin hajautetussa mallissa. Maakaasukaupan keskitetyssä tiedonvaihdossa käytettäisiin ainoastaan luotettujen ja todennettujen sopimuskumppanien suoria ja salattuja tiedonsiirtoyhteyksiä. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen osalta vastuu tietoturvasta ja kyberturvallisuudesta olisi yhdellä taholla, kun taas hajautettujen tiedonvaihdon ratkaisujen osalta vastuu jakaantuisi eri markkina-osapuolten sekä tietoliikenneoperaattoreiden välillä eikä kokonaisuudesta vastaavaa tahoa olisi. Hajautetussa mallissa vastuun jakaantuminen eri toiminnanharjoittajien ja tietoliikenneoperaattoreiden välillä ei välttämättä ole selkeä. Keskitetty tiedonvaihtoratkaisu myös parantaisi tietoturvaan liittyvää valvontaa. Tietoturvahyökkäysten suhteen keskitetyn järjestelmän hyökkäyspinta-ala on arvioitu pienemmäksi hajautettuun järjestelmään verrattuna.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tietojärjestelmät muodostavat henkilörekisterin ja yksikkö on rekisterinpitäjä. Keskitetyn tiedonvaihtoratkaisun käyttöönotto edellyttää tämän vuoksi uutta lainsäädäntöä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tehtävistä, velvollisuuksista ja oikeuksista rekisterinpitäjänä.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Kilpailulle avattavien maakaasumarkkinoiden edellyttämän vähittäismarkkinoiden tiedonvaihdon ratkaisuksi säädettiin vuonna 2018 voimaan tulleessa maakaasumarkkinalaisissa järjestelmä-vastaavan siirtoverkonhaltijan ylläpitämään datahubiin perustuva keskitetyn tiedonvaihdon malli. Maakaasumarkkinain 29 §:n mukaan järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasujärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii maakaasujärjestelmän tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä, maakaasujärjestelmän taseselvityksestä ja maakaasukaupan kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvistä tehtävistä (järjestelmävastuu). Lain 33 §:n mukaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävänä on lisäksi maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen.

Maakaasukaupan keskitetty tiedonvaihtoratkaisu on valmis otettavaksi käyttöön maakaasumarkkinoiden avautuessa. Gasum Oy:n ja maakaasualan yritysten yhteistyössä valmisteleva keskitetty tiedonvaihto kattaisi maakaasun vähittäismarkkinoiden keskeiset markkinaprosessit kuten toimittajan vaihtojen ja muuttojen edellyttämän tiedonvaihdon ja mittaustietojen välityksen sekä jakeluverkoissa toimivien vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden maakaasutaseiden keskitetyn selvityksen. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut toteutettaisiin sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja suppeampina.

Hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Valmistelutyö on perustunut sähkökaupan keskitettyyn tiedonvaihtoon siirtymistä koskevaan hallituksen esitykseen laiksi sähkömarkkinain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 144/2018 vp) ja sen eduskuntakäsittelyn yhteydessä syntyneeseen lainvalmisteluaineistoon. Koska maakaasun keskitetyn tiedonvaihdon yksikön toiminnalliset ominaisuudet ja sen tarjoamat palvelut ovat suppeammat kuin sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä, hallituksen esitys on sisällöltään suppeampi kuin vastaava sähkökaupan keskitettyä tiedonvaihtoa koskeva hallituksen esitys 144/2018 vp.

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi esitysehdotuksesta 9 päivänä lokakuuta 2019 lausunnot liikenne- ja viestintäministeriöltä, oikeusministeriöltä, Energiavirastolta, Kilpailu- ja kuluttajavirastolta, tietosuojavaltuutetun toimistolta, Tilastokeskukselta, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta, Liikenne- ja viestintävirastolta, Energiateollisuus ry:ltä, Kuluttajaliitto-Konsumentförbundet ry:ltä, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:ltä, Suomen Kaasuyhdistys ry:ltä, Suomen Kiinteistöliitto ry:ltä, Suomen Omakotiliitto ry:ltä, Suomen Yrittäjät ry:ltä, järjestelmävastaavalta siirtoverkonhaltijalta Gasum Oy:ltä, Baltic Connector Oy:ltä ja Suomen Kaasunsiirtopalvelut Oy:ltä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö sai hallituksen esitysluonnosta koskevaan lausuntopyyntöön kahdeksan lausuntoa. Lausunnon antoivat oikeusministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, tietosuojavaltuutettu, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Kuluttajaliitto-Konsumentförbundet ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen Kaasuyhdistys ry ja Suomen Omakotiliitto ry.

Ehdotusta ovat tukeneet Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Kuluttajaliitto-Konsumentförbundet ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen Kaasuyhdistys ry ja Suomen Omakotiliitto ry.

Tietosuojavaltuutettu on ehdottanut esitykseen tarkennuksia ja selvennyksiä, jotka on huomioitu esityksen jatkovalmistelussa.

Oikeusministeriö on ehdottanut esitykseen tarkennuksia ja selvennyksiä, jotka on huomioitu esityksen jatkovalmistelussa. Ministeriön lausunnossa on käsitelty henkilötietojen käsittelyä maakaasualan yrityksissä myös muiden oikeusperusteiden osalta kuin ehdotettujen säännösten perusteena olevan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa mainitun oikeusperusteen osalta. Lisäksi ministeriö on lausunnossaan esittänyt näkemyksiä seikoista, joita ei ole sisällytetty lausuntokierroksella olleeseen ehdotusluonnokseen. Mainituilta osin ehdotusta on pyritty mahdollisuuksien mukaan selkiyttämään sen ymmärrettävyyden parantamiseksi. Oikeusministeriön lausunnosta poiketen maakaasun vähittäismarkkinoiden markkinaprosesseissa käsiteltävän tiedon käsittely on hallituksen esityksessä katsottu perustelluksi järjestää määräämuotoisesti ja yhtenäisen menettelyn mukaisesti. Hallituksen esityksessä esitetään käsittelyn järjestämistä siten, että se täyttäisi kaikilta osin henkilötietojen käsittelylle asetetut vaatimukset yleisen tietosuoja-asetuksen säättämän kansallisen liikkumavaran huomioiden.

Muilta osin lausunnoissa ei ole ehdotettu esitetty ehdotukseen sellaisia muutoksia, jotka olisivat edellyttäneet esityksen täsmentämistä tai muuttamista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Maakaasumarkkinalaki

3 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön määritelmä. Yksiköllä tarkoitettaisiin laissa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimintayksikköä tai 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua yritystä, joka hoitaa lain 32 b §:ssä tarkoitettuja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvia tehtäviä ja toimii yleisen tietosuojasetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä näissä tehtävissä.

8 §. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisävaatimuksista, jotka järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi määrättävän olisi täytettävä 6 ja 7 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi. Nämä vaatimukset asetettaisiin tasapuolisten kilpailuedellytysten ja avoimuuden varmistamiseksi maakaasuverkkotoimintaa siirtoverkossa harjoittavan yksikön ja tasapainotuspalveluja tuottavan yksikön toiminnassa sekä taseselvityksessä ja maakaasukaupan keskitetyssä tiedonvaihdossa. Momentin 1 kohdan mukaan järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi määrättävän olisi ennen maakaasuverkkoluvan myöntämistä osoitettava, että siirtoverkonhaltija on järjestänyt maakaasujärjestelmän tasapainotuspalveluihin, taseselvitykseen ja maakaasukaupan kauppapaikan ylläpitämiseen liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi. Maakaasukaupan kauppapaikalla tarkoitettaisiin niin sanottua virtuaalista kauppapaikka (virtual trading point), jossa maakaasukauppojen omistusoikeuden vaihtuminen rekisteröitäisiin ja tasapainotuskaasun kauppa käytäisiin. Momentin 2 kohdan mukaan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät puolestaan olisi järjestettävä järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan erillisen toimintayksikön tehtäväksi.

Pykälän 4 momentin mukaan järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voisi Energiaviraston myöntämällä luvalla antaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja toisista ETA-valtioista olevien siirtoverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa yhden tai useamman osakkuusyhtiön tehtäväksi. Momentin 2 kohdassa tarkoitettua maakaasukaupan keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvät tehtävät voitaisiin Energiaviraston luvalla antaa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan kokonaan omistaman tytäryhtiön tai sähkökaupan vastaavia tehtäviä Suomessa hoitavan toiminnanharjoittajan tehtäväksi. Lupapäätökseen sovellettaisiin, mitä 5 §:ssä säädetään maakaasuverkkoluvan myöntämisestä ja 8 §:n 3 momentissa säädetään järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle maakaasuverkkoluvassa asetettavista ehdoista. Ehdotuksella luotaisiin edellytykset kehittää tasapainotuspalveluihin, taseselvitykseen ja maakaasukaupan kauppapaikan (virtual trading point) ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyviä toimintoja siten, että niitä jatkossa voitaisiin hoitaa myös useamman ETA-valtiosta olevan siirtoverkonhaltijan perustaman yhteisyrityksen toimesta. Tämä loisi edellytyksiä kehittää näiden palveluiden yhteistä toteuttamista Suomen ja Baltian maiden yhteisillä maakaasumarkkinoilla. Maakaasukaupan keskitetty tiedonvaihto olisi puolestaan mahdollista järjestää myös joko järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan omistamassa erillisessä maakaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja hoitavassa tytäryhtiössä tai Suomen sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja hoitavassa datahubissa, joka vastaisi mainitusta toiminnosta sähkökaupan osalta. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon tehtäviä hoitava tytäryhtiö tai sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö ei toimisi henkilötietoja käsittelevänä rekisterinpitäjänä ja vaan siihen sovellettaisiin yleisen tietosuojasetuksen säännöksiä henkilötietojen käsittelijästä. Lupaa myöntäessään Energiaviraston tulisi arvioida, pystyykö yhteisyritys täyttämään siirtoverkonhaltijalta siirretyt tehtävät ja velvoitteet kansallisen ja unionin lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Järjestelmä-

vastuuseen liittyvät tehtävät kuuluisivat tällaisessa tapauksessakin edelleen järjestelmävastaa-
van siirtoverkonhaltijan vastuulle ja niiden toteuttamista valvottaisiin Energiaviraston toimesta
riippumatta siitä, mihin maahan yhteisyritys olisi sijoittunut.

17 §. *Verkonhaltijan tehtävät maakaasun toimitusten mittauksessa.* Pykälässä säädetään ver-
konhaltijan yleisistä tehtävistä maakaasun toimitusten mittauksessa. Maakaasun toimitusten
mittausta koskevia säännöksiä tulee sovellettaessa tarkastella muiden verkkopalveluja koske-
vien säännösten, kuten teknisiä vaatimuksia ja liittämistä koskevien 14 ja 15 §:ien, siirtovelvol-
lisuutta koskevan 16 §:n sekä verkkopalvelujen hinnoittelua koskevien 21–24 §:ien säännösten
sekä maakaasumarkkinaprosesseihin liittyvän tiedon hallinnasta ehdotettujen säännösten
kanssa.

Pykälän 1 momentin mukaan verkonhaltijan tehtävänä olisi järjestää maakaasuverkossaan
taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasun toimitusten mittausta sekä mittaustie-
tojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Kun mittauksen järjes-
täminen ja mittaustietojen ilmoittaminen on annettu verkonhaltijan tehtäväksi, on luotu edelly-
tykset yhdenmukaisille ja luotettaville mittaustietojen ja mittaustietojen ilmoittamiselle. Tasesel-
vityksessä ja laskutuksessa tarvittavat mittaustiedot olisi ilmoitettava käyttöpaikka-, syöttö-
piste- tai mittaustietojen kautta. Verkonhaltijan vastuu mittauksen järjestämisestä ei ulottuisi tilan-
teisiin, joissa maakaasun toimitus tapahtuisi kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän si-
säisen maakaasuverkon kautta. Mittaustiedot välitettäisiin jakeluverkoista vähittäismyyjille
maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön kautta. Tämän vuoksi 1 momentin sana-
muotoa täsmennettäisiin siten, että ilmoitusta ei säädetä enää tehtäväksi suoraan maakaasun toi-
mittajalle.

Mittaustiedon toimittamisesta maakaasumarkkinoiden osapuolien hyödynnettäväksi annetta-
isiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 4 momentin valtuussäännöstä
muutettaisiin niin, että asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä myös kaasun laadun mittauksesta.
Momentin 5 kohtaan lisättäisiin valtuutus antaa asetuksella säännöksiä mittaustiedon toimitta-
misesta maakaasumarkkinoiden osapuolien hyödynnettäväksi. Momentista esitetään samalla
poistettavaksi valtuutus antaa tarkempia säännöksiä mittaustietojen hyödyntämisestä valtioneu-
voston asetuksella. Mittaustietojen hyödyntämistä koskevat säännökset sisältyisivät jatkossa
lain tasoihin säännöksiin lain 19 §:ssä ja ehdotettuun uuteen 58 c §:ään.

Verkonhaltijoiden käsittelemä mittaustieto on usein henkilöasiakkaiden henkilötietoa tai elin-
keinonharjoittajien liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa.

Pykälän 1 momentin säännöksessä asetettaisiin verkonhaltijoille yleisen tietosuojasetuksen 6
artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeuspe-
rusteen käsitellä taseselvitystä ja laskutusta varten sellaisia loppukäyttäjien mittaustietoja, jotka
ovat yleisen tietosuojasetuksen tarkoittamia henkilötietoja. Pykälässä säädetty oikeusperuste
sisältäisi samalla yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua perusteen antaa
kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuojasetuk-
sen sääntöjen soveltamista maakaasun toimitusten mittauksessa. Kyseinen käsittelyn oikeuspe-
ruste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuojasetuksen sääntöjen
soveltamista, muun muassa: yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman
tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä,
yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnai-
suutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmu-
kaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettuja toimenpiteitä. Unionin oikeuden tai jäsen-
valtion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä
tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Mittaustietoja koskevat mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa maakaasukaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsitteilystä ja josta säädetään maakaasumarkkinalaissa. Verkonhaltijoiden toteuttaman mittauksen avulla selvitetään kussakin maakaasuverkossa toimivien eri maakaasun toimittajien maakaasun-toimitukset ja -hankinnat sekä heidän asiakkaidensa maakaasunkulutukset ja -toimitukset. Koska maakaasujärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien toimitukset ja käyttö selvitetään verkkonhaltijoiden järjestämän mittauksen perusteella, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää maakaasun toimitusten mittausta sekä taseselvityksen ja laskutuksen perustana olevan mittaustiedon käsittely yhdenmu-kaisten määräemuotoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan mittaustiedon käsittelyä ei ole myöskään mahdollista erotella sellaisen mittaustiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Mittaustietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuojasetuksen säännöksiin. Yleisen tietosuojasetuksen säännöksiä mukauttava kansallinen sääntely kansallisen liikkumavaran puitteissa on mittaustietojen käsittelyn osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Maakaasun toimitusten mittausta koskeville mukautuksille on edellä kuvattu yleisen edun mukainen tavoite ja ne on rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen soveltamista koskeva kansallinen mukautus voi koskea myös henkilötietojen käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettuja toimenpiteitä. Ehdotettu mukautus on edellä kuvatun perusteella toteutettu kansallisen liikkumavaran puitteissa.

31 §. Maakaasujärjestelmän tasevastuu. Pykälän tasekaasun hinnoittelua koskeva 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Unionin maakaasumarkkinalainsäädäntöä sovelletaan Suomessa 1 päivästä tammikuuta 2020 alkaen. Tasekaasun hinnoittelua koskevat säännökset on annettu kaasu-siirtoverkkojen tasehallintaa koskevan verkkosäännön vahvistamisesta annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 312/2014. Momentin säännös voidaan tämän vuoksi kumota.

32 a §. Maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen. Pykälässä säädettäisiin maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämisestä. Voimassa olevan lain 33 §:n mukaan maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen on järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävänä. Säännös esitetään siirrettäväksi uuteen pykälään ja muutettavaksi vastaamaan paremmin uutta tilannetta, jossa jakeluverkoissa käytävässä maakaasukaupassa siirryttäisiin keskitettyyn tiedonvaihtoon. Pykälän säännöstä sovellettaisiin myös henkilötietojen käsittelyn kehittämiseen siltä osin kuin maakaasukaupan tiedonvaihdossa käsitellään henkilötietoja.

Kehittämistoiminnan tavoitteena olisi edistää maakaasumarkkinalain 1 §:ssä säädettyjen tavoitteiden mukaisesti tehokkaasti sekä maakaasumarkkinoiden osapuolien ja verkkonhaltijoiden kannalta tasapuolisesti ja syrjimättömästi toteutettua tiedonvaihtoa sekä tiedonvaihdon tietoturvan asianmukaista tasoa. Kehittämistehtävä ulottuisi järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasujärjestelmässä käytävän maakaasukaupan ja siihen liittyvän taseselvityksen edellyttämään tiedonvaihtoon sekä maakaasukaupan, jota siirtoverkonhaltijan maakaasujärjestelmästä käydään muiden siirtoverkonhaltijoiden maakaasujärjestelmiin, ja siihen liittyvän taseselvityksen edellyttämään tiedonvaihtoon. Kehittämistehtävällä olisi siten myös kansainvälinen ulottuvuus. Kehittämistehtävä koskisi sekä tukkumarkkinoilla että vähittäismarkkinoilla tapahtuvaan maakaasukauppaan liittyvää tiedonvaihtoa. Kehittämistoiminnan painopiste tulisi olla ensisijaisesti maakaasukaupan markkinaprosesseissa ja niihin liittyvässä tiedonvaihdossa.

Verkonhaltijat ja maakaasumarkkinoiden osapuolet käsittelevät maakaasukaupan tiedonvaihdossa myös loppukäyttäjien henkilötietoja sekä maakaasumarkkinoiden osapuolten liike- ja ammattisalaisuuksia. Tämän vuoksi pykälässä säädetyt kehittämistoiminnan tavoitteena olisi

myös edistää tietoturvan asianmukainen tason toteutumista tiedonvaihdossa. Tietoturvan asianmukaisella tasolla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä asianmukaisia ja oikeasuhtaisia teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä, joita maakaasualan yritysten tulisi toteuttaa hallitakseen riskejä, joita kohdistuu niiden maakaasukaupan tiedonvaihtoon ja taseselvitykseen liittyvien verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuteen. Vastuu tietoturvasta olisi aina oman toimintansa osalta kullakin tiedonvaihtoon ja taseselvitykseen osallistuvalla verkonhaltijalla tai maakaasumarkkinoiden osapuolella. Pykälässä säädetyllä yleisellä maakaasukaupan tiedonvaihdon ja taseselvityksen kehittämistoiminnalla tulisi osaltaan pyrkiä edistämään riskiin suhteutettua maakaasukaupan tiedonvaihdon ja taseselvityksen verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden tasoa maakaasujärjestelmässä ja maakaasualan yrityksissä uusien tekniikka huomioon ottaen. Verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuudella tarkoitettaisiin asianomaisten järjestelmien kykyä suojautua tiettyllä varmuudella toimilta, jotka vaarantavat tallennettujen tai siirrettyjen tai käsiteltyjen tietojen taikka muiden kyseisissä verkko- ja tietojärjestelmissä tarjottujen tai niiden välityksellä saatavilla olevien palvelujen saatavuuden, aitouden, eheyden tai luottamuksellisuuden.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulisi tehdä pykälässä tarkoitettua kehitystyötä yhteistyössä muiden maakaasualan yritysten kanssa ja perustaa tarvittaessa yhteistyötä varten asiaan liittyviä työryhmiä ja muita vastaavia yhteistyöelimiä.

Pykälän 2 momentin mukaan tiedonvaihdon kehittämiseen kuuluisivat ainakin tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen ja standardien kehittäminen sekä näihin liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen, maakaasualan yritysten tiedonvaihtoon käyttämien tietojärjestelmien yhteensopivuuden ja tiedonvaihdon oikeellisuuden edistäminen, kuten tiedonvaihdon testauspalvelun ylläpitäminen, tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen ja standardien muuttamista koskevien ehdotusten tekeminen ministeriölle sekä tiedonvaihtoon liittyvä tiedottaminen, koulutus ja neuvonta. Kehittämiseen voisi kuulua momentissa mainittujen toimien lisäksi myös muita tiedonvaihdon kehittämistoimia. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulisi tarvittaessa osoittaa Energiavirastolle tällaisten kehittämistoimien tarpeellisuus tiedonvaihdon kehittämiseksi. Näin virasto voisi valvontatyössään varmistua siitä, että tiedonvaihtopalvelujen maksuilla katetaan perusteltujen ja tarpeellisten tiedonvaihdon kehittämistoimien kustannuksia.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalla häviämislä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia ("eheys ja luottamuksellisuus"). Asetuksen 25 artiklassa säädetään henkilötietojen sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta ja 32 artiklassa käsittelyn turvallisuudesta.

Pykälässä asetettaisiin järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperusteen käsitellä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen tuottamista varten yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia loppukäyttäjien henkilötietoja. Pykälässä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua perustetta antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen tuottamisessa. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa käsiteltäviä henkilötietoja koskevat mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa maakaasukaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä ja, josta säädetään maakaasumarkkina- ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö vastaisi jakeluverkoissa käytävän maakaasukaupan markkinaprosessien edellyttävän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetystä järjestämisestä ja taseselvityksestä jakeluverkoissa.

Maakaasun vähittäismarkkinoilla maakaasun toimitus loppukäyttäjälle edellyttää sekä jakeluverkonhaltijaa että vähittäismyyjää. Maakaasuntoimituksen aloittamiseksi loppukäyttäjän tulee pääsääntöisesti tehdä erilliset sopimukset jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän kanssa. Jakeluverkossa toimii useita vähittäismyyjiä, joiden toimitukset omille asiakkailleen selvitetään taseselvitysjaksoittain. Jakeluverkonhaltija vastaa maakaasuntoimitusten mittauksesta. Myös vähittäismyyjän laskutus perustuu jakeluverkonhaltijan toimittamiin mittaustietoihin.

Edellä kuvattujen maakaasun vähittäismarkkinoiden erityispiirteiden vuoksi jakeluverkonhaltijoilla ja vähittäismyyjillä on tarve vaihtaa loppukäyttäjien sopimustietoja ja mittaustietoja. Mittaustiedon osalta tiedonvaihtotarve koskee koko sopimusaikaa ja sen kuluessa toteutunutta maakaasunkäyttöä. Tiedonvaihto on maakaasumarkkinoiden osapuolille ja verkonhaltijoille lakiin perustuva tehtävä. Maakaasumarkkinalain 17 §:ssä säädetään maakaasun toimitusten mittausverkonhaltijoiden tehtäväksi. Vastuu maakaasujärjestelmän taseselvityksestä on säädetty järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijan tehtäväksi maakaasumarkkinalain 32 §:ssä. Keskitetty maakaasutaseiden selvitys otetaan käyttöön maakaasukaupan avautuessa. Maakaasujärjestelmän taseselvityksessä selvitetään kunkin taseselvitysjakson osalta maakaasujärjestelmän tase sekä maakaasujärjestelmässä toimivien maakaasumarkkinoiden osapuolien maakaasutaseet. Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät käsittelevät henkilötietoja sekä täyttäessään niille maakaasumarkkinalaissa säädettyjä tehtäviä ja velvoitteita että käsitellessään asiakassuhteen perusteella omiin asiakkaisiinsa liittyviä asiakastietoja. Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät toimivat näissä tilanteissa itsenäisinä henkilörekisterin pitäjinä.

Koska maakaasujärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien välinen tiedonvaihto kuuluu olennaisena osana maakaasuntoimitusten toteuttamiseen, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan tiedonvaihto yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan tiedon käsittelyä ei ole mahdollista erotella tiedonvaihdossa sellaisen muutoin vastaavan tiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan tiedonvaihdon osana tapahtuva henkilötietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuojasetuksen säännöksiin. Yleisen tietosuojasetuksen säännöksiä mukauttava kansallinen sääntely kansallisen liikkumavaran puitteissa on jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan edellyttämään tiedonvaihtoon liittyvän henkilötietojen käsittelyn osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Tiedonvaihtoa koskeville mukautuksille on edellä kuvattu yleisen edun mukainen tavoite ja ne on rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen soveltamista koskeva kansallinen mukautus voi koskea myös henkilötietojen käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet. Ehdotettu yleisen tietosuojasetuksen tietoturvan järjestämistä koskevia säännöksiä koskeva mukautus on edellä kuvatun perusteella toteutettu kansallisen liikkumavaran puitteissa.

32 b §. *Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut.* Pykälässä säädettäisiin maakaasujärjestelmässä jakeluverkoissa käytävän maakaasukaupan eli maakaasun vähittäismarkkinoiden keskitetyn tiedonvaihdon palveluista sekä niiden järjestämistä vastaavasta, palvelujen kehittämisestä ja niistä keskeisistä periaatteista, joita palvelujen tarjonnassa olisi noudatettava. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen piiriin kuuluisivat lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettujen jakeluverkot ja niissä toimivat vähittäismyyjät. Palvelujen soveltamisalaan kuuluisivat siten jakeluverkot ja suljetut jakeluverkot. Soveltamisen poikkeuksista suljetun jakeluverkon haltijan osalta ehdotetaan säädettäväksi lain 41 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluiksi eli maakaasukaupan datahubin palveluiksi jakeluverkoissa käytävän maakaasukaupan markkinaprosessien edellyttämän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetty järjestäminen ja maakaasukauppojen taseselvitys jakeluverkoissa. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut muodostaisivat lakiin perustuvan monopolipalvelujen kokonaisuuden, jota jakeluverkoissa toimivat vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat olisivat velvollisia käyttämään näissä toiminnoissaan. Palvelujen tuottaminen ehdotetaan tämän vuoksi annettavaksi maakaasujärjestelmän yhteisiä palveluita myös muutoin tuottavan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtäväksi. Vastaavasti palvelujen tuottaminen asetettaisiin muiden monopoliluonteisten maakaasuverkko-palvelujen sääntelyä vastaavan etukäteen tapahtuvan sääntelyn kohteeksi.

Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen piiriin kuuluvat palvelut. Koska järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla olisi maakaasujärjestelmässä yksinoikeus kyseisten palvelujen tuottamiseen vähittäismyyjille ja jakeluverkonhaltijoille, olisi palvelujen luettelo tarkoitettu tyhjentäväksi. Ehdotettuja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja olisivat 1) jakeluverkoissa sijaitsevien käyttöpaikkojen ja uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoista syötettävän kaasun ja muun kaasun syöttöpisteiden käyttöpaikkatietojen ylläpito, 2) vähittäismyyntin sopimusprosessien edellyttämän tiedonvaihdon järjestäminen jakeluverkoissa sijaitsevilla päivittäin luettavissa käyttöpaikoissa, 3) laskutuksen ja taseselvityksen perustana olevien mitaustietojen tiedonvaihdon järjestäminen jakeluverkoissa sijaitsevilla päivittäin luettavissa käyttöpaikoissa ja uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoista syötettävän kaasun ja muun kaasun syöttöpisteissä, 4) maakaasukauppojen taseselvitys jakeluverkoissa ja taseselvitykseen liittyvän tiedonvaihdon järjestäminen sekä 5) edellä 1—4 kohdassa tarkoitettujen palvelujen kattamien tietojen säilyttäminen.

Vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat voisivat käyttää omien palvelujensa tuottamisessa myös ulkopuolisia palvelujen tuottajia, joille vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat voisivat antaa valtuuden asioida lukuunsa maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvästä kehittämisvelvollisuudesta. Säännöksen mukaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi ylläpidettävä ja kehitettävä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyviä toimintojaan ja palveluitaan sekä niiden hoitamiseen tarvittavia järjestelmiään ja rajapintoja toisten maakaasualan yritysten järjestelmiin siten, että palvelut ja järjestelmät toimivat tehokkaasti ja niiden käytettävyys on helppoa, niiden tietoturvan taso on asianmukainen ja että edellytykset tehokkaasti toimiville maakaasun vähittäismarkkinoille voidaan turvata. Säännöstä sovellettaisiin siten esimerkiksi maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen tuottamiseen tarvittavien laitteistojen sekä tietojärjestelmien ja ohjelmistojen ylläpitämiseen, käyttöön ja kehittämiseen. Kehittämisvelvollisuus tulisi täyttää muun muassa siten, että mainitut palvelut toimisivat tehokkaasti ja siten, että edellytykset tehokkaasti toimiville maakaasun vähittäismarkkinoille voidaan turvata. Momentin mukaisen kehittämisvelvollisuuden tavoitteena on turvata maakaasumarkkinain 1 §:n tavoitesäännöksen mukaisesti edellytykset tehokkaasti toimiville maakaasumarkkinoille. Kehittämisvelvollisuutta toteutettaessa vähittäismarkkinoiden toimivuutta tulisi tarkastella maakaasumarkkinoiden kokonaisuuden sekä kokonaisedun näkökulmasta. Säännöksen sääntelemässä toiminnassa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulisi siten tehdä yksittäistapauksissa ratkaisunsa maakaasumarkkinoiden toimivuuden kokonaisedun näkökulmasta. Tällaisessa tilanteessa jonkin yksittäisen markkinaosapuolen intressi ei voisi syrjäyttää maakaasumarkkinoiden toimivuuden laajasti käsittävää intressiä.

Kehittämisvelvollisuuteen kuuluisi lisäksi olennaisena osana palvelujen tietoturvan asianmukaisen tason varmistaminen. Tietoturvan asianmukaisella tasolla tarkoitettaisiin tässä yhtey-

dessä asianmukaisia ja oikeasuhtaisia teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä, joita järjestelmä-vastaavan siirtoverkonhaltijan tulisi toteuttaa hallitakseen riskejä, joita kohdistuu maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvien verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuteen. Pykälässä säädetyllä kehittämisvelvollisuudella tulisi osaltaan pyrkiä varmistamaan asianmukainen, riskiin suhteutettu verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden taso maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa uusin tekniikka huomioon ottaen. Verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuudella tarkoitettaisiin asianomaisten järjestelmien kykyä suojautua tietyllä varmuudella toimilta, jotka vaarantavat tallennettujen tai siirrettyjen tai käsiteltyjen tietojen taikka muiden kyseisissä verkko- ja tietojärjestelmissä tarjottujen tai niiden välityksellä saatavilla olevien palvelujen saatavuuden, aitouden, eheyden tai luottamuksellisuuden.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä keskeisistä periaatteista, joita järjestelmä-vastaavan siirtoverkonhaltijan olisi noudatettava maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen tarjonnassa. Mainittujen palvelujen tarjonnan tulisi tapahtua niiden käyttäjinä oleville vähittäismyyjille ja jakeluverkonhaltijoille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Se merkitsee, että tietty palvelu olisi tarjottava samoilla, yhtenäisillä ehdoilla kaikille palvelun käyttäjinä oleville vähittäismyyjille ja jakeluverkonhaltijoille. Palvelujen ehdot voisivat kuitenkin vaihdella palvelujen käytön määrän suhteen tai erityyppisten käyttäjien välillä. Saman käyttäjäryhmän sisällä tulisi kuitenkin soveltaa yhtäläisiä ehtoja ja palveluperiaatteita. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita tuottava yksikkö käsitelisi myös vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden asiakkaiden henkilötietoja rekisterinpitäjänä sekä näiden liikesalaisuuksia. Lisäksi yksiköllä olisi hallussaan arkaluonteista tietoa yhteiskunnan varautumisesta energian saannin häiriöihin. Tämä huomioitaisiin myös maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluperiaatteissa. Järjestelmä-vastaavan siirtoverkonhaltijan olisi ehdotuksen mukaan huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmissä käsiteltävien henkilötietojen ja liikesalaisuuksien, sekä poikkeusoloihin varautumisen ja väestönsuojelun sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjen kannalta arkaluontoisten tietojen tietoturva on järjestetty asianmukaisesti.

Pykälän 4 momentin mukaan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö toimisi yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvissa tehtävissä. Yksiköllä olisi siten oikeusperuste käsitellä henkilötietoja näitä tehtäviä hoitaessaan.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämislä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia ("eheys ja luottamuksellisuus"). Asetuksen 25 artiklassa säädetään henkilötietojen sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta ja 32 artiklassa käsitellyn turvallisuudesta.

Pykälän 1 momentin säännöksessä asetettaisiin järjestelmä-vastaavalle siirtoverkonhaltijalle yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperusteen käsitellä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen tuottamista varten yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia loppukäyttäjien henkilötietoja. Pykälässä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun perusteen antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen tuottamisessa. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa käsiteltäviä henkilötietoja koskevat mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa maakaasukaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä ja, josta säädetään maakaasumarkkinalaissa. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö vastaisi jakeluverkoissa käytävän maakaasukaupan markkinaprosessien

edellyttävän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetystä järjestämisestä ja taseselvityksestä jakeluverkoissa.

Maakaasun vähittäismarkkinoilla maakaasun toimitus loppukäyttäjälle edellyttää sekä jakeluverkonhaltijaa että vähittäismyyjää. Maakaasuntoimituksen aloittamiseksi loppukäyttäjän tulee pääsääntöisesti tehdä erilliset sopimukset jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän kanssa. Jakeluverkossa toimii useita vähittäismyyjiä, joiden toimitukset omille asiakkailleen selvitetään taseselvitysjaksoittain. Jakeluverkonhaltija vastaa maakaasuntoimitusten mittauksesta. Myös vähittäismyyjän laskutus perustuu jakeluverkonhaltijan toimittamiin mittauksetietoihin.

Edellä kuvattujen maakaasun vähittäismarkkinoiden erityispiirteiden vuoksi jakeluverkonhaltijoilla ja vähittäismyyjillä on tarve vaihtaa loppukäyttäjien sopimustietoja ja mittauksetietoja. Mittauksetiedon osalta tiedonvaihtotarve koskee koko sopimusaikaa ja sen kuluessa toteutunutta maakaasunkäyttöä. Tiedonvaihto on maakaasumarkkinoiden osapuolille ja verkonhaltijoille lakiin perustuva tehtävä. Maakaasumarkkinalain 17 §:ssä säädetään maakaasun toimitusten mittausverkonhaltijoiden tehtäväksi. Vastuu maakaasujärjestelmän taseselvityksestä on säädetty järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijan tehtäväksi maakaasumarkkinalain 32 §:ssä. Keskitetty maakaasutaseiden selvitys otetaan käyttöön maakaasukaupan avautuessa. Maakaasujärjestelmän taseselvityksessä selvitetään kunkin taseselvitysjakson osalta maakaasujärjestelmän tase sekä maakaasujärjestelmässä toimivien maakaasumarkkinoiden osapuolien maakaasutaseet. Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät käsittelevät henkilötietoja sekä täyttäessään niille maakaasumarkkinalaissa säädettyjä tehtäviä ja velvoitteita että käsitellessään asiakassuhteen perusteella omiin asiakkaisiinsa liittyviä asiakastietoja. Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät toimivat näissä tilanteissa itsenäisinä henkilörekisterin pitäjinä.

Koska maakaasujärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien välinen tiedonvaihto kuuluu olennaisena osana maakaasuntoimitusten toteuttamiseen, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan tiedonvaihto yhdenmukaisten määrämukoitoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan tiedon käsittelyä ei ole mahdollista erotella tiedonvaihdossa sellaisen muutoin vastaavan tiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan tiedonvaihdon osana tapahtuva henkilötietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiin. Yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiä mukauttava kansallinen sääntely kansallisen liikkumavaran puitteissa on jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan edellyttämään tiedonvaihtoon liittyvän henkilötietojen käsittelyn osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Tiedonvaihtoa koskeville mukautuksille on edellä kuvattu yleisen edun mukainen tavoite ja ne on rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen soveltamista koskeva kansallinen mukautus voi koskea myös henkilötietojen käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet. Ehdotettu yleisen tietosuoja-asetuksen tietoturvan järjestämistä koskevia säännöksiä koskeva mukautus on edellä kuvatun perusteella toteutettu kansallisen liikkumavaran puitteissa.

33 §. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut. Pykälässä säädetäisiin 32 a ja 32 b §:ssä tarkoitettujen järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen rahoittamisesta erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija olisi oikeutettu keräämään siirtoverkkopalvelun, taseselvityspalvelun ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjiltä. Maksuilla voitaisiin kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalveluista maksettavia korvauksia määritettäessä tulee soveltaa mitä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista määrätään. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan mukaan yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita, sovelletaan perustamissopimuksen määräyksiä ja kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yritystä hoitamasta sille uskottuja erityistehtäviä. Kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa unionin etujen kanssa. Komissio on tehnyt 20 päivänä joulukuuta 2011 päätöksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan määräysten soveltamisesta tietyille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille korvauksena julkisista palveluista myönnettävään valtiontukeen (2012/21/EU). Komission päätös edellyttää palveluntuottajaa erittelemään korvauksen sisäisessä kirjanpidossaan. Maksettavien korvausten tulisi myös täyttää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen Altmark Trans -tuomiossa (asia C-280/00) määritellyt kriteerit, jotta tiedonvaihtopalveluista maksettaviin korvauksiin ei sovellettaisi Euroopan unionin valtioneuvoston sääntöjä. Korvauksella tarkoitetaan järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneita kohtuullisia kustannuksia ja kohtuullista voittoa mukaan lukien investoinneista aiheutuvat kustannukset ja toiminnan riskitasoon suhteutettu pääoman kohtuullinen tuotto.

Maksujen määräytymisperusteiden tulisi olla tasapuolisia ja syrjimättömiä. Perittävien maksujen määräytymisperusteiden tulisi kohdella toimijoita ja toimijaryhmiä tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Määräytymisperusteissa voisi olla eroja eri toimijaryhmien välillä, mutta erojen tulisi perustua objektiivisesti määriteltyihin kriteereihin.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin erityissäännös maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palvelumaksuista. Säännöksen mukaan yksikön palvelumaksujen tulisi perustua sen käyttäjien hyödyntämiin palveluihin, mutta ei lain 32 b §:n nojalla kerättävien tietojen markkina-arvoon. Esimerkiksi käyttöpaikkojen lukumäärään perustuva hinnoittelu olisi mahdollista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maksujen avoimuudesta. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulisi julkaista maksut ja niiden määräytymisperusteet.

Koska maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä olisi lakiin perustuva monopoli-asema näiden palvelujen tuottamisessa, Energiavirastolle ehdotetaan säädettäväksi toimivalta vahvistaa palvelujen ehdot ja hinnoittelumenetelmät ennen niiden käyttöönottamista. Tämä toimivalta sisällytettäisiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:ään.

34 a §. *Siirtoverkonhaltijan velvollisuus huolehtia viestintäverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvien riskien hallinnasta ja tietoturvallisuuteen liittyvästä häiriöstä ilmoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin toimenpiteistä yhteisen korkeatasoisen verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden varmistamiseksi koko unionissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/1148 asettamista vaatimuksista siirtoverkonhaltijoille. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siirtoverkonhaltijan velvollisuudesta huolehtia käyttämiinsä viestintäverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvien riskien hallinnasta. Siirtoverkonhaltija käyttää tietojärjestelmiä ja viestintäverkkoja siirtoverkkonsa ja maakaasujärjestelmän operointiin. Siirtoverkon ja maakaasujärjestelmän toimintavarmuus on riippuvainen siirtoverkonhaltijan viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien toiminnasta ja tietoturvasta. Lisäksi tietojärjestelmissä käsitellään arkaluonteista tietoa yhteiskunnan varautumisesta energian saannin häiriöihin sekä henkilötietoa ja toiminnanharjoittajien liikesalaisuuksia sisältävää tietoa. Myös jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan toimivuus ja palvelujen käyttäjien liiketoiminta ovat riippuvaisia viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien toiminnasta ja tietoturvasta. Tämän vuoksi momentissa annettaisiin säännökset siirtoverkonhaltijan viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien riskien hallinnasta. Siirtoverkonhaltijan olisi huolehdittava käyttämiinsä viestintäverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvien riskien hallinnasta. Riskienhallinnassa olisi huomioitava 1) järjestelmien ja tilojen turvallisuus, 2)

tietoturvaauhkien ja häiriöiden käsittely, 3) liiketoiminnan jatkuvuuden hallinta, 4) seuranta, tarkastukset ja testaukset ja 5) mahdollisten kansainvälisten standardien noudattaminen. Säännös velvoittaisi siirtoverkonhaltijaa huolehtimaan esimerkiksi tietojärjestelmien kyberturvallisuudesta. Tietojärjestelmien tietoturvaluusriskeistä tulisi laatia ennen tietojärjestelmien hankintaa riittävän kattava vaikutustenarviointi. Vaikutustenarviointi tulisi tehdä esimerkiksi yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklan tarkoittamissa tilanteissa. Lisäksi viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien tietoturvaluusua tulisi operatiivisessa vaiheessa arvioida säännöllisesti riippumattoman tahon toimesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtoverkonhaltijalle velvollisuus ilmoittaa viipymättä Energiavirastolle palvelujen tuottamisessa käyttämiinsä tietojärjestelmiin kohdistuvista merkittävistä häiriöistä ja palveluihin kohdistuvista tai niitä uhkaavista merkittävistä tietoturvaloukkauksista taikka muista tapahtumista, jotka estävät näiden palvelujen toimivuuden tai häiritsevät niitä olennaisesti. Ilmoitusmenettely mahdollistaisi tietoturvaan liittyvän yhteistyön siirtoverkonhaltijan, Energiaviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston kesken. Energiaviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston valtuuksista säädettäisiin erikseen sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (590/2013) ja sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa (917/2014). Tietoturvaluusuteen liittyvällä häiriöllä tarkoitettaisiin mitä tahansa tapahtumaa, joka tosiasiaassa vaikuttaa haitallisesti kyseessä olevien järjestelmien turvallisuuteen. Määritelmä vastaisi toimenpiteistä yhteisen korkeatasoisen verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden varmistamiseksi koko unionissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin mukaista poikkeaman määritelmää. Poikkeaman merkittävyyden määrittämiseksi olisi otettava huomioon erityisesti niiden yksikön tuottamien palvelujen käyttäjien ja näiden asiakkaiden lukumäärä, joihin häiriö vaikuttaa, häiriön kesto sekä maantieteellinen levinneisyys.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 33 artiklan mukaan siirtoverkonhaltijan tulee ilmoittaa henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta kansalliselle valvontaviranomaiselle, joka Suomessa on tietosuoja-valtuutettu.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia ("eheys ja luottamuksellisuus"). Asetuksen 25 artiklassa säädetään henkilötietojen sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta ja 32 artiklassa käsittelyn turvallisuudesta.

Pykälän 1 momentin säännöksessä asetettaisiin järjestelmä vastaavalle siirtoverkonhaltijalle yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperusteen käsitellä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen tuottamista varten yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia loppukäyttäjien henkilötietoja. Pykälässä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua perustetta antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen tuottamisessa. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa käsiteltäviä henkilötietoja koskevat mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa maakaasukaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä ja, josta säädetään maakaasumarkkinalaissa. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö vastaisi jakeluverkoissa käytävän maakaasukaupan markkinaprosessien edellyttämän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetystä järjestämisestä ja taseselvityksestä jakeluverkoissa.

Maakaasun vähittäismarkkinoilla maakaasun toimitus loppukäyttäjälle edellyttää sekä jakeluverkonhaltijaa että vähittäismyyjää. Maakaasuntoimituksen aloittamiseksi loppukäyttäjän tulee

pääsääntöisesti tehdä erilliset sopimukset jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän kanssa. Jakeluverkossa toimii useita vähittäismyyjiä, joiden toimitukset omille asiakkailleen selvitetään taseselvitysjaksoittain. Jakeluverkonhaltija vastaa maakaasuntoimitusten mittauksesta. Myös vähittäismyyjän laskutus perustuu jakeluverkonhaltijan toimittamiin mittaustietoihin.

Edellä kuvattujen maakaasun vähittäismarkkinoiden erityispiirteiden vuoksi jakeluverkonhaltijoilla ja vähittäismyyjillä on tarve vaihtaa loppukäyttäjien sopimustietoja ja mittaustietoja. Mit-taustiedon osalta tiedonvaihtotarve koskee koko sopimusaikaa ja sen kuluessa toteutunutta maakaasunkäyttöä. Tiedonvaihto on maakaasumarkkinoiden osapuolille ja verkonhaltijoille lakiin perustuva tehtävä. Maakaasumarkkinalain 17 §:ssä säädetään maakaasun toimitusten mittaus verkonhaltijoiden tehtäväksi. Vastuu maakaasujärjestelmän taseselvityksestä on säädetty järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijan tehtäväksi maakaasumarkkinalain 32 §:ssä. Keskitetty maakaasutaseiden selvitys otetaan käyttöön maakaasukaupan avautuessa. Maakaasujärjestelmän taseselvityksessä selvitetään kunkin taseselvitysjakson osalta maakaasujärjestelmän tase sekä maakaasujärjestelmässä toimivien maakaasumarkkinoiden osapuolien maakaasutaseet. Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät käsittelevät henkilötietoja sekä täyttäessään niille maakaasumarkkinalaissa säädettyjä tehtäviä ja velvoitteita että käsitellessään asiakassuhteen perusteella omiin asiakkaisiinsa liittyviä asiakastietoja. Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät toimivat näissä tilanteissa itsenäisinä henkilörekisterin pitäjinä.

Koska maakaasujärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien välinen tiedonvaihto kuuluu olennaisena osana maakaasuntoimitusten toteuttamiseen, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan tiedonvaihto yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan tiedon käsittelyä ei ole mahdollista erotella tiedonvaihdossa sellaisen muutoin vastaavan tiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan tiedonvaihdon osana tapahtuva henkilötietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiin. Yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiä mukauttava kansallinen sääntely kansallisen liikkumavaran puitteissa on jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan edellyttämään tiedonvaihtoon liittyvän henkilötietojen käsittelyn osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Tiedonvaihtoa koskeville mukautuksille on edellä kuvattu yleisen edun mukainen tavoite ja ne on rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen soveltamista koskeva kansallinen mukautus voi koskea myös henkilötietojen käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet. Ehdotettu yleisen tietosuoja-asetuksen tietoturvan järjestämistä koskevia säännöksiä koskeva mukautus on edellä kuvatun perusteella toteutettu kansallisen liikkumavaran puitteissa.

40 a §. Rekisterinpitäjä. Jakeluverkonhaltijat käsittelevät henkilötietoja täyttäessään niille maakaasumarkkinalaissa säädettyjä tehtäviä ja velvoitteita. Pykälässä säädetäisiin, että jakeluverkonhaltija toimii yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä, kun se suorittaa maakaasumarkkinalaissa säädettyjä, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvollisuuksia. Säännös on tarpeen niiden tilanteiden varalta, joissa jakelupalvelua koskevan sopimuksen käyttöpaikkaan on tehnyt vähittäismyyjä eikä jakeluverkonhaltijalla ei ole suoraa sopimussuhdetta käyttöpaikan kuluttaja-asiakkaaseen.

41 §. Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset. Ehdotetun 32 b §:n mukaan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sovellettaisiin kaikkiin maakaasumarkkinalain 3 §:n 10 kohdan määritelmän tarkoittamiin jakeluverkonhaltijoihin. Lähtökohtaisesti myös suljetut jakeluverkot kuuluisivat palveluiden piiriin. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan kuitenkin

poikkeusta tähän pääsääntöön. Tämän vuoksi pykälän 2 momenttia esitetään täydennettäväksi siten, että 58 a §:n velvoitetta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sovellettaisiin suljetun jakeluverkon haltijaan vain niissä tilanteissa, joissa Energiavirasto on vahvistanut suljetun jakeluverkonhaltijalle sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitetut ehdot ja menetelmät. Tällöin suljetussa jakeluverkossa olisi asiakkaita, joiden mahdollisuus toimia markkinaosapuolena olisi järjestettävä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palvelujen kautta.

58 a §. *Velvollisuus käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita.* Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 58 a §, jossa säädettäisiin vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita. Pykälässä määritellyillä toiminnanharjoittajilla olisi siten velvollisuus käyttää 32 b §:n mukaisia palveluita toimiessaan mainituissa markkinaroolleissa maakaasun vähittäismarkkinoilla ja jakeluverkoissa. Velvollisuuden ei ole tarkoitus estää vähittäismyyjiä ja jakeluverkonhaltijoita halutessaan pitämästä myös omia asiakas-, mittaustieto- ja muita vastaavia rekistereitään.

Velvollisuus käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita koskisi ensinnäkin maakaasumarkkina-alaissa tarkoitettuja vähittäismyyjiä. Lain 3 §:n 15 kohdan mukaan vähittäismyynnillä tarkoitetaan maakaasun toimitusta jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille. Velvollisuus ei siten koskisi sellaisia maakaasuntoimittajia, joiden toimitus tapahtuisi muun maakaasuverkon kuin jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta. Velvollisuus ei siten koskisi esimerkiksi maakaasuntoimittajaa, joka toimittaa maakaasua loppukäyttäjille siirtoverkon kautta. Velvollisuus ei myöskään koskisi maakaasuntoimittajaa, joka toimittaa maakaasua loppukäyttäjille sellaisen kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen maakaasuverkon kautta, joka ei kuulu luvanvaraisen maakaasuverkkotoiminnan piiriin.

Velvollisuus käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita koskisi myös jakeluverkonhaltijoita, jotka harjoittavat maakaasuverkkotoimintaa maakaasumarkkinalain tarkoittamassa jakeluverkossa. Lain 3 §:n 10 kohdan mukaan jakeluverkonhaltijalla tarkoitetaan laissa elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa jakelutoimintaa ja on vastuussa jakeluverkon käytöstä, ylläpidosta ja kehittämisestä toiminta-alueellaan, sen yhteyksistä muihin verkkoihin sekä sen varmistamisesta, että verkko pystyy täyttämään kohtuulliset kaasun jakeluvaatimukset pitkällä aikavälillä. Lain 3 §:n 3 kohdan mukaan maakaasun jakeluverkolla tarkoitetaan paikallista tai alueellista maakaasuputkistoa, jonka kautta maakaasua kuljetetaan vähennyillä paineella, mukaan lukien maakaasun paikalliseen jakeluun pääasiallisesti käytettävät korkeapaineputkistojen osat. Velvoitteen kohteena olisivat siten jakeluverkonhaltijat, joille on myönnetty maakaasuverkkolupa jakelutoimintaan jakeluverkossa. Suljetun jakeluverkon haltijaan velvoitetta sovelletaan 41 §:n mukaisesti vain, jos Energiavirasto on vahvistanut suljetun jakeluverkon haltijalle sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitetut ehdot ja menetelmät. Yhteistä näille verkoille on se, että niissä on jakeluverkon käyttöpaikkoja, joihin liittyvät maakaasumarkkinaprosessit on tarpeen järjestää yhtenäisten menettelytapojen mukaisesti.

Pykälän velvoitteen piiriin kuuluvan vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan olisi myös huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmät ja tiedonsiirtoon käyttämät järjestelmät toimivat yhteensopivasti maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tietojärjestelmien kanssa. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönoton jälkeen markkinoille tulevien uusien vähittäismyyjien ja toimintansa aloittavien uusien jakeluverkonhaltijoiden olisi täytettävä yhteensopivuusvaatimukset ennen kuin ne voisivat aloittaa toiminnan vähittäismyyjänä tai jakeluverkonhaltijana maakaasujärjestelmässä.

Pykälässä säädettäisiin edelleen, että vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan olisi huolehdittava vastuulleen kuuluvan, maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle toimittamansa tie-

don virheettömyydestä sekä toimittamansa virheellisen tiedon korjaamisesta viipymättä. Vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden tulisi siten huolehtia ensinnäkin siitä, että niiden itsensä keräämä ja muodostama tieto, jonka ne toimittavat maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikköön, olisi virheetöntä. Tämän lisäksi niiden tulisi huolehtia siitä, että asiakkaiden niille antamat tiedot toimitettaisiin yksikköön virheettömässä muodossa. Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan vastuulla ei kuitenkaan olisi sellainen virheellinen tieto, jonka asiakas on niille antanut. Jos myöhemmin ilmenee, että vähittäismyyjän tai jakeluverkonhaltijan toimittamassa tiedossa on virheitä, tulisi niiden ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin tällaisen tiedon oikaisemiseksi. Velvoite virheellisen tiedon oikaisemiseen koskisi myös asiakkaan antaman virheellisen tiedon oikaisemista, jos vähittäismyyjällä tai jakeluverkonhaltijalla on mahdollisuus oikaista tällainen tieto. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön vastuulla puolestaan olisi oikaista sen omissa tietojärjestelmissä syntyneet virheelliset tiedot tai virheellisiksi muuntuneet tiedot. Lisäksi yksikön vastuulla olisi käynnistää toimenpiteet jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän toimittamassa tiedossa havaitsemansa virheen oikaisemiseksi tilanteessa, jossa vain virheellisen tiedon toimittanut jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä voi oikaista sen.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä. On toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä ("täsmällisyys").

Pykälässä asetettaisiin vähittäismyyjille ja jakeluverkonhaltijoille yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperusteen käsitellä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen piiriin kuuluvia yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia loppukäyttäjien henkilötietoja. Pykälässä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua perusteen antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen piiriin kuuluvassa maakaasukaupan tiedonvaihdossa kansallisen liikkumavaran puitteissa. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa käsiteltäviä henkilötietoja koskevat mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa maakaasukaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä ja, josta säädetään maakaasumarkkinalaisissa. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö vastaisi jakeluverkoissa käytävän maakaasukaupan markkinaprosessin edellyttämän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetystä järjestämisestä ja taseselvityksestä jakeluverkoissa.

Vähittäismarkkinoilla maakaasuntoimitus loppukäyttäjälle edellyttää sekä jakeluverkonhaltijaa että vähittäismyyjää. Toimituksen aloittamiseksi loppukäyttäjän tulee pääsääntöisesti tehdä erilliset sopimukset jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän kanssa. Jakeluverkossa toimii lukuisia vähittäismyyjiä, joiden toimitukset omille asiakkailleen selvitetään taseselvitysjaksoittain. Jakeluverkonhaltija vastaa toimitusten mittauksesta. Myös vähittäismyyjän laskutus perustuu jakeluverkonhaltijan toimittamiin mittaustietoihin.

Edellä kuvattujen vähittäismarkkinoiden erityispiirteiden vuoksi jakeluverkonhaltijoilla ja vähittäismyyjillä on tarve vaihtaa loppukäyttäjien sopimustietoja ja mittaustietoja. Mittaustietoja koskeva tiedonvaihtotarve koskee koko sopimusaikaa ja sen kuluessa toteutunutta maakaasunkäyttöä. Tiedonvaihto on maakaasumarkkinoiden osapuolille ja verkonhaltijoille lakiin perustuva tehtävä. Maakaasumarkkinalain 17 §:ssä säädetään toimitusten mittausta ja 32 §:ssä taseselvitys järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtäväksi. Maakaasumarkkinalain 58 §:ssä puolestaan säädetään maakaasukaupan edellyttämästä ilmoitusvelvollisuudesta, jonka mukaan maakaasumarkkinoiden osapuolen ja verkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen sekä taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä.

Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät käsittelevät henkilötietoja sekä täyttäessään niille maakaasumarkkinalaissa säädettyjä tehtäviä ja velvoitteita että käsitellessään asiakassuhteen perusteella omiin asiakkaisiinsa liittyviä asiakastietoja. Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät toimivat näissä tilanteissa itsenäisinä henkilörekisterin pitäjinä.

Koska maakaasujärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien välinen tiedonvaihto kuuluu olennaisena osana maakaasuntoimitusten toteuttamiseen, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan tiedonvaihto yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan tiedon käsittelyä ei ole mahdollista erotella tiedonvaihdossa sellaisen muutoin vastaavan tiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan tiedonvaihdon osana tapahtuva henkilötietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain säännöksiin. Yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelyä mukauttava kansallinen sääntely kansallisen liikkumavaran puitteissa on jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan edellyttämään tiedonvaihtoon liittyvän henkilötietojen käsittelyn osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Tiedonvaihtoa koskeville mukautuksille on edellä kuvattu yleisen edun mukainen tavoite ja ne on rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen soveltamista koskeva kansallinen mukautus voi koskea myös henkilötietojen käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet. Ehdotettu yleisen tietosuoja-asetuksen tietoturvan järjestämistä koskevia säännöksiä koskeva mukautus on edellä kuvatun perusteella toteutettu kansallisen liikkumavaran puitteissa.

58 b §. Maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvän tiedon säilyttäminen. Pykälässä säädettäisiin maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvän tiedon säilytysajasta. Säännöksen mukaan maakaasualan yrityksen olisi säilytettävä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyvät tiedot kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tieto koskee. Säännöstä sovellettaisiin esimerkiksi maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvien tietojen säilyttämiseen maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä. Jos säilytettävä tieto on henkilötietoa, pykälän säännöstä sovellettaisiin ainoastaan sellaisiin tilanteisiin, joissa kysymyksessä olevien henkilötietojen käsittely perustuisi pykälässä yksilöityjen maakaasumarkkinalakiin perustuvien velvoitteiden noudattamiseen.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyvien tietojen kiinteäksi säilytysajaksi esitetään kuutta vuotta. Ehdotettu säilytysaika perustuisi kirjanpitolaissa (1336/1997) säädettyyn kirjanpitomateriaalin säilytysaikaan. Kuuden vuoden säilytysaika olisi perusteltu myös maakaasualalle tyypillisten pitkien asiakassopimussuhteiden näkökulmasta. Mahdollisissa mittausvirheissä on myös tarve tehdä asiakaslaskutuksen oikaisuja vuosia taaksepäin. Kulutushistoriatieto parantaisi asiakkaiden tietämystä omasta maakaasunkulutuksestaan ja antaisi asiakkaille mahdollisuuden valmistella energiatehokkuustoimenpiteitä. Kuuden vuoden säilytysaika mahdollistaisi myös maakaasualan yrityksille uusien palveluiden kehittämisen. Muun oikeudellisen statuksen omaavien tietojen lisäksi myös pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen osalta olisi siten tosiasiallinen tarve säilyttää tietoja pykälässä säädetyn määräajan.

Jos pykälässä tarkoitettu tieto on luonteeltaan henkilötietoa, päättyisi peruste kyseisten tietojen säilyttämiseen pykälässä määriteltyihin tarkoituksiin kuuden vuoden määräajan jälkeen. Henkilötiedot tulisi tämän ajan päättymisen jälkeen poistaa maakaasualan yrityksen rekisteristä. On kuitenkin mahdollista, että maakaasualan yrityksellä on myös muita kuin pykälässä tarkoitettuja

perusteita käsitellä henkilötietoja. Tällaisen perusteen vallitessa ei pykälän säännös estä säilyttämistä kyseisiä henkilötietoja pykälässä säädettyä aikaa kauemmin, jos kyseisen henkilötiedon säilyttäminen on tarpeellista.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla (käyttötarkoitussidonnaisuus). Kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot tulee poistaa rekisteristä, kun ne eivät ole tarpeellisia (säilytyksen rajoittaminen). Säännösten mukaan niistä voidaan poiketa yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten.

Maakaasumarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä maakaasukauppojen selvitys edellyttävät maakaasualan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Maakaasumarkkinalain 17 §:ssä säädettäisiin mittaus- ja kulutustietojen ilmoittamisesta laskutusta ja taseselvitystä varten. Maakaasumarkkinalain 29 ja 32 §:ssä säädettäisiin taseselvityksestä. Maakaasumarkkinalain 58 §:ssä puolestaan säädettäisiin maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen ja taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Maakaasumarkkinalain 32 b ja 58 a §:ssä säädettäisiin maakaasukaupan keskitetystä tiedonvaihdosta.

Mainituissa maakaasumarkkinalain säännöksissä sekä lain 58 b §:n 1 momentin säännöksessä asetettaisiin maakaasualan yrityksille yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisäateinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperusteen käsitellä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa, maakaasukaupan markkinaprosesseissa, tasevastuunsa täyttämässä ja taseselvityksessä myös yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia loppukäyttäjien henkilötietoja pykälässä säädetyn yhtenäisen säilytysajan mukaisesti. Pykälässä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua perusteen antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan kansallisen liikkumavaran puitteissa yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluissa, maakaasukaupan markkinaprosesseissa, tasevastuun täyttämässä ja taseselvityksessä. Näiden maakaasumarkkinalakiin perustuvien velvoitteiden ja tehtävien yhteydessä käsiteltäviä henkilötietoja koskevat mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa maakaasuntoimitusten toteuttamiseksi käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä ja josta säädetään maakaasumarkkinalaissa. Henkilötietojen käsittelyn osalta säännökset kohdistuisivat lähinnä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikköön, vähittäismyyjiin ja jakeluverkonhaltijoihin.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen soveltamista koskeva kansallinen mukautus voi kohdistua myös henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuteen. Annettavan kansallisen lainsäädännön tulee tällöin muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa mainittujen tavoitteiden turvaamiseksi. Artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tavoitteita ovat muun muassa unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen soveltamista koskeva kansallinen mukautus voi kohdistua myös henkilötietojen säilytysaikaan.

Unionin helmikuussa 2015 julkaistun energiaunionia koskevan strategian tavoitteena on muodostaa energiaunioni, joka mahdollistaa varman, kestävä, kilpailukykyisen ja edullisen energian saannin asiakkaille. Strategian toisen pilarin muodostaa täysin integroitunut energian sisämarkkina, joka mahdollistaa energian vapaan virtauksen unionin alueella. Maakaasun sisämarkkinadirektiivin tavoitteena on luoda unionin alueelle maakaasun sisämarkkinat, jotka perustuvat

kilpailuihin maakaasun toimituksiin. Direktiivin 32 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmansien osapuolten siirto- ja jakeluverkkoihin ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksiin pääsyä varten luodaan julkaistuihin tariffeihin perustuva järjestelmä, jota voidaan soveltaa kaikkiin vaatimukset täyttäviin asiakkaisiin ja jota sovelletaan puolueettomasti ja syrjimättömästi verkon käyttäjien välillä.

Vähittäismarkkinoilla maakaasuntoimitus loppukäyttäjälle edellyttää sekä jakeluverkonhaltijaa että vähittäismyyjää. Toimituksen aloittamiseksi loppukäyttäjän tulee pääsääntöisesti tehdä erilliset sopimukset jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän kanssa. Jakeluverkossa toimii lukuisia vähittäismyyjiä, joiden toimitukset omille asiakkailleen selvitetään taseselvitysjaksoittain. Jakeluverkonhaltija vastaa toimitusten mittauksesta. Myös vähittäismyyjän laskutus perustuu jakeluverkonhaltijan toimittamiin mittaustietoihin.

Edellä kuvattujen maakaasun vähittäismarkkinoiden erityispiirteiden vuoksi jakeluverkonhaltijoilla ja vähittäismyyjillä on tarve vaihtaa loppukäyttäjien sopimustietoja ja mittaustietoja. Mittaustietoja koskeva tiedonvaihtotarve koskee koko sopimusaikaa ja sen kuluessa toteutunutta maakaasunkäyttöä. Tiedonvaihto on maakaasumarkkinoiden osapuolille ja verkonhaltijoille lakiin perustuva tehtävä. Maakaasumarkkinalain 17 §:ssä säädetään toimitusten mittausta ja 32 §:ssä taseselvitys verkonhaltijoiden tehtäväksi. Maakaasumarkkinalain 58 §:ssä puolestaan säädetään maakaasukaupan edellyttämästä ilmoitusvelvollisuudesta, jonka mukaan maakaasumarkkinoiden osapuolen ja verkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen sekä taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä.

Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät käsittelevät muun oikeudellisen statuksen omaavien tietojen ohella henkilötietoja sekä täyttäessään niille maakaasumarkkinalaissa säädettyjä tehtäviä ja velvoitteita että käsitellessään asiakassuhteen perusteella omiin asiakkaisiinsa liittyviä asiakastietoja. Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät toimivat näissä tilanteissa itsenäisinä henkilörekisterin pitäjinä.

Koska maakaasujärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien välinen tiedonvaihto kuuluu olennaisena osana maakaasuntoimitusten toteuttamiseen, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan tiedonvaihto ja taseselvitys yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan tiedon käsittelyä ei ole mahdollista erotella tiedonvaihdossa sellaisen muutoin vastaavan tiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan tiedonvaihdon ja taseselvityksen osana tapahtuva henkilötietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain säännöksiin. Yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelyä mukauttava kansallinen sääntely kansallisen liikkumavaran puitteissa on jakeluverkoissa tapahtuvan maakaasukaupan edellyttämään tiedonvaihtoon ja taseselvitykseen liittyvän henkilötietojen käsittelyn ja tietojen yhtenäisen säilytysajan osalta tämän vuoksi välttämätöntä.

Pykälässä säädetuille käyttötarkoitussidonnaisuutta koskeville mukautuksille on edellä kuvattuun energiaunionipolitiikkaan ja maakaasun sisämarkkinoiden luomiseen perustuva unionin ja jäsenvaltion yleiseen etuun liittyvä tärkeä tavoite. Pykälässä ehdotettu yleisen tietosuoja-asetuksen mukautus on rajattu oikeasuhteiseksi sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Ehdotetut yleisen tietosuoja-asetuksen käyttötarkoitussidonnaisuutta ja säilytyksen rajoittamista koskevia säännöksiä koskevat mukautukset on edellä kuvattu perusteella toteutettu kansallisen liikkumavaran puitteissa.

58 c §. *Loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan tiedon luovuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin maakaasualan yrityksen hallussa olevan ja loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan mittausta- ja

kulutustiedon sekä muun tiedon, jota loppukäyttäjä tarvitsee maakaasun toimittajan vaihtamiseen, luovuttamisesta kolmansille osapuolille, kun maakaasualan yritys on saanut tiedon haltuunsa suorittaessaan tai täyttäessään tässä laissa säädettyjä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviään tai velvoitteitaan. Liikesalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen luovuttamisesta säädetään lisäksi lain 59 §:ssä. Henkilötietojen luovutuksen osalta pykälän säännöstä sovellettaisiin ainoastaan sellaisiin tilanteisiin, joissa kysymyksessä olevien henkilötietojen käsittely perustuisi pykälässä mainittujen maakaasumarkkinalakiin perustuvien velvoitteiden noudattamiseen.

Unionin ja kansallisen maakaasulainsäädännön lähtökohtana on, että maakaasun loppukäyttäjällä on oikeus hyödyntää itseään koskevia kulutustietoja. Maakaasun sisämarkkinadirektiivin liitteen 1 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että asiakkailta on käytettävissään omat kulutustietonsa ja he voivat, nimenomaisesti sopimuksesta ja kuluitta, antaa mille tahansa rekisteröidylle kaasuntoimittajalle oikeuden saada mittaritietonsa. Verkonhaltijoille on säädetty maakaasumarkkinalain 17 §:ssä velvollisuus järjestää maakaasuverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasun toimitusten mittausta sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Maakaasumarkkinalain 19 §:ssä säädetään loppukäyttäjän oikeudesta omaa kulutustaan koskevan tiedon hyödyntämiseen. Säännöksen mukaan loppukäyttäjällä on oikeus saada tai antaa muulle taholle oikeus saada ilman erillistä korvausta maakaasun kulutustaan koskeva mittaustieto, jonka verkonhaltija on kerännyt maakaasun käyttöpaikan mittauslaitteistosta.

Pykälän säännöstä ei sovellettaisi pykälässä tarkoitettujen tietojen luovuttamiseen loppukäyttäjälle itselleen. Maakaasumarkkinalain 19 §:ssä säädetään loppukäyttäjän oikeudesta omaa kulutustaan koskevan tiedon hyödyntämiseen. Yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihinsa ja 20 artiklassa rekisteröidyn oikeudesta siirtää häntä koskevat tiedot järjestelmästä toiseen. Ehdotetun 58 c §:n säännöksillä ei rajoitettaisi näitä loppukäyttäjälle ja rekisteröidylle kuuluvia oikeuksia.

Maakaasualan yrityksellä tarkoitetaan maakaasumarkkinalaissa luonnollista ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa maakaasun tai nesteytetyn maakaasun tuotantoa, siirtoa, jakelua, toimitusta, ostoa tai varastointia ja joka on vastuussa harjoittamiensa toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, ei kuitenkaan loppukäyttäjää. Keskeisiä sääntelyn kohteita olisivat järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ja erityisesti sen maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö, jonka hallussa oleva loppukäyttäjään yhdistettävissä oleva tieto on suurelta osin henkilötietoa tai liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa. Muita sääntelyn kohteita olisivat erityisesti jakeluverkonhaltijat ja maakaasun toimittajat. Loppukäyttäjällä puolestaan tarkoitetaan maakaasumarkkinalaissa asiakasta, joka ostaa maakaasua omaan käyttöönsä.

Pykälän 1 momentin mukaan maakaasualan yrityksellä on oltava loppukäyttäjän nimenomainen suostumus luovuttaa toiselle loppukäyttäjään yhdistettävissä oleva mittausta- tai kulutustieto, joka koskee loppukäyttäjän maakaasunkäyttöä, sekä muu tieto, jota loppukäyttäjä tarvitsee maakaasun toimittajan vaihtamiseen, jos maakaasualan yritys on saanut mainitun tiedon haltuunsa suorittaessaan tai täyttäessään maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviään tai velvoitteitaan. Ottaen huomioon kysymyksessä olevan tiedon luonteen luovuttajan tulisi pysyä todentamaan suostumus jälkikäteen. Edellytys koskisi myös tilanteita, joissa mainitun lainen tieto olisi yhdistettävissä loppukäyttäjään välillisen tunnusteen kuten esimerkiksi käyttöpaikkatunnuksen avulla. Toisaalta suostumusta ei edellytettäisi sellaisen tiedon luovuttamiselta, joka ei ole loppukäyttäjään yhdistettävissä olevaa säännöksessä tarkoitettua tietoa. Suostumusta ei siten vaadittaisi esimerkiksi asianmukaisesti anonymisoidun mittaus- ja kulutustiedon luovuttamiseen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös niistä edellytyksistä, joiden perusteella maakaasualan yritys saisi luovuttaa toiselle momentissa tarkoitettua tietoa ilman loppukäyttäjän suostumusta. Momentin luettelo on tarkoitettu kattamaan kaikki ne tilanteet, joissa luovutukseen ei tarvita loppukäyttäjän suostumusta. Mikäli mikään luettelon edellytyksistä ei täyty kysymyksessä olevan tiedon osalta, olisi luovutukseen tällaisessa tapauksessa saatava suostumus loppukäyttäjältä.

Momentissa tarkoitettua tietoa saisi luovuttaa ilman loppukäyttäjän suostumusta ensinnäkin, jos luovutus on tarpeen tiedon luovuttajan maakaasumarkkina- tai muussa laissa säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi. Maakaasumarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä maakaasukauppojen selvitys edellyttävät maakaasualan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Maakaasumarkkinalain 17 §:ssä säädetään esimerkiksi mittaus- ja kulutustietojen ilmoittamisesta laskutusta ja taseselvitystä varten. Maakaasumarkkinalain 58 §:ssä puolestaan säädetään maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen ja maakaasukauppojen selvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Maakaasumarkkinalain 32 b ja 58 a §:ssä säädetään maakaasukaupan keskitetystä tiedonvaihdosta ja velvollisuudesta sen käyttämiseen. Nämä säännökset antaisivat perusteen maakaasualan yritykselle luovuttaa pykälässä tarkoitettua tietoa sen saantiin oikeutetuille osapuolille. Velvollisuus luovuttaa tietoa voisi perustua myös muuhun lainsäädäntöön. Velvollisuus voisi tällöin perustua joko kansalliseen tai unionin lainsäädäntöön. Tiedon luovuttaminen voisi perustua esimerkiksi laissa säädettyyn velvollisuuteen luovuttaa kyseinen tieto valvontatehtävää suorittavalle viranomaiselle. Tietoja voisi luovuttaa myös laissa säädetyn velvollisuuden täyttämiseen. Esimerkiksi verkonhaltija voisi luovuttaa loppukäyttäjää koskevia tietoja vähittäismyyjälle energiatehokkuuslain (1429/2014) 25 §:ssä tarkoitettua energian käyttöä koskevan raportin laatimiseen.

Toiseksi momentissa tarkoitettua tietoa saisi luovuttaa ilman loppukäyttäjän suostumusta, jos luovutus on tarpeen tiedon vastaanottajan maakaasumarkkina- tai muussa laissa säädetyn tiedonsaantioikeuden täyttämiseksi. Oikeus tiedon saamiseen voisi tällöin perustua joko kansalliseen tai unionin lainsäädäntöön.

Tiedon luovutus voisi edelleen perustua myös maakaasualan yrityksen ja loppukäyttäjän välisen asiakassuhteeseen. Tällöin edellytettäisiin, että luovutus on tarpeen tiedon luovuttajan ja loppukäyttäjän välisen sopimuksen täyttämiseksi, maakaasualan yrityksen ja loppukäyttäjän väliseen sopimukseen perustuvan asiakassuhteen hoitamisessa tai maakaasualan yrityksen ja loppukäyttäjän väliseen asiakassuhteeseen liittyvän tässä tai muussa laissa säädetyn velvoitteen täyttämiseksi.

Neljänneksi perusteen tiedon luovutukseen voisi muodostaa myös tarve rakennuksen tai sen osan taikka siinä olevan omaisuuden suojelemiseen maakaasun siirron, jakelun tai toimituksen keskeytyksestä aiheutuvilta vahingoilta tai välttämätön tarve selvittää tällaisessa tapauksessa syntyneitä vahinkoja ja korvausvastuita. Edellytyksenä keskeytystä koskevan tiedon luovuttamiseen näissä tilanteissa olisi, että luovutettavan tiedon vastaanottajana on rakennuksen tai sen osan omistaja tai haltija taikka rakennusta koskevan liittymissopimuksen osapuoli. Verkonhaltija tai maakaasun toimittaja voisi tällaisessa tilanteessa antaa tiedon katkaisusta ja sen perusteista esimerkiksi kiinteistön omistajalle, jonka vuokralainen on laiminlyönyt maakaasulaskunsa maksamisen, tai asunnon haltijalle, jos asuntoon liittyvän maakaasusopimuksen tehnyt osapuoli on laiminlyönyt maakaasulaskunsa maksamisen.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön rekisteri sisältäisi energiamarkkinoihin ja energiankäyttöön liittyvän tilastoinnin ja tutkimuksen sekä energia- ja ilmastopolitiikan valmistelun kannalta merkittävää tilasto- ja tutkimusaineistoa. Pykälässä ehdotettaisiin tämän vuoksi menettelytapoja, joilla tehtäisiin mahdolliseksi kyseisen tiedon hyödyntäminen Tilastokeskuksen lakisäätötehtävien suorittamiseksi sekä tutkimuksen ja yleistä päätöksentekoa palvelevien viranomaisselvitysten tarpeisiin. Ehdotettu menettely noudattaisi pääpiirteissään tilastolain

(280/2004) 13 ja 15 §:ssä säädettyjä menettelyjä. Ehdotuksen mukaan momentissa tarkoitettun tiedon saisi luovuttaa ilman loppukäyttäjän suostumusta maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköstä, kun luovutus tapahtuu Tilastokeskukselle ja on tarpeen Tilastokeskuksen lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi. Ehdotuksen mukaan momentissa tarkoitettun tiedon saisi luovuttaa ilman loppukäyttäjän suostumusta maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköstä myös, jos se on tarpeen yleistä energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää tieteellistä tutkimusta tai yleistä energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää päätöksentekoa palvelevaa viranomais selvitystä varten. Säännöksessä tarkoitettun tieteellisen tutkimuksen olisi täytettävä tiedeyhteisöjen yleisesti hyväksymät tieteellisen tutkimuksen kriteerit. Rajauksen, jonka mukaan tutkimuksen tulisi liittyä yleisesti energiamarkkinoihin tai energian käyttöön, tarkoituksena olisi painottaa, ettei tietoja voisi luovuttaa yksinomaan kaupallisia tarkoituksia palvelevia tutkimuksia tai selvityksiä varten. Tietojen luovuttaminen viranomais selvitystä varten edellyttäisi selvitykseltä aina yleisluonteisuutta ja sitä, että selvitys palvelisi energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää päätöksentekoa. Viranomais selvityksellä tarkoitettaisiin joko viranomaisen tilaamaa tai sen itsensä tekemää selvitystä, joka ei sellaisenaan täyttäisi tieteellisen tutkimuksen kriteereitä.

Pykälän 2 momentin mukaan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö ei saisi luovuttaa 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa sellaisia tietoja, joiden perusteella loppukäyttäjä ja tämän sopimuspuoli voidaan tunnistaa suoraan. Yksikkö voisi kuitenkin antaa tällaisessa tilanteessa tutkimuksen tai viranomais selvityksen tekijälle käyttöoikeuden tietoihin, joiden perusteella loppukäyttäjä voidaan tunnistaa välillisesti. Välillinen tunniste voisi olla esimerkiksi käyttöpaikkatunnus. Luovutettuja tai käyttöoikeuden kautta saatuja tietoja ei saisi luovuttaa edelleen, jollei maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö anna tähän lupaa.

Maakaasualan yritykset saavat haltuunsa henkilöasiakkaiden henkilötietoa suorittaessaan tai täyttäessään maakaasumarkkinalaissa säädettyjä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviään tai velvoitteitaan. Esimerkiksi mittaus- ja kulutustieto on usein henkilöasiakkaiden henkilötietoa.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla (käyttötarkoitussidonnaisuus). Säännöksen mukaan siitä voidaan poiketa yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten.

Maakaasumarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä maakaasukauppojen selvitys edellyttävät maakaasualan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Maakaasumarkkinalain 17 §:ssä säädettäisiin mittaus- ja kulutustietojen ilmoittamisesta laskutusta ja taseselvitystä varten. Maakaasumarkkinalain 29 ja 32 §:ssä säädettäisiin taseselvityksestä. Maakaasumarkkinalain 58 §:ssä puolestaan säädettäisiin maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen ja taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Maakaasumarkkinalain 32 b ja 58 a §:ssä säädettäisiin maakaasukaupan keskitetystä tiedonvaihdosta.

Mainituissa maakaasumarkkinalain säännöksissä asetettaisiin verkonhaltijoille ja muille maakaasualan yrityksille yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu lakisääteinen velvoite, joka muodostaisi oikeusperusteen käsitellä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvoitteita varten sellaisia loppukäyttäjien mittaus- ja kulutustietoja ja maakaasun toimittajan vaihtamiseen tarvittavia tietoja, jotka voivat olla yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia henkilötietoja. Mainituissa pykälissä säädetty oikeusperuste sisältäisi samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettun perusteen antaa

kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista kansallisen liikkumavaran puitteissa maakaasun toimitusten mittaukseen perustuvien mittaus- ja kulutustietojen sekä maakaasun toimittajan vaihtamiseen tarvittavien muiden tietojen osalta. Nämä mukautukset ovat osa laajempaa mukautusten kokonaisuutta, joka on tarpeellista antaa maakaasukaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä ja, josta säädetään maakaasumarkkinalaissa. Verkonhaltijoiden toteuttaman mittauksen avulla selvitetään kussakin maakaasuverkossa toimivien eri maakaasun toimittajien maakaasuntoimitukset ja -hankinnat sekä heidän asiakkaidensa maakaasunkulutukset ja -toimitukset.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen soveltamista koskeva kansallinen mukautus voi kohdistua myös henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuteen. Annettavan kansallisen lainsäädännön tulee tällöin muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa mainittujen tavoitteiden turvaamiseksi. Artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja tavoitteita ovat muun muassa unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen soveltamista koskeva kansallinen mukautus voi koskea myös tarkoituksia, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa.

Unionin helmikuussa 2015 julkaistun energiaunionia koskevan strategian tavoitteena on muodostaa energiaunioni, joka mahdollistaa varman, kestävä, kilpailukykyisen ja edullisen energian saannin asiakkaille. Strategian toisen pilarin muodostaa täysin integroitunut energian sisämarkkina, joka mahdollistaa energian vapaan virtauksen unionin alueella. Maakaasun sisämarkkinadirektiivin tavoitteena on luoda unionin alueelle maakaasun sisämarkkinat, jotka perustuvat kilpailuihin maakaasun toimituksiin. Direktiivin 32 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmansien osapuolten siirto- ja jakeluverkkoihin ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksiin pääsyä varten luodaan julkaistuihin tariffeihin perustuva järjestelmä, jota voidaan soveltaa kaikkiin vaatimukset täyttäviin asiakkaisiin ja jota sovelletaan puolueettomasti ja syrjimättömästi verkon käyttäjien välillä.

Vähittäismarkkinoilla maakaasuntoimitus loppukäyttäjälle edellyttää sekä jakeluverkonhaltijaa että vähittäismyyjää. Toimituksen aloittamiseksi loppukäyttäjän tulee pääsääntöisesti tehdä erilliset sopimukset jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän kanssa. Jakeluverkossa toimii lukuisia vähittäismyyjiä, joiden toimitukset omille asiakkailleen selvitetään taseselvitysjaksoittain. Jakeluverkonhaltija vastaa toimitusten mittauksesta. Myös vähittäismyyjän laskutus perustuu jakeluverkonhaltijan toimittamiin mittaustietoihin.

Edellä kuvattujen maakaasun vähittäismarkkinoiden erityispiirteiden vuoksi jakeluverkonhaltijoilla ja vähittäismyyjillä on tarve vaihtaa loppukäyttäjien sopimustietoja ja mittaustietoja. Mittaustietoja koskeva tiedonvaihtotarve koskee koko sopimusaikaa ja sen kuluessa toteutunutta maakaasunkäyttöä. Tiedonvaihto on maakaasumarkkinoiden osapuolille ja verkonhaltijoille lakiin perustuva tehtävä. Maakaasumarkkinalain 17 §:ssä säädetään toimitusten mittaus ja 32 §:ssä taseselvitys verkonhaltijoiden tehtäväksi. Maakaasumarkkinalain 58 §:ssä puolestaan säädetään maakaasukaupan edellyttämästä ilmoitusvelvollisuudesta, jonka mukaan maakaasumarkkinoiden osapuolen ja verkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen sekä taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä.

Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät käsittelevät muun oikeudellisen statuksen omaavien tietojen ohella henkilötietoja sekä täyttäessään niille maakaasumarkkinalaissa säädettyjä tehtäviä ja velvoitteita että käsitellessään asiakassuhteen perusteella omiin asiakkaisiinsa liittyviä asiakastietoja. Jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät toimivat näissä tilanteissa itsenäisinä henkilörekisterin pitäjinä.

Koska maakaasujärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toimivien osapuolien toimitukset ja käyttö selvitetään verkonhaltijoiden järjestämän mittauksen perusteella, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää maakaasun toimitusten mittaus sekä maakaasun toimittajan vaihtamiseen tarvittavien tietojen käsittely yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaiseksi. Henkilötiedoksi katsottavan mittaus- ja kulutustiedon sekä maakaasun toimittajan vaihtamiseen tarvittavan muun tiedon käsittelyä ei ole myöskään mahdollista erotella sellaisen vastaavan tiedon käsittelystä, joka ei ole henkilötietoa. Näiden tietojen käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuojasetuksen säännöksiin. Yleisen tietosuojasetuksen sääntelyä mukauttava kansallinen sääntely kansallisen liikkumavaran puitteissa on mainittujen tietojen käsittelyn osalta tämän vuoksi välttämätöntä.

Pykälässä säädetyille käyttötarkoitussidonnaisuutta koskeville mukautuksille on edellä kuvattuun energiaunionipolitiikkaan ja maakaasun sisämarkkinoiden luomiseen perustuva unionin ja jäsenvaltion yleiseen etuun liittyvä tärkeä tavoite. Pykälässä ehdotettu yleisen tietosuojasetuksen mukautus on rajattu oikeasuhteiseksi sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Ehdotetut yleisen tietosuojasetuksen käyttötarkoitussidonnaisuutta ja säilytyksen rajoittamista koskevia säännöksiä koskevat mukautukset on edellä kuvattujen perusteella toteutettu kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Voimaantulosäännös. Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan ensi tilassa. Tarkoitus on, että laki tulisi voimaan mahdollisimman pian 1 päivä tammikuuta 2020 jälkeen, jotta järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla sekä palvelujen käyttöön velvoitetuilla vähittäismyyjillä ja jakeluverkonhaltijoilla olisi säädösperusteinen oikeudellinen perusta maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönottoon maakaasumarkkinoiden avautuessa kilpailulle.

1.2 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta

10 §. Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät. Pykälän 1 momenttiin esitetään lisättäväksi uusi 8 kohta, jossa säädettäisiin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehtojen sekä järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasukaupan ja tase selvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämistä koskevien menetelmien vahvistamisesta. Kohdassa viitattaisiin maakaasumarkkinamarkkinalain 32 b §:n mukaisiin palveluihin ja 33 §:ssä tarkoitettuihin maksuihin. Mainitut ehdot ja menetelmät kuuluisivat pykälässä säädetyin Energiaviraston ennakkollisen toimivallan piiriin. Vahvistuspäätöksen käsittely tulisi pääsääntöisesti vireille järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan hakemuksella. Vahvistuspäätöksen aineellisoikeudellisena perustana toimitaisivat sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 12 §:n mukaisesti maakaasumarkkinalaki ja sen nojalla annetut säännökset. Vahvistuspäätöksen muuttamisesta säädettäisiin lain 13 §:ssä. Esityksen tarkoituksena ei ole muuttaa lain 10 §:n 1 momentin säännöstä tai sen soveltamiskäytäntöä muulla tavoin.

16 §. Seuraamusmaksu. Pykälän 1 momentin 2 kohdan säännöksiä maakaasumarkkinalakia koskevista rikkomuksista, joiden seuraamuksena voitaisiin määrätä seuraamusmaksu, täydennettäisiin maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvän muutoksen johdosta. Lisäksi täsmennettäisiin kohdan c alakohdan säännöstä ja muutettaisiin k–l alakohdia, jotta sanktion kohteena olevat teot ja laiminlyönnit olisi määritelty riittävän tarkkarajaisesti. Esityksen tarkoituksena ei ole muuttaa lain 16 §:n 1 momentin 2 kohdan säännöstä tai sen soveltamiskäytäntöä muulla tavoin.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönoton johdosta esitetään muutoksia momentin 2 kohdan c ja k alakohtiin. Momentin 2 kohdan c alakohtaan esitetään lisättäväksi maakaasumarkkinalain 32 b §:n säännös maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista niiden siirtoverkonhaltijan tehtäviä ja velvoitteita koskevien säännösten joukkoon, joiden rikkomisesta tai laiminlyönnistä voidaan määrätä seuraamuksena seuraamusmaksu. Momentin 2 kohdan k alakohdassa puolestaan esitetään säädettäväksi maakaasumarkkinalain 58 a §:n säännös velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita niiden vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan tehtäviä ja velvoitteita koskevien säännösten joukkoon, joiden rikkomisesta tai laiminlyönnistä voidaan määrätä seuraamuksena seuraamusmaksu. Näillä säännöksillä pyritään varmistamaan se, että alakohdissa tarkoitetut verkonhaltijat ja vähittäismyyjät toteuttaisivat asianmukaisesti nämä palvelut jakeluverkkoihin liittyneille asiakkaille.

Voimaantulosäännös. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan samaan aikaan maakaasumarkkinalain muutoksen kanssa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettuun lakiin maakaasumarkkinalain muuttamisesta sisältyisi valtuus tarkempien säännösten antamiseen. Valtuus valtioneuvoston asetuksen antamiseen sisältyisi maakaasumarkkinalain 17 §:ään, jota ehdotuksella muutettaisiin. Esityksessä ehdotettu norminantovaltuus täsmentäisi maakaasumarkkinalakiin aiemmin sisällytettyä norminantovaltuutta ja se on tarkoitettu toteuttamaan vuonna 2017 annetussa laissa omaksuttujen linjausten mukaisesti.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan ensi tilassa. Tavoitteena on, että ne tulisivat voimaan mahdollisimman pian.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

4.1 Henkilötietojen suoja

Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta.

Yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta lähtökohtana mainitussa momentissa on, että oikeushenkilöt eivät kuulu säännöksen soveltamisalaan. Perustuslain mainittua momenttia tulkittaessa on perustuslakivaliokunnan mukaan huomattava, että sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen että Euroopan unionin tuomioistuimen ovat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklaa koskevassa oikeuskäytännössään katsonneet, että oikeus yksityiselämän kunnioittamiseen henkilötietojen käsittelyssä koskee kaikenlaisia tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä koskevia tietoja. Ilmaisua ”yksityiselämä” ei tältä osin pidä tulkita suppeasti, eikä siten mikään periaatteellinen syy salli sitä, että ammattitoiminta jätettäisiin yksityiselämän käsitteen ulkopuolelle. Euroopan unionin tuomioistuimen käytännössä on kuitenkin katsottu, että oikeushenkilöt voivat vedota perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan suojaan oikeushenkilön nimen julkaisua internettietokannassa vastaan vain siltä osin kuin oikeushenkilön virallisessa nimessä yksilöidään yksi tai usea luonnollinen

HE 104/2019 vp

henkilö. Tällöinkään henkilötietojen suojaa koskevan loukkauksen vakavuus ei ole oikeushenkilöiden osalta sama kuin luonnollisten henkilöiden osalta, minkä tuomioistuimien on ottanut huomioon asian suhteellisuusharkinnassa (PeVL4/2014 vp).

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeänä sääntelykohteena rekisteröinnin tavoitetta. Lisäksi perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeänä sääntelykohteena ainakin rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia, mukaan luettuna tietojen luovutettavuus, sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista.

Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Lailla on säädettävä lisäksi mahdollisuudesta yhdistää rekisteritietoja (joukkotietoina). Tällöin lakiin on valiokunnan mukaan (PeVL 4/2014 vp) aiheellista ottaa säännökset myös yhdistettyjen tietojen säilytysajasta sekä kiellosta luovuttaa yhdistettyjä tietoja edelleen.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä henkilötietojen suojasta on verraten runsaasti (esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 19/2012 vp, PeVL 18/2012 vp, PeVL 65/2010 vp, PeVL 54/2010 vp, PeVL 47/2010 vp, PeVL 42/2010 vp, PeVL 38/2010 vp, PeVL 25/2010 vp). Perustuslakivaliokunta on lausunut henkilötietojen säilytysaikaa koskevasta sääntelystä erityiskysymyksenä (PeVL 51/2006 vp, PeVL 20/2006 vp, PeVL 11/2005 vp) ja katsonut muun muassa, että henkilötietojen pysyvä säilyttäminen ei ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita (PeVL 54/2010 vp, PeVL 3/2009 vp, PeVL 51/2002 vp).

Perustuslakivaliokunta on henkilötietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tietojensaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Tällöin tietojensaanti- ja luovuttamismahdollisuus on voinut liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tarpeellisiin tietoihin”, jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus ”tietojen välttämättömyydestä” jonkin tarkoituksen kannalta (esimerkiksi PeVL 12/2014 vp, PeVL 19/2012 vp, PeVL 15/2012 vp, PeVL 60/2010 vp, PeVL 59/2010 vp, PeVL 42/2010 vp, PeVL 41/2010 vp, PeVL 25/2010 vp, PeVL 18/2010 vp). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 59/2010 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut kansallisesta tietosuojalakehdotuksesta antamassaan lausunnossa (PeVL 14/2018 vp.) tarvetta henkilötietojen käsittelyä koskevaan kansalliseen lain-säädäntöön. Tässä lausunnossaan perustuslakivaliokunta on tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta tarkistanut aiempaa kantaansa henkilötietojen suojan kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Valiokunta on pitänyt lähtökohtaisesti riittävänä sitä, että henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa. Myös sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellaisen säätämisen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksen edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkien ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsit-

telystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan arkaluonteiset tiedot ovat edelleen tarkemman sääntelyn kohteena.

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus edellyttää, että käsittelyllä on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukainen oikeudellinen perusta. Tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista, kun henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtiin, eli silloin, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi tai kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Tarkentava lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä tietosuoja-asetuksen säännösten soveltamisen mukauttamiseksi määrittelemällä täsmällisemmin erityisiä vaatimuksia tietojenkäsittelyä ja muita seikkoja koskevista toimenpiteistä. Käsittelyn tarkoitus on määriteltävä oikeusperusteessa. Kansallisen lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja sen on oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Maakaasualan yritykset käsittelevät henkilötietoja osana maakaasukaupan markkinaprosesseja, joissa ne ovat mukana ensinnäkin joko vähittäismyyjinä asiakkailleen tai verkkopalveluja asiakkailleen tarjoavina jakeluverkonhaltijoina. Sopimuksiin perustuvien asiakassuhteiden lisäksi maakaasualan yrityksillä on maakaasumarkkinalainsäädäntöön perustuvia maakaasuntoimitusten mittaukseen, selvitykseen ja maakaasuntoimitusten toteuttamiseen liittyvään tiedonvaihtoon kuuluvia veloituksia ja tehtäviä, joita toteuttaessaan ne käsittelevät henkilötietoa. Esimerkiksi maakaasunkäyttöpaikan etäluentaan perustuvan kaasutoimituspäiväkohtaisen mittaustiedon voidaan katsoa olevan henkilötietoa, jos se voidaan välittömästi tai välillisesti tunnistaa maakaasunmyyntisopimuksen ja maakaasuverkkosopimuksen tehnyttä henkilöä koskevaksi.

Maakaasumarkkinoiden liiketoimintaprosessit sekä maakaasukauppojen selvitys edellyttävät maakaasualan yrityksiltä laajaa ja määrämuotoista tiedonvaihtoa. Maakaasumarkkinalain 17 §:ssä säädettäisiin mittaus- ja kulutustietojen ilmoittamisesta laskutusta ja taseselvitystä varten. Maakaasumarkkinalain 29 ja 32 §:ssä säädettäisiin taseselvityksestä. Maakaasumarkkinalain 58 §:ssä puolestaan säädettäisiin maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen ja taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Maakaasumarkkinalain 32 b ja 58 a §:ssä säädettäisiin maakaasukaupan keskitetystä tiedonvaihdosta. Näissä säännöksissä asetettaisiin maakaasualan yrityksille yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja lakisääteisiä veloituksia, jotka muodostaisivat oikeusperusteen käsitellä myös henkilötietoja maakaasuntoimitusten mittaukseen, tasevastuun täyttämiseen, maakaasukaupan tiedonvaihtoon ja niihin liittyviin maakaasukaupan markkinaprosesseihin ja taseselvitykseen kuuluvia tehtäviä tai veloituksia varten. Mainitut oikeusperusteet sisältäisivät samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua perustetta antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista maakaasuntoimitusten toteuttamiseksi.

Ehdotetut kansalliset mukautukset yleiseen tietosuoja-asetukseen muodostaisivat kokonaisuuden, joka on tarpeen antaa maakaasukaupan markkinaprosesseissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelystä maakaasuntoimitusten mahdollistamiseksi. Koska maakaasujärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa hankinnan ja käytön on oltava tasapainossa taseselvitysjakson päättyessä ja jossa toimivien osapuolien toimitukset ja käyttö on selvitettävä verkonhaltijoiden järjestämään mittaukseen perustuen jokaisen taseselvitysjakson osalta, on markkinoiden tehokkaan toiminnan järjestämiseksi välttämätöntä järjestää maakaasukaupan markkinaprosessit yhdenmukaisten määrämuotoisten menettelysääntöjen mukaisesti. Henkilötiedoksi katsottavien tietojen käsittelyä ei ole mahdollista erotella maakaasukaupan markkinaprosesseissa sellaisten vastaavien tietojen käsittelystä, jotka eivät ole henkilötietoa. Maakaasukaupan markkinaproses-

seissa tapahtuva henkilötiedon käsittely ei tämän vuoksi voi perustua yksinomaan yleisen tietosuojasetuksen ja sitä täydentävän kansallisen tietosuojalain säännöksiin. Yleistä tietosuojasetusta ja kansallista tietosuojalakia täydentävä kansallinen sääntely on maakaasukaupan markkinaprosesseissa käsiteltävän henkilötiedon osalta tämän vuoksi välttämätöntä. Maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvien henkilötietojen käsittelyä koskeville kansallisille mukautuksille olisi näin ollen yleisen edun mukainen tavoite ja mukautukset olisi rajattu oikeasuhteisiksi niillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Yleisen tietosuojasetuksen ja kansallisen tietosuojalain mukainen henkilötietosääntely on yleissääntelyä. Ehdotettu maakaasumarkkinasääntely olisi puolestaan tarkoitettu erityissääntelyksi, jolla täydennettäisiin yleistä henkilötietosääntelyä.

Esityksen sisältämän keskeisen uudistuksen, maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen toteuttamista varten on tarkoitus luoda perusteet sille, että maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja tuottavalla yksiköllä olisi peruste kerätä, käsitellä ja luovuttaa henkilötietoja. Henkilötietojen kerääminen, käsittely ja luovuttaminen olisivat näissä yhteyksissä tarpeen maakaasumarkkinoiden toiminnan ja asiakkaiden maakaasuntoimitusten toteuttamisen kannalta.

Henkilötietojen kerääminen maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikköön ei aiheuttaisi korkeaa riskiä rekisteröidyn oikeuksille tai vapauksille, koska kysymys ei ole arkaluonteisesta henkilötiedosta ja kerätty erityissääntelyn piiriin kuuluva henkilötieto voidaan ilman rekisteröidyn suostumusta luovuttaa ainoastaan laissa säädetyllä perusteella. Ehdotuksen mukaan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja tarjoavan yksikön olisi myös huolehdittava järjestelmiensä asianmukaisesta tietoturvasta. Tietoturvan tasolle asetettaisiin vähintään vastaavat riskiin suhteutetut vaatimukset kuin yleisessä tietosuojasetuksessa asetetaan henkilötietojen käsittelyyn käytettäville tietojärjestelmille.

Ehdotuksessa rajattaisiin ne tilanteet, joissa maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö tai muu maakaasualan yritys voisi luovuttaa erityissääntelyn piiriin kuuluvia henkilötietoja ilman rekisteröidyn henkilön suostumusta. Integroituna kokonaisuutena toimivassa maakaasujärjestelmässä kyseiset luovutukset olisivat tarpeen maakaasukaupan ja verkkopalvelujen hoitamiseksi sekä kolmansien tahojen kuten muiden maakaasun toimittajien oikeuksien toteuttamiseksi. Myös henkilötiedon vastaanottajaa koskisivat tietosuojasääntelyn rekisterinpitäjää koskevat velvoitteet.

Perusoikeudet eivät yleensä ole ehdottomia, vaikka perusoikeussäännös olisi kirjoitettu oikeuden turvaavaan muotoon ja vaikka säännös ei sisältäisikään sääntelyvarausta tai muuta lakiviittausta. Perustuslakivaliokunta on johtanut perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudesta ja oikeuksien luonteesta perustuslaissa turvattuina oikeuksina joitakin yleisiä perusoikeuksien rajoittamista koskevia vaatimuksia. Näitä ovat vaatimukset lailla säätämisestä, lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta, rajoituksen hyväksyttävyydestä, rajoituksen suhteellisuudesta, perusoikeuden ydinalueen koskemattomuudesta, oikeusturvajärjestelyjen riittävydestä ja ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisesta.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusperiaatteiden mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Edellytykseen kuuluu, että kaikki yksilön oikeusasemaan vaikuttavat keskeiset säännökset annetaan lailla. Asetuksen antaja voidaan lailla valtuuttaa antamaan tarkempia säännöksiä yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvistä vähäisistä yksityiskohdista. Valtuuttavan lain on tällöin täytettävä vaatimukset lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Perusoikeusrajoituksen tulee edelleen olla laissa tarkkarajainen ja riittävän täsmällisesti määritetty. Rajoituksen

olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Sääntelyn tarkkuuden ja täsmällisyyden kannalta on tärkeää, että laista ilmenee riittävän selkeästi, kuka on oikeutettu käyttämään rajoitusvaltuuksia, mitä valtuuksia käytettäessä saadaan tehdä ja miten silloin on meneteltävä. Ehdotettujen säännösten arvioidaan keskitetyn rekisterin osalta ja muilta osin täyttävän perusoikeuksien rajoitusperiaatteiden vaatimukset lailla säätämisestä sekä säännösten tarkkuudesta ja täsmällisyydestä.

Perusteen, jolla perusoikeutta rajoitetaan, tulee olla perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä. Rajoitusperusteena voi siten olla esimerkiksi pyrkimys suojata jonkin muun kuin rajoituksen kohteena olevan perusoikeuden toteutumista tai saavuttaa jokin muu sellainen päämäärä, joka on perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta objektiivisin perustein arvioituna (normatiivisessa mielessä) hyväksyttävä. Rajoitussääntelyn tulee olla myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Perusoikeusrajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi ja muutenkin suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Perusoikeuden rajoitus on sallittu vain, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvien keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan intressin painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään. Ehdotuksessa tarkoitettavat käsiteltävät henkilötiedot ovat jälkikäteen kerättyjä kulutustietoja sekä kulutuskohteen yksilöintiin käytettäviä tunnisteita, joiden avulla kulutustiedot voidaan yhdistää asiakkaisiin vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden asiakasrekistereissä. Keskitetty rekisteri ei merkitse lisärajoitusta maakaasuasiakkaiden yksityisyyden suojaan, koska vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat rekisteröivät kulutustietoja jo nykyisessäkin järjestelmässä. Esityksen vaikutusarvioinnin mukaan kyberturvallisuuden ja asiakkaiden tietosuojan arvioidaan keskitetyssä järjestelmässä olevan parempi hajautettuun malliin verrattuna. Keskitetty rekisteri parantaisi myös tietosuojan valvontaa. Maakaasun toimitusten selvitystä koskeva sääntely on välttämätöntä, jotta maakaasumarkkinat ylipäätensä voisivat toimia unionin maakaasun sisämarkkinoita koskevan sääntelyn mukaisesti. Perusoikeuden rajoitukselle on siten katsottava olevan hyväksyttävä peruste ja sääntelyn olevan painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Käsiteltävien henkilötietojen luonne huomioon ottaen perusoikeuden rajoitus on myös suhteellisuusvaatimuksen mukainen.

Tavallisella lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen ulottuvaa rajoitusta. Perusoikeuteen ei voida puuttua niin laajasti, että se mitätöisi perusoikeuden ydinsisällön. Ehdotuksella ei voida katsoa olevan vaikutuksia, jotka puuttuisivat yksityiselämän suojan ytimeen.

Ehdotuksen mukainen keskitetty valtakunnallinen rekisteri toteutettaisiin perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten mukaisesti. Ehdotetut säännökset on laadittu henkilötietojen käsittelyä koskevan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti. Säännösten ei tämän vuoksi arvioida olevan ongelmallisia perustuslain kannalta.

Maakaasuntoimitusten mittaukseen, tasevastuun täyttämiseen, maakaasukaupan tiedonvaihtoon ja niihin liittyviin maakaasukaupan markkinaprosesseihin ja taseselvitykseen kuuluvia maakaasualan yrityksiin kohdistuvia tehtäviä tai velvoitteita koskevat voimassaolevat säännökset sekä niitä täydentävät nyt ehdotetut säännökset muodostaisivat myös yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja oikeusperusteita, joiden oikeuttamana säännöksissä tarkoitetuilla maakaasualan yrityksillä olisi peruste käsitellä henkilötietoja. Oikeusperusteet sisältäisivät samalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen perusteiden antaa kansallisessa lainsäädännössä erityisiä säännöksiä, joilla mukautettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista maakaasuntoimitusten toteuttamiseksi. Mainitut lainkohdat antavat jäsenvaltiolle varsin laajan liikkumavaran antaa kansallisessa lainsäädännössä yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa henkilötietojen käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c alakohdan tarkoittamissa tilanteissa. Ehdotetut mukautukset ovat sellaisia, jotka on mainittu 3 kohtaan sisältyvässä esimerkkiluettelossa. Kyseistä luetteloa ei ole säädetty tyhjenteväksi, vaan myös muut kohdan

edellytykset täyttävät mukautukset ovat säännöksen perusteella mahdollisia. Tämän perusteella voidaan arvioida, että ehdotettu kansallinen sääntely toteutettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa.

4.2 Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslain mukaista elinkeinovapauden periaatetta pidetään elinkeinonharjoittamista koskevana pääsääntönä, josta poikkeaminen on kuitenkin luvanvaraistamisella mahdollista. Luvanvaraisuudesta on aina säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeuden rajoitusta koskevat tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset. Rajoitusten olennaisen sisällön, kuten rajoitusten laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista (esimerkiksi PeVL 69/2014 vp, PeVL 65/2014 vp, PeVL 13/2014 vp, PeVL 34/2012 vp, PeVL 19/2009 vp, PeVL 31/2006 vp ja PeVL 35/1998 vp).

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut sähkö- ja maakaasumarkkinalain lupajärjestelmiä lausunnoissaan PeVL 36/2004 vp, PeVL 62/2002 vp ja PeVL 4/2000 vp. Lausunnossaan PeVL 62/2002 vp perustuslakivaliokunta on todennut muun muassa, että sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuus on tärkeiden yhteiskunnallisten intressien vuoksi perusteltua ja lausunnossaan PeVL 4/2000 vp, että maakaasuverkkotoiminnan luvanvaraistaminen on maakaasumarkkinoiden toimivuuden kannalta perusteltua.

Ehdotetun maakaasumarkkinalain 29 ja 32 b §:ssä säädettäisiin maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen tuottaminen järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtäväksi. Lain 8 §:ssä on asetettu järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkoluvalle palvelujen tuottamiseen liittyvä organisatorinen lisäehto järjestää mainitut palvelut erillisen toimintayksikönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi. Maakaasukaupan keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvät tehtävät voidaan lisäksi Energiaviraston luvalla antaa myös sähkökaupan vastaavia tehtäviä Suomessa hoitavan toiminnanharjoittajan tehtäväksi. Lain 58 a §:ssä asetettaisiin maakaasun vähittäismyyjälle ja jakeluverkonhaltijalle velvollisuus käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja.

Ehdotettu maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen säätäminen luvanvaraiseksi sekä jakeluverkonhaltijoiden ja jakeluverkoissa toimivien maakaasun vähittäismyyjien velvollisuus käyttää niitä muodostavat maakaasun vähittäismarkkinoiden toimivuuden kannalta perustellun sääntelyratkaisun. Ehdotettu sääntelyratkaisu noudattaa maakaasu- ja sähköverkkopalvelujen sääntelyssä vakiintuneesti noudatettuja periaatteita. Luvanvaraisen toiminnan sääntely perustuu täsmällisiin ja tarkkarajaisiin laintasoiisiin säännöksiin, joista ilmenee verkonhaltijalle ja toiminnanharjoittajille kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta.

4.3 Omaisuuden suoja

Omaisuuden käyttörajoitukset

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin arvioinut perustuslain 15 §:n omaisuuden suojan näkökulmasta ehdotuksia, joissa muun ohella sähkö-, maakaasu- ja teleyritysten omistajille on asetettu omaisuuden käyttöön kohdistuvia velvollisuuksia tai rajoituksia kilpailuedellytysten luomiseksi tai turvaamiseksi. Valiokunta on näissä yhteyksissä lähtenyt vakiintuneesti siitä, että velvoitteet ja rajoitukset ovat kulloinkin kysymyksessä olevan omaisuuden erityisluonne huomioon ottaen perustuslainmukaisia, jos ne perustuvat lain täsmällisiin säännöksiin ja ovat omistajan kannalta kohtuullisia (esimerkiksi PeVL 19/1994, PeVL 4/2000 vp, PeVL 34/2000 vp, PeVL 8/2002 vp, PeVL 63/2002 vp ja PeVL 36/2004 vp).

HE 104/2019 vp

Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinotoiminnan sääntelyä niin sanottuun luonnolliseen monopoliin perustuvassa markkinatilanteessa lähtökohtaisesti tarpeellisena ja hyväksyttävänä (esimerkiksi PeVL 4/2000 vp ja PeVL 36/2004 vp). Tällaisessa tilanteessa on valiokunnan mielestä perusteltua pyrkiä edistämään kilpailua ja suojaamaan asiakkaiden varallisuusarvoisia oikeuksia tavanomaista tehokkaammilla sääntelykeinoilla. Edelleen valiokunta on katsonut, että sääntelyn riittävää täsmällisyyttä arvioitaessa voidaan ottaa huomioon päätettäviin seikkoihin liittyvät osin laskennalliset ja siten teknisluonteiset erityispiirteet samoin kuin sääntelyn kohdistuminen - yksilön asemesta - ensi sijassa sähköliiketoimintaa harjoitettaviin yrityksiin (esimerkiksi PeVL 2/2004 vp ja PeVL 36/2004 vp). Lisäksi valiokunta on kiinnittänyt huomiota asianmukaisen oikeusturvan järjestämiseen toiminnanharjoittajille (esimerkiksi PeVL 36/2004 vp).

Esitetyllä järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalveluja koskevalla sääntelyllä rajoitettaisiin verkonhaltijan ja elinkeinonharjoittajan oikeutta määrätä omaisuutensa käytön hinnoittelusta. Tällaista sääntelyä on arvioitava myös perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatun omaisuuden suojan samoin kuin perustuslain 18 §:n 1 momentissa suojatun elinkeinovapauden näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta on arvioinut hintasääntelyä koskevia säännöstöjä esimerkiksi lausunnoissaan PeVL 49/2005 vp., PeVL 32/2009 vp. ja PeVL 28/2012 vp.

Omaisuuden käyttöön kohdistuvia velvollisuuksia tai rajoituksia sisältyy maakaasumarkkinalakiehdotuksen 32 b ja 58 a §:ään (järjestelmien kehittämisvelvollisuus). Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan olisi ehdotetun 32 b §:n mukaan ylläpidettävä ja kehitettävä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon hoitamiseen tarvittavia järjestelmiään ja rajapintoja toisten maakaasualan yritysten järjestelmiin siten, että palvelut ja järjestelmät toimivat tehokkaasti ja niiden käytettävyys on helppoa, niiden tietoturvan taso on asianmukainen ja että edellytykset tehokkaasti toimiville maakaasun vähittäismarkkinoille voidaan turvata. Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan olisi ehdotetun 58 a §:n mukaan huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmät ja tiedonsiirtoon käyttämät järjestelmät toimivat yhteensopivasti maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tietojärjestelmien kanssa.

Ehdotetulle sääntelylle on näiltä osin osaksi luonnollisen monopolin sääntelyyn ja verkoissa tapahtuvan maakaasukaupan ominaispiirteisiin sekä unionin energiamaarkkinainsäädännön toimeenpanoon liittyvät hyväksyttävät perusteet. Sääntely on sovitettu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön. Maakaasumarkkinalakiin ehdotetun hinnoittelun sääntelyn sekä maakaasukaupan edellyttämien järjestelmien kehittämisvelvollisuuden sääntelyn arvioidaan olevan ongelmatonta perustuslain kannalta ottaen huomioon myös maakaasualan yritysten asema, omaisuuden erityisluonne, sääntelyn perustuminen täsmällisiin säännöksiin sekä sääntelyn kohtuullisuus omistajan ja elinkeinonharjoittajan kannalta. Ehdotettu hinnoittelun sääntely sekä kehittämisvelvollisuuksien sääntely ovat lähtökohdiltaan painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia ja oikeasuhtaisia.

Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 15 §:n kannalta.

Sopimusvapaus ja sopimusten pysyvyys

Sopimusoikeuden sääntely kuuluu lähtökohtaisesti tavallisen lainsäädännön alaan (PeVL 26/2008 vp). Sopimusvapaus kuitenkin saa suojaa tietyssä määrin perustuslain 15 §:n 1 momentin omaisuudensuojaa turvaavan yleislausekkeen kautta (PeVL 15/2004 vp). Esimerkiksi lailla jollekulle säädettävä velvollisuus sopia jostakin asiasta (sopimuspakko) merkitsee rajoitusta henkilön valtaan päättää sopimussuhteistaan. Perustuslakivaliokunta ei kuitenkaan ole katsonut sopimuspakkoa ongelmalliseksi omaisuudensuojan näkökulmasta, kun ehdotetulle sääntelylle on hyväksyttävä peruste kuten tarkoitettujen palvelujen suuri merkitys yhteiskunnassa ja kun suhteellisuusvaatimus toteutuu (PeVL 24/2002 vp). Valiokunta on myös arvioinut ehdotetun

sääntelyn ja omaisuuden suojan suhdetta sääntelyn hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden näkökulmasta (PeVL 28/2012).

Ehdotettuun maakaasumarkkinalain 58 a §:ään sisältyy säännös maakaasun vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta käyttää järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tuottamia maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita. Sääntelyssä on palvelun käyttäjän näkökulmasta sopimuspakosta, mikä muodollisesti merkitsee rajoitusta käyttäjän valtaan päättää maakaasuntoimitusten toteuttamiseksi tai niiden selvittämiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Maakaasuverkoissa tapahtuva maakaasukauppa edellyttää toteutuneiden maakaasuntoimitusten ja -kulutuksen selvittämistä. Selvitysmenettely ja maakaasun vähittäismarkkinoiden markkinaprosessit on voimassa olevan lainsäädännön perusteella säännelty hyvin yksityiskohtaisesti, koska maakaasujärjestelmä muodostaa integroidun kokonaisuuden, jossa toiminnanharjoittajien täytyy toimia yhtenäisten menettelytapojen mukaisesti ja jossa hankinnan ja käytön tulee olla tasapainossa taseselvitysjakson päättyessä. Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttöönotto on vaihtoehtoinen toteutustapa määrämuotoisille hajautetuille palveluille, joita vähittäismyyjät ja jakeluverkonhaltijat joutuisivat lakisääteisesti tuottamaan joko itse tai hankimaan ostopalveluina. Maakaasukaupan tiedonvaihtopalveluiden keskittämisellä voidaan tehostaa tiedonvaihtopalveluiden tuottamista ja vähentää toiminnanharjoittajien ja heidän asiakkainaan olevien loppukäyttäjien kustannuksia. Sopimuspakon vastapainoksi ehdotetaan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvän hinnoittelun ja sen ehtojen sääntelyä (maakaasumarkkinalain 33 § ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §). Ehdotetut säännökset velvoittaisivat myös palvelujen tuottajaa varmistamaan vähittäismyyjien ja verkonhaltijoiden asiakkaiden liikesalaisuuksien ja henkilötietojen asianmukainen tietoturva. Ehdotettu sääntelytapa olisi toteutettu yhdenmukaisesti sähkö- ja maakaasumarkkinalakien muiden monopolitoimintojen sääntelyssä toteutettujen menettelyiden kanssa. Ehdotetulla sopimuspakolla voidaan katsoa olevan hyväksyttävä peruste ja se on toteutettu oikeasuhteisesti.

Sopimusvapautteen ehdotettujen rajoitusten ei arvioida olevan ongelmallisia perustuslain 15 §:n omaisuuden suojan kannalta.

4.4 Hallinnolliset seuraamukset

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 16 §:n muutosehdotuksella säädettäisiin seuraamusmaksusta. Seuraamusmaksun säätämistä edellyttävät säännökset sisältyvät maakaasun sisämarkkinadirektiivin 41 artiklan 4 kohdan d alakohtaan. Myös maakaasuverkoasetus edellyttää jäsenvaltioilta tehokkaiden, oikeasuhteisten ja varoittavien seuraamusten säätämistä asetuksen rikkomistapausten varalta.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan ehdotetun kaltaiset maksut eivät ole perustuslain 81 §:n mielessä sen paremmin veroja kuin maksujakaan vaan lainvastaisesta teosta määrättäviä sanktioluonteisia hallinnollisia seuraamuksia. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 9/2012 vp, PeVL 55/2005 vp ja PeVL 32/2005 vp). Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määrittämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Valiokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 17/2012 vp, PeVL 9/2012 vp, PeVL 57/2010 vp, PeVL 40/2010 vp, PeVL 55/2005 vp ja PeVL 32/2005 vp). Vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (PeVL 28/2014 vp, PeVL 9/2012 vp, PeVL 57/2010 vp ja PeVL 74/2002

HE 104/2019 vp

vp). Hallinnollisista seuraamuksista säädettyä voidaan kuitenkin ottaa huomioon se, että sääntely kohdistuu – yksilön asemesta – ensi sijassa liiketoimintaa harjoittaviin yrityksiin (PeVL 9/2008 vp ja PeVL 36/2004 vp).

Esityksen hallinnollisia seuraamuksia koskevien säännösten arvioidaan täyttävän perustuslakivaliokunnan käytännössä tällaiselle sääntelylle asetetut vaatimukset. Sähkö- ja maakaasukaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 16 §:n 1 momentin muutosehdotus täsmentää voimassa olevaa säännöstä. Momentissa säädetty seuraamukset perustuvat unionin energiamarkkinalainsäädännön vaatimuksiin ja kohdistuvat asianomaista energialiiketoimintaa harjoittaviin yrityksiin. Mahdollisten seuraamusten kohteena olevien tekojen ja laiminlyöntien ennakoitavuuteen vaikuttaa myös se, että monessa tapauksessa Energiavirasto on ennakolta vahvistanut sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 tai 11 §:n nojalla valvottavalle yritykselle kysymyksessä olevaan velvoitteeseen liittyvien palveluiden ehdot ja niiden hinnoittelua koskevat menetelmät tai niiden hinnat.

4.5 Lainsäädäntövallan siirtäminen

Maakaasumarkkinalain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 17 §:ään sisältyy valtuus tarkempien säännösten antamiseen.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut sähkö- ja maakaasumarkkinalakien norminantovaltuussäännöksiä lausunnoissaan PeVL 4/2000 vp, PeVL 62/2002 vp, PeVL 36/2004 vp ja PeVL 37/2004 vp.

Lakiehdotuksen valtuussäännös on laadittu huomioiden perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Ehdotettu valtuutussäännös on rajoitettu koskemaan ainoastaan teknisluontoisia yksityiskohtia oikeusaseman perusteiden määräytyessä lain säännösten perusteella. Valtuussäännös on sijoitettu ja asiallisesti kytketty säänneltävää asiaa koskevaan pykälään. Norminantovalta on muutoinakin säädetty mahdollisimman tarkkarajaisesti ja täsmällisesti. Ehdotettu säännös on välttämätön sääntelyn kohteen teknisen luonteen vuoksi.

Lakiehdotuksen sisältämän norminantovaltuuden ei arvioida olevan ristiriidassa perustuslain 80 §:n kanssa.

4.6 Säättämisyjärjestyksen arviointi

Edellä kerrotuilla perusteilla lakiehdotukset arvioidaan voitavan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maakaasumarkkinalain (587/2017) 31 §:n 3 momentti,
muutetaan 8 §:n 2 ja 4 momentti, 17 §:n 1 ja 4 momentti, 33 §, 34 a §:n 1 ja 2 momentti ja
41 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 34 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 288/2018, sekä
lisätään 3 §:ään uusi 15 a kohta sekä lakiin uusi 32 a, 32 b, 40 a ja 58 a—58 c § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

15 a) *maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä* toimintayksikköä tai yritystä, joka hoitaa maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvia tehtäviä;

8 §

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupa

Järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi määrättävän on 6 ja 7 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi ennen luvan myöntämistä osoitettava järjestäneensä:

- 1) maakaasujärjestelmän tasapainotuspalveluihin, maakaasujärjestelmän taseselvitykseen ja maakaasukaupan kauppapaikan ylläpitämiseen liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäviksi;
- 2) maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tehtäviksi.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi Energiaviraston myöntämällä luvalla antaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja toisista Euroopan talousalueeseen kuuluvista valtioista olevien siirtoverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa yhden tai useamman osakkuusyhtiön tehtäväksi. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi antaa 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät kokonaan omistamansa tytäryhtiön tai sähkökaupan vastaavia tehtäviä Suomessa hoitavan toiminnanharjoittajan tehtäviksi, jos Energiavirasto myöntää siihen luvan. Lupapäätökseen sovelletaan, mitä 5 §:ssä säädetään maakaasuverkkoluvan myöntämisestä ja tämän pykälän 3 momentissa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle maakaasuverkkoluvassa asetettavista ehdoista. Maakaas-

HE 104/2019 vp

sukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyviä tehtäviä hoitavaan tytäryhtiöön ja toiminnanharjoittajaan sovelletaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä *tietosuojasetus*, säädetään henkilötietojen käsittelijästä.

17 §

Verkonhaltijan tehtävät maakaasun toimitusten mittauksessa

Verkonhaltijan on järjestettävä maakaasuverkossa taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasun toimitusten mittausta sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Taseselvityksessä ja laskutuksessa tarvittavat mittaustiedot on ilmoitettava käyttöpaikka-, syöttöpiste- tai mittauskohtaisesti.

Tarkempia säännöksiä maakaasun toimitusten mittauksesta maakaasuverkoissa annetaan valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

- 1) käyttöpaikan, varastointilaitteiston ja kaasua maakaasuverkkoon syöttävän laitteiston varustamista mittauslaitteistolla;
- 2) kaasun laadun mittausta;
- 3) mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia vaatimuksia;
- 4) mittauslaitteiston lukemista;
- 5) mittaustiedon toimittamista maakaasumarkkinoiden osapuolien hyödynnettäväksi;
- 6) mittauspalveluissa käytettävää aikajaotusta.

32 a §

Maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävänä on maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen maakaasujärjestelmässä. Kehittämistoiminnalla on edistettävä tehokkaasti sekä maakaasumarkkinoiden osapuolien ja verkkonhaltijoiden kannalta tasapuolisesti ja syrjimättömästi toteutettua maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämää tiedonvaihtoa sekä tiedonvaihdon tietoturvan asianmukaista tasoa. Kehittämistoiminnassa on tehtävä yhteistyötä muiden maakaasualan yritysten kanssa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tiedonvaihdon kehittämiseen kuuluvat ainakin:

- 1) tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen ja standardien kehittäminen ja niihin liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen;
- 2) maakaasualan yritysten tiedonvaihtoon käyttämien tietojärjestelmien yhteensopivuuden ja tiedonvaihdon oikeellisuuden edistäminen;
- 3) tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen ja standardien muuttamista koskevien ehdotusten tekeminen työ- ja elinkeinoministeriölle;
- 4) tiedonvaihtoon liittyvä tiedottaminen, koulutus ja neuvonta.

32 b §

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasujärjestelmässä jakeluverkoissa käytävän maakaasukaupan markkinaprosessien edellyttämän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetystä järjestämisestä ja taseselvityksestä jakeluverkoissa (*maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut*). Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja ovat:

1) jakeluverkoissa sijaitsevia käyttöpaikkoja ja kaasun syöttöpisteitä koskevien käyttöpaikkatietojen ylläpito;

2) vähittäismyynnin sopimusprosessien edellyttämän tiedonvaihdon järjestäminen jakeluverkoissa sijaitsevissa päivittäin luettavissa käyttöpaikoissa;

3) laskutuksen ja taseselvityksen perustana olevien mittaustietojen tiedonvaihdon järjestäminen jakeluverkoissa sijaitsevissa päivittäin luettavissa käyttöpaikoissa ja kaasun syöttöpisteissä;

4) maakaasukauppojen taseselvitys jakeluverkoissa ja taseselvitykseen liittyvän tiedonvaihdon järjestäminen;

5) 1—4 kohdassa tarkoitettujen palvelujen kattamien tietojen säilyttäminen.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on ylläpidettävä ja kehitettävä 1 momentissa tarkoitettuja toimintojaan ja palveluitaan sekä niiden hoitamiseen tarvittavia järjestelmiään ja rajapintoja toisten maakaasualan yritysten järjestelmiin siten, että palvelut ja järjestelmät toimivat tehokkaasti ja niiden käytettävyys on helppoa, niiden tietoturvan taso on asianmukainen ja edellytykset tehokkaasti toimiville maakaasun vähittäismarkkinoille voidaan turvata.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on tarjottava maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita vähittäismyymyjille ja jakeluverkonhaltijoille tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmissä käsiteltävien henkilötietojen ja liikesalaisuuksien sekä poikkeusoloihin varautumisen ja väestönsuojelun sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjen kannalta arkaluontoisten tietojen tietoturva on järjestetty asianmukaisesti.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö toimii tietosuojasetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvissa tehtävissä.

33 §

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut

Edellä 32 a ja 32 b §:ssä tarkoitettut tehtävät rahoitetaan erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija on oikeutettu perimään siirtoverkkopalvelun, taseselvityspalvelun ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjiltä. Maksuilla voidaan kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävien hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto. Maksujen määräytymisperusteiden tulee olla tasapuolisia ja syrjimättömiä.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palvelumaksujen tulee perustua käyttäjien hyödyntämiin palveluihin. Maksut eivät saa perustua yksikön 32 b §:n perusteella keräämien tietojen markkina-arvoon.

Maksut ja niiden määräytymisperusteet on julkaistava.

34 a §

Siirtoverkonhaltijan velvollisuus huolehtia viestintäverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvien riskien hallinnasta ja tietoturvasuhteeseen liittyvästä häiriöstä ilmoittaminen

Siirtoverkonhaltijan on huolehdittava käyttämiinsä viestintäverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvien riskien hallinnasta. Riskienhallinnassa on otettava huomioon:

- 1) järjestelmien ja tilojen turvallisuus;
- 2) tietoturvahäiriöiden ja häiriöiden käsittely;
- 3) liiketoiminnan jatkuvuuden hallinta;
- 4) riskien seuranta sekä järjestelmien tarkastukset ja testaukset;
- 5) mahdollisten kansainvälisten standardien noudattaminen.

HE 104/2019 vp

Siirtoverkonhaltijan on ilmoitettava viipymättä Energiavirastolle palvelujen tuottamisessa käyttämiinsä tietojärjestelmiin kohdistuvista merkittävistä häiriöistä ja palveluihin kohdistuvista tai niitä uhkaavista merkittävistä tietoturvaloukkauksista sekä muista tapahtumista, jotka estävät näiden palvelujen toimivuuden tai häiritsevät niitä olennaisesti.

40 a §

Rekisterinpitäjä

Jakeluverkonhaltija toimii tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä, kun se suorittaa tässä laissa säädettyjä, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvollisuuksia.

41 §

Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset

Edellä 26 §:n 1 momenttia verkkopalveluiden myyntitietojen julkaisemisesta ja 2 momenttia niiden ilmoittamisesta Energiavirastolle sekä 58 a §:ää velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan vain, jos Energiavirasto on vahvistanut suljetun jakeluverkon haltijalle sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitettut ehdot ja menetelmät.

58 a §

Velvollisuus käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on käytettävä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sekä huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmät ja tiedonsiirtoon käyttämät järjestelmät toimivat yhteensopivasti maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tietojärjestelmien kanssa. Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvan, maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle toimittamansa tiedon virheettömyydestä sekä toimittamansa virheellisen tiedon korjaamisesta viipymättä.

58 b §

Maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvän tiedon säilyttäminen

Maakaasualan yrityksen on säilytettävä tässä laissa säädettyjä, maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvollisuuksia suorittaessaan tai täyttäessään saamansa tiedot kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tieto koskee. Henkilötiedot on poistettava maakaasualan yrityksen rekisteristä tämän ajan päätyttyä, ellei niiden käsittelyyn tämän ajan jälkeen ole muuta oikeusperustetta.

58 c §

Loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan tiedon luovuttaminen

Maakaasualan yrityksellä on oltava loppukäyttäjän nimenomainen suostumus luovuttaa toiselle loppukäyttäjään yhdistettävissä oleva mittaus- tai kulutustieto, joka koskee loppukäyttäjän

maakaasunkäyttöä, sekä muu tieto, jota loppukäyttäjä tarvitsee maakaasun toimittajan vaihtamiseen, jos se on saanut mainitun tiedon haltuunsa suorittaessaan tai täyttäessään tässä laissa säädettyjä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviään tai velvoitteitaan. Tiedon saa kuitenkin luovuttaa ilman loppukäyttäjän suostumusta, jos luovutus:

1) on tarpeen tiedon luovuttajan tässä tai muussa laissa säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi;

2) on tarpeen tiedon vastaanottajan tässä tai muussa laissa säädetyn tiedonsaantioikeuden täyttämiseksi;

3) on tarpeen maakaasualan yrityksen ja loppukäyttäjän välisen sopimuksen täyttämiseksi, maakaasualan yrityksen ja loppukäyttäjän väliseen sopimukseen perustuvan asiakassuhteen hoitamisessa tai maakaasualan yrityksen ja loppukäyttäjän väliseen asiakassuhteeseen liittyvän tässä tai muussa laissa säädetyn velvoitteen täyttämiseksi;

4) koskee tietoa maakaasun siirron, jakelun tai toimituksen keskeyttämisestä ja on tarpeen rakennuksen tai sen osan tai siinä olevan omaisuuden suojelemiseksi keskeytyksestä aiheutuvilta vahingoilta tai tällaisen vahingon selvittämiseksi ja luovutettavan tiedon vastaanottajana on rakennuksen tai sen osan omistaja tai haltija taikka rakennusta koskevan liittymissopimuksen osapuoli;

5) tapahtuu maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköstä Tilastokeskukselle ja on tarpeen Tilastokeskuksen lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi;

6) tapahtuu maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköstä ja on tarpeen yleistä energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää tieteellistä tutkimusta tai yleistä energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää päätöksentekoa palvelevaa viranomais selvitystä varten.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö ei saa luovuttaa 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa sellaisia tietoja, joiden perusteella loppukäyttäjä ja tämän sopimuspuoli voidaan tunnistaa suoraan. Yksikkö saa tällöin kuitenkin antaa käyttöoikeuden tietoihin, joiden perusteella loppukäyttäjä voidaan tunnistaa välillisesti. Luovutettuja tai käyttöoikeuden kautta saatuja tietoja ei saa luovuttaa edelleen, ellei maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö anna siihen lupaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 10 §:n 1 momentin 7 kohta ja 16 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 10 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 109/2019 ja 16 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 589/2017, sekä lisätään 10 §:n 1 momenttiin uusi 8 kohta seuraavasti:

10 §

Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät

Energiaviraston tulee päätöksellään (*vahvistuspäätös*) vahvistaa verkonhaltijan, järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan noudatettaviksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

7) järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi;

8) järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi.

16 §

Seuraamusmaksu

Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta:

2) rikkoo tai jättää noudattamatta maakaasumarkkinalain:

a) 14 §:n säännöstä verkon kehittämisvelvollisuudesta, jos kysymys on velvollisuuden olennaisesta tai pitkäkestoisesta rikkomisesta tai laiminlyönnistä, jonka Energiavirasto on 9 §:n nojalla velvoittanut korjaamaan, jos elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut päätöstä;

b) 13, 15—17, 20—23 tai 25 §:n säännöksiä verkkoon pääsyn ja verkkopalvelujen järjestämisestä tai verkkopalvelujen hinnoittelusta;

c) 29, 31, 32, 32 b tai 35 §:ssä säädettyjä siirtoverkonhaltijalle kuuluvia tehtäviä tai niihin liittyviä velvoitteita;

HE 104/2019 vp

- d) 39 tai 46 §:n säännöksiä jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän laskutuksesta;
 - e) 42 tai 44 §:n säännöksiä toimitusvelvollisuudesta tai siihen liittyvistä velvoitteista;
 - f) 43 §:n säännöksiä sopimustietojen säilyttämisestä;
 - g) 49 tai 53 §:n säännöksiä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varastointilaitteiston haltijan nimeämisestä ja toiminnan aloittamista koskevasta ilmoituksesta;
 - h) 50 tai 51 §:n säännöksiä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston taikka 54 tai 55 §:n säännöksiä varastointilaitteiston tai putkilinjavarastoinnin käyttöoikeusjärjestelmästä, laitteistojen käyttöoikeuden järjestämisestä tai palvelujen hinnoittelusta;
 - i) 56 §:n säännöksiä maakaasun varastointilaitteiston haltijan riippumattomuudesta;
 - j) 57 tai 58 §:n säännöksiä maakaasumarkkinoiden osapuolen tai verkonhaltijan tasevastuusta tai ilmoitusvelvollisuudesta;
 - k) 58 a §:n säännöksiä velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita;
 - l) 59 §:n säännöksiä salassapitovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta edellyttäen, että elinkeinonharjoittaja on oikeushenkilö; tai
 - m) 60—63 tai 65 §:n säännöksiä toimintojen eriyttämisestä;
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2019

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

1.

Laki**maakaasumarkkinalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maakaasumarkkinalain (587/2017) 31 §:n 3 momentti,
muutetaan 8 §:n 2 ja 4 momentti, 17 §:n 1 ja 4 momentti, 33 §, 34 a §:n 1 ja 2 momentti, ja
 41 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 34 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 288/2018, sekä
lisätään 3 §:ään uusi 15 a kohta sekä lakiin uusi 32 a, 32 b, 40 a ja 58 a—58 c § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

3 §

*Määritelmät**Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

15 a) maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä toimintayksikköä tai yritystä, joka hoitaa maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvia tehtäviä;

8 §

8 §

*Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupa**Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupa*

Järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi määrättävän on 6 ja 7 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi ennen luvan myöntämistä osoitettava, että siirtoverkonhaltija on järjestänyt maakaasujärjestelmän tasapainotuspalveluihin, maakaasujärjestelmän taseselvitykseen ja maakaasukaupan kauppapaikan ylläpitämiseen ja keskitettyyn tiedonvaihtoon

Järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi määrättävän on 6 ja 7 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi ennen luvan myöntämistä osoitettava *järjestäneensä*:

1) maakaasujärjestelmän tasapainotuspalveluihin, maakaasujärjestelmän taseselvitykseen ja maakaasukaupan kauppapaikan yllä-

liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi.

pitämiseen *liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi;*

2) *maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät erillisen toimintayksikkönsä tehtäväksi.*

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi Energiaviraston myöntämällä luvalla antaa 2 momentissa tarkoitettuja toimintoja toisista ETA-valtioista olevien siirtoverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa yhden tai useamman osakkuusyhtiön tehtäväksi. Maakaasukaupan keskitettyyn tiedonvaihtoon liittyvät tehtävät voidaan Energiaviraston luvalla antaa myös sähkökaupan vastaavia tehtäviä Suomessa hoitavan toiminnanharjoittajan tehtäväksi. Lupapäätökseen sovelletaan, mitä 5 §:ssä säädetään maakaasuverkkoluvan myöntämisestä ja tämän pykälän 3 momentissa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle maakaasuverkkoluvassa asetettavista ehdoista.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi Energiaviraston myöntämällä luvalla antaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja toimintoja toisista Euroopan talousalueeseen kuuluvista valtioista olevien siirtoverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa yhden tai useamman osakkuusyhtiön tehtäväksi. *Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi antaa 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyvät tehtävät kokonaan omistamansa tytäryhtiön tai sähkökaupan vastaavia tehtäviä Suomessa hoitavan toiminnanharjoittajan tehtäväksi, jos Energiavirasto myöntää siihen luvan.* Lupapäätökseen sovelletaan, mitä 5 §:ssä säädetään maakaasuverkkoluvan myöntämisestä ja tämän pykälän 3 momentissa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle maakaasuverkkoluvassa asetettavista ehdoista. *Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin liittyviä tehtäviä hoitamaan tytäryhtiöön ja toiminnanharjoittajaan sovelletaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasäädös), jäljempänä tietosuojasäädös, säädetään henkilötietojen käsittelijästä.*

17 §

Verkonhaltijan tehtävät maakaasun toimittusten mittauksessa

Verkonhaltijan on järjestettävä maakaasuverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasun toimitusten mittaustiedot sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Laskutuksessa tarvittavat mittaustiedot on ilmoitettava *maakaasun toimittajalle* käyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti.

17 §

Verkonhaltijan tehtävät maakaasun toimittusten mittauksessa

Verkonhaltijan on järjestettävä maakaasuverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasun toimitusten mittaustiedot sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. *Taseselvityksessä ja* laskutuksessa tarvittavat mittaustiedot on ilmoitettava käyttöpaikka-, *syöttöpiste-* tai mittauskohtaisesti.

Tarkemmat säännökset maakaasun toimittusten mittauksesta maakaasuverkoissa annetaan valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

1) käyttöpaikan, varastointilaitteiston ja kaasua maakaasuverkkoon syöttävän laitteiston varustamista mittauslaitteistolla;

2) mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia teknisiä vaatimuksia;

3) mittauslaitteiston lukemista;

4) mittautiedon hyödyntämistä;

5) mittauspalveluissa käytettävää aikajäotusta.

31 §

Maakaasujärjestelmän tasevastuu

Tasekaasun hinnoittelun on oltava kohtuullista.

Tarkempia säännöksiä maakaasun toimittusten mittauksesta maakaasuverkoissa annetaan valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

1) käyttöpaikan, varastointilaitteiston ja kaasua maakaasuverkkoon syöttävän laitteiston varustamista mittauslaitteistolla;

2) kaasun laadun mittausta;

3) mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia vaatimuksia;

4) mittauslaitteiston lukemista;

5) mittautiedon *toimittamista maakaasumarkkinoiden osapuolien hyödynnettäväksi*;

6) mittauspalveluissa käytettävää aikajäotusta.

31 §

Maakaasujärjestelmän tasevastuu

(kumotaan)

32 a §

Maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävänä on maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen maakaasujärjestelmässä. Kehittämistoiminnalla on edistettävä tehokkaasti sekä maakaasumarkkinoiden osapuolien ja verkonhaltijoiden kannalta tasapuolisesti ja syrjimättömästi toteutettua maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämää tiedonvaihtoa sekä tiedonvaihdon tietoturvan asianmukaista tasoa. Kehittämistoiminnassa on tehtävä yhteistyötä muiden maakaasualan yritysten kanssa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun tiedonvaihdon kehittämiseen kuuluvat ainakin:

1) tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen ja standardien kehittäminen ja niihin liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen;

2) maakaasualan yritysten tiedonvaihtoon käyttämien tietojärjestelmien yhteensopivuuden ja tiedonvaihdon oikeellisuuden edistäminen;

3) tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen ja standardien muuttamista koskevien ehdotusten tekeminen työ- ja elinkeinoministeriölle;

4) tiedonvaihtoon liittyvä tiedottaminen, koulutus ja neuvonta.

32 b §

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa maakaasujärjestelmässä jakeluverkoissa käytävän maakaasukaupan markkinaprosessien edellyttämän tiedonvaihdon ja -hallinnan keskitetystä järjestämisestä ja taseselvityksestä jakeluverkoissa (**maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelut**). Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluja ovat:

1) jakeluverkoissa sijaitsevia käyttöpaikkoja ja kaasun syöttöpisteitä koskevien käyttöpaikkatietojen ylläpito;

2) vähittäismyynnin sopimusprosessien edellyttämän tiedonvaihdon järjestäminen jakeluverkoissa sijaitsevista päivittäin luettavissa käyttöpaikoissa;

3) laskutuksen ja taseselvityksen perustana olevien mittaustietojen tiedonvaihdon järjestäminen jakeluverkoissa sijaitsevista päivittäin luettavissa käyttöpaikoissa ja kaasun syöttöpisteissä;

4) maakaasukauppojen taseselvitys jakeluverkoissa ja taseselvitykseen liittyvän tiedonvaihdon järjestäminen;

5) 1—4 kohdassa tarkoitettujen palvelujen kattamien tietojen säilyttäminen.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on ylläpidettävä ja kehitettävä 1 momentissa tarkoitettuja toimintojaan ja palveluitaan sekä niiden hoitamiseen tarvittavia järjestelmiään ja rajapintoja toisten maakaasualan yritysten järjestelmiin siten, että palvelut ja järjestelmät toimivat tehokkaasti ja niiden käytettävyys on helppoa, niiden tietoturvan

taso on asianmukainen ja edellytykset tehokkaasti toimiville maakaasun vähittäismarkkinoille voidaan turvata.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on tarjottava maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita vähittäismyyjille ja jakeluverkonhaltijoille tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmissä käsiteltävien henkilötietojen ja liikesalaisuuksien sekä poikkeusoloihin varautumisen ja väestönsuojelun sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjen kannalta arkaluontoisten tietojen tietoturva on järjestetty asianmukaisesti.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö toimii tietosuojaa-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvissa tehtävissä.

33 §

Maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen.

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävänä on maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen. Kehittämistoiminnalla on edistettävä tehokkaasti sekä maakaasumarkkinoiden osapuolien ja verkonhaltijoiden kannalta tasapuolisesti ja syrjimättömästi toteutettua tiedonvaihtoa. Tiedonvaihdon kehittämiseen kuuluvat ainakin:

1) sanomaliikennestandardien kehittäminen sekä siihen liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen;

2) tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen kehittäminen sekä siihen liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen;

3) sanomaliikennestandardien ja tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen muuttamista koskevien ehdotusten tekeminen ministeriölle;

4) sanomaliikenteen testipalvelun ylläpito;

5) tiedonvaihtoon liittyvä tiedottaminen, koulutus ja neuvonta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettavat tehtävät rahoitetaan erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija on oikeutettu

33 §

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtopalvelujen maksut

Edellä 32 a ja 32 b §:ssä tarkoitettavat tehtävät rahoitetaan erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija on oikeutettu perimään siirtoverkkopalvelun, taseselvityspalvelun ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen käyttäjiltä. Maksuilla voidaan kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävien hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto. Maksujen määräytymisperusteiden tulee olla tasapuolisia ja syrjimättömiä.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palvelumaksujen tulee perustua käyttäjien hyödyntämiin palveluihin. Maksut eivät saa perustua yksikön 32 b §:n perusteella keräämien tietojen markkina-arvoon.

Maksut ja niiden määräytymisperusteet on julkaistava.

keräämään siirtoverkkopalvelun, tasepalvelun ja 1 momentissa tarkoitetun palvelun käyttäjiltä. Maksuilla voidaan kattaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto. Maksujen määräytymisperusteiden tulee olla tasapuolisia ja syrjimättömiä. Maksut ja niiden määräytymisperusteet on julkaistava.

34 a §

Siirtoverkonhaltijan velvollisuus huolehtia viestintäverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvien riskien hallinnasta ja tietoturvasuuteen liittyvästä häiriöstä ilmoittaminen

Siirtoverkonhaltijan on huolehdittava käyttämiinsä viestintäverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvien riskien hallinnasta.

Siirtoverkonhaltijan on ilmoitettava viipymättä Energiavirastolle sellaisesta sen käyttämiin viestintäverkkoihin tai tietojärjestelmiin kohdistuvasta merkittävästä tietoturvalisuuteen liittyvästä häiriöstä, jonka seurauksena maakaasun siirto voi keskeytyä siirtoverkossa merkittävässä laajuudessa.

34 a §

Siirtoverkonhaltijan velvollisuus huolehtia viestintäverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvien riskien hallinnasta ja tietoturvasuuteen liittyvästä häiriöstä ilmoittaminen

Siirtoverkonhaltijan on huolehdittava käyttämiinsä viestintäverkkoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvien riskien hallinnasta. Riskienhallinnassa on otettava huomioon:

- 1) järjestelmien ja tilojen turvallisuus;
- 2) tietoturvahäiriöiden käsittely;
- 3) liiketoiminnan jatkuvuuden hallinta;
- 4) riskien seuranta sekä järjestelmien tarkastukset ja testaukset;
- 5) mahdollisten kansainvälisten standardien noudattaminen.

Siirtoverkonhaltijan on ilmoitettava viipymättä Energiavirastolle palvelujen tuottamisessa käyttämiinsä tietojärjestelmiin kohdistuvista merkittävästä häiriöstä ja palveluihin kohdistuvista tai niitä uhkaavista merkittävästä tietoturvaloukkauksista sekä muista tapahtumista, jotka estävät näiden palvelujen toimivuuden tai häiritsevät niitä olennaisesti.

40 a §

Rekisterinpitäjä

Jakeluverkonhaltija toimii tietosuojasetuksen 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä, kun se suorittaa tässä laissa säädettyjä, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvolluuksia.

41 §

Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset

Edellä 26 §:n 1 momenttia verkkopalveluiden myyntiehtojen julkaisemisesta ja 2 momenttia niiden ilmoittamisesta Energiavirastolle sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan vain, jos Energiavirasto on vahvistanut suljetun jakeluverkon haltijalle sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitettut ehdot ja menetelmät.

41 §

Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset

Edellä 26 §:n 1 momenttia verkkopalveluiden myyntiehtojen julkaisemisesta ja 2 momenttia niiden ilmoittamisesta Energiavirastolle sekä 58 a §:ää velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan vain, jos Energiavirasto on vahvistanut suljetun jakeluverkon haltijalle sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitettut ehdot ja menetelmät.

58 a §

Velvollisuus käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on käytettävä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sekä huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmät ja tiedonsiirtoon käyttämät järjestelmät toimivat yhteensopivasti maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tietojärjestelmien kanssa. Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvan, maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle toimittamansa tiedon virheettömyydestä sekä toimittamansa virheellisen tiedon korjaamisesta viipymättä.

58 b §

Maakaasukaupan markkinaprosesseihin liittyvän tiedon säilyttäminen

Maakaasualan yrityksen on säilytettävä tässä laissa säädettyjä, maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen ja taseselvitykseen liittyviä tehtäviä tai velvollisuuksia suorittaessaan tai täyttäessään saamansa tiedot kuuden vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jota tieto koskee. Henkilötiedot on poistettava

maakaasualan yrityksen rekisteristä tämän ajan päätyttyä, ellei niiden käsittelyyn tämän ajan jälkeen ole muuta oikeusperustetta.

58 c §

Loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan tiedon luovuttaminen

Maakaasualan yrityksellä on oltava loppukäyttäjän nimenomainen suostumus luovuttaa toiselle loppukäyttäjään yhdistettävissä oleva mittaus- tai kulutustieto, joka koskee loppukäyttäjän maakaasunkäyttöä, sekä muu tieto, jota loppukäyttäjä tarvitsee maakaasun toimittajan vaihtamiseen, jos se on saanut mainitun tiedon haltuunsa suorittaessaan tai täyttäessään tässä laissa säädettyjä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin, maakaasukaupan markkinaprosesseihin, tasevastuun täyttämiseen tai taseselvitykseen liittyviä tehtäviään tai velvoitteitaan. Tiedon saa kuitenkin luovuttaa ilman loppukäyttäjän suostumusta, jos luovutus:

1) on tarpeen tiedon luovuttajan tässä tai muussa laissa säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi;

2) on tarpeen tiedon vastaanottajan tässä tai muussa laissa säädetyn tiedonsaantioikeuden täyttämiseksi;

3) on tarpeen maakaasualan yrityksen ja loppukäyttäjän välisen sopimuksen täyttämiseksi, maakaasualan yrityksen ja loppukäyttäjän väliseen sopimukseen perustuvan asiakassuhteen hoitamisessa tai maakaasualan yrityksen ja loppukäyttäjän väliseen asiakassuhteeseen liittyvän tässä tai muussa laissa säädetyn velvoitteen täyttämiseksi;

4) koskee tietoa maakaasun siirron, jakelun tai toimituksen keskeyttämisestä ja on tarpeen rakennuksen tai sen osan tai siinä olevan omaisuuden suojelemiseksi keskeytyksestä aiheutuvilta vahingoilta tai tällaisen vahingon selvittämiseksi ja luovutettavan tiedon vastaanottajana on rakennuksen tai sen osan omistaja tai haltija taikka rakennusta koskevan liittymissopimuksen osapuoli;

5) tapahtuu maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköstä Tilastokeskukselle ja on tarpeen Tilastokeskuksen lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi;

6) tapahtuu maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköstä ja on tarpeen yleistä energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää tieteellistä tutkimusta tai yleistä energiamarkkinoihin tai energian käyttöön liittyvää päätöksentekoa palvelevaa viranomais selvitystä varten.

Maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö ei saa luovuttaa 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa sellaisia tietoja, joiden perusteella loppukäyttäjä ja tämän sopimuspuoli voidaan tunnistaa suoraan. Yksikkö saa tällöin kuitenkin antaa käyttöoikeuden tietoihin, joiden perusteella loppukäyttäjä voidaan tunnistaa välillisesti. Luovutettuja tai käyttöoikeuden kautta saatuja tietoja ei saa luovuttaa edelleen, ellei maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikkö anna siihen lupaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

2.

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 10 §:n 1 momentin 7 kohta ja 16 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 10 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 109/2019 ja 16 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 589/2017, sekä lisätään 10 §:n 1 momenttiin uusi 8 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

10 §

Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät

Energiaviraston tulee päätöksellään (*vahvistuspäätös*) vahvistaa verkonhaltijan, järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan noudatettaviksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

7) järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi.

Ehdotus

10 §

Energiaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät

Energiaviraston tulee päätöksellään (*vahvistuspäätös*) vahvistaa verkonhaltijan, järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan noudatettaviksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

7) järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi;

8) järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelujen ehdot sekä menetelmät järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasukaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä ja maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluista perimien maksujen määrittämiseksi.

16 §

Seuraamusmaksu

Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta:

2) rikkoo tai jättää noudattamatta maakaasumarkkinalain:

a) 14 §:n säännöstä verkon kehittämisvelvollisuudesta, jos kysymys on velvollisuuden olennaisesta tai pitkäkestoisesta rikkomisesta tai laiminlyönnistä, jonka Energiavirasto on 9 §:n nojalla velvoittanut korjaamaan, jos elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut päätöstä;

b) 13, 15–17, 20–23 tai 25 §:n säännöksiä verkkoon pääsyn ja verkkopalvelujen järjestämisestä tai verkkopalvelujen hinnoittelusta;

c) 29, 31, 32 tai 35 §:ssä säädettyjä siirtoverkonhaltijalle kuuluvia tehtäviä tai niihin liittyviä velvoitteita;

d) 39 tai 46 §:n säännöksiä jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän laskutuksesta;

e) 42 tai 44 §:n säännöksiä toimitusvelvollisuudesta tai siihen liittyvistä velvoitteista;

f) 43 §:n säännöksiä sopimustietojen säilyttämisestä;

g) 49 tai 53 §:n säännöksiä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varastointilaitteiston haltijan nimeämisestä ja toiminnan aloittamista koskevasta ilmoituksesta;

h) 50 tai 51 §:n säännöksiä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston taikka 54 tai 55 §:n säännöksiä varastointilaitteiston tai putkilinjarastoinnin käyttöoikeusjärjestelmästä, laitteistojen käyttöoikeuden järjestämisestä tai palvelujen hinnoittelusta;

i) 56 §:n säännöksiä maakaasun varastointilaitteiston haltijan riippumattomuudesta;

j) 57 tai 58 §:n säännöksiä maakaasumarkkinoiden osapuolen tai verkonhaltijan tasevastuusta tai ilmoitusvelvollisuudesta;

k) 59 §:n säännöksiä salassapitovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta edellyttäen, että elinkeinonharjoittaja on oikeushenkilö; tai

16 §

Seuraamusmaksu

Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta:

2) rikkoo tai jättää noudattamatta maakaasumarkkinalain:

a) 14 §:n säännöstä verkon kehittämisvelvollisuudesta, jos kysymys on velvollisuuden olennaisesta tai pitkäkestoisesta rikkomisesta tai laiminlyönnistä, jonka Energiavirasto on 9 §:n nojalla velvoittanut korjaamaan, jos elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut päätöstä;

b) 13, 15–17, 20–23 tai 25 §:n säännöksiä verkkoon pääsyn ja verkkopalvelujen järjestämisestä tai verkkopalvelujen hinnoittelusta;

c) 29, 31, 32, 32 b tai 35 §:ssä säädettyjä siirtoverkonhaltijalle kuuluvia tehtäviä tai niihin liittyviä velvoitteita;

d) 39 tai 46 §:n säännöksiä jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän laskutuksesta;

e) 42 tai 44 §:n säännöksiä toimitusvelvollisuudesta tai siihen liittyvistä velvoitteista;

f) 43 §:n säännöksiä sopimustietojen säilyttämisestä;

g) 49 tai 53 §:n säännöksiä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varastointilaitteiston haltijan nimeämisestä ja toiminnan aloittamista koskevasta ilmoituksesta;

h) 50 tai 51 §:n säännöksiä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston taikka 54 tai 55 §:n säännöksiä varastointilaitteiston tai putkilinjarastoinnin käyttöoikeusjärjestelmästä, laitteistojen käyttöoikeuden järjestämisestä tai palvelujen hinnoittelusta;

i) 56 §:n säännöksiä maakaasun varastointilaitteiston haltijan riippumattomuudesta;

j) 57 tai 58 §:n säännöksiä maakaasumarkkinoiden osapuolen tai verkonhaltijan tasevastuusta tai ilmoitusvelvollisuudesta;

k) 58 a §:n säännöksiä *velvollisuudesta käyttää maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita*;

l) 59 §:n säännöksiä salassapitovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta edellyttäen, että elinkeinonharjoittaja on oikeushenkilö; tai

HE 104/2019 vp

l) 60–63 tai 65 §:n säännöksiä toimintojen eriyttämisestä;

m) 60–63 tai 65 §:n säännöksiä toimintojen eriyttämisestä;

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*